

אבות לפני ידועי הקלות והגדלה בכלל וכן אשר במקומות רבות שלמות מהמלכים וכו' אפשר לקיים המושג הישנה שנקל כח מהלשון המצוה דיומא שכן דרך ההנהגה לקבל במקום אחד ולהאריך במקום אחר וכוונתם אחד - ולא תנה כאן רק נתקדש שפני בן הוכשר לקבל התורה

(א) משה עלה בענין תחכמה בענין נתקדש בענין כדי לקבל תורה מסיני שנאמר וישכון כבוד ה' על הר סיני ויבסו הענין למשה לקדשו זה היה מעשה אחר עשרת הדברות ד"ר **ר' חגית** רבי עקיבא אומר וישכון כבוד ה' מ"ס ויבסו הענין **מ"ס** ימים להר ולא למשה וקרא

משה (א)

נתקדש בענין וקבל תורה מסיני שנאמר (שמות כו) וישכון כבוד ה' על הר סיני (ויבסו הענין ששת ימים) למשה לטהרו זה היה אחר עשרת הדברות דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר ויבסו הענין ששת ימים (להר ולא) למשה ה"ד (שם) ויקרא אל משה **מ"ס** השביעי מתוך הענין (ונו') להלק לו כבוד למשה אומר ר' נתן מפני מה נחנעב משה כל ששת ימים ולא שרתה עליו דבור בשביל שימירק מכל אכילה ושתיה שהיה במעיו עד שעה שנתקדש ויהא במלאכי השרת א"ל ר' מתיא בן הרש רבי לא אפרו אלא לאיים עליו כדי שיקבל עליו ד"ת באימה ביראה ברתת ובזיע שנאמר (תהלים כ') עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה : **(ב)** מעשה שאירע בר' יאשי' ובר' מתיא בן הרש שהיו שניה יושבים ועוסקי בתורה פידש ר' יאשי' לד"א א"ל ר' מתיא בן הרש רבי מה לך לעזוב דברי אלהים חיים ולשמוע בדרך ארץ ואע"פ שאתה רבי ואני תלמידך אין מוב לעזוב דברי אלהים

אל משה ביום השביעי מתוך הענין משה וכל ישראל עומדים ולא בא הבחוב אלא לחלק לו כבוד למשה אומר ר' נתן מפני מה נחנעב משה כל ששת ימים ולא שרתה עליו דבור בשביל שימירק מכל אכילה ושתיה שהיה במעיו עד שעה שנתקדש ויהא במלאכי השרת א"ל ר' מתיא בן הרש לא בא הכתוב אלא לאיים בו פ"כ הנ"ל מהגר"ח הגיב כן מסוגיל דיומא ד' ד' דכ"י איתא שם משה עלה בענין ויבסו הענין בענין ונתקדש בענין כבוד ה' לקבל תורה - ולא שרתה עליו דבור בשביל שימירק מכל אכילה ושתיה שהיה במעיו עד שעה שנתקדש ויהא במלאכי השרת א"ל ר' מתיא בן הרש רבי לא אפרו אלא לאיים עליו כדי שיקבל עליו ד"ת באימה ביראה ברתת ובזיע שנאמר (תהלים כ') עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה : **(ב)** מעשה שאירע בר' יאשי' ובר' מתיא בן הרש שהיו שניה יושבים ועוסקי בתורה פידש ר' יאשי' לד"א א"ל ר' מתיא בן הרש רבי מה לך לעזוב דברי אלהים חיים ולשמוע בדרך ארץ ואע"פ שאתה רבי ואני תלמידך אין מוב לעזוב דברי אלהים

התורה ויחד בא כח"ס לרמו על ארבעי חכמים שקבלו את מפי א"ש מחסה עד רבינא ור"א שכולם היו בסיני וקבלו התורה הה"ד מעת כיונה שם א"י פ"ג ממוהר"מ אברהם ופוסקת מדעים פירשו דכ"ס של מסיני פירשו מחמת סיני כמו המ"ס של מחשבת נביאים - כי כשו שבר סיני זכה שחנפן עליו התורה מחמת שהוא שכל מן הכרים כחמרים ו"ל - על פסוק למה חרצון הרים כו' כן זכה משה לקבל התורה מפני טוהטו : ויבסו הענין ששת ימים כליל - וכן הוא בנפוחת בגר"ח - וכוונתו דבולת תיבות אלו אין שייכות כלל תי' למשה לדליל - וגם דפיקר הפלוגמא של ריה"ג ור"ע הוא בפירוש של הפסוק זה : דריה"ג מפרש ויבסו הענין קאי על משה ור"ע מפרש דקאי על ה' : לפיכך - אפשר דמה שפחת כלשון נתקדש וסיים לטהר - מלמא אגב אורחים קמ"ל דהפסוק סיג לקדושה כמבואר לקמן פרק כ"ז : זה היה - כלומר לא האמר דאלו הששה ימים הם מ"ס שכלו לסיני עד יום חסן תורה שהי' בחסן ימים ירד להזכיר את ישראל על משה פרישה מן האשה ומטת הנבלה - וא"כ לא היה צדק פרישה למשה ומוכרחים אנו לומר להאי ויבסו דקאי על ה' א"ל שהי' כבר כתיב בפסוק הקדש ויבסו הענין א"ל זה היה אחר עשרת הדברות במחלף פ' יום שצלה להר לקבל הנהגות : ר"ע אומר כו' - סבר דהם הששה ימים שח"ח עד יום חסן תורה ולא היה למשה פרישה כלל : ימים להר ולא כן הגיב הגאון ר' ישעי' ברלין - וכן הוא בטעמות הגר"א והטובה מנן דהו' הוא פלוגמא של ר"ע על ריה"ג : הה"ד כו' ויבסו כליל - ופיקר הר"א מהפסוקי הכתובי' אחרי - היינו ומר"ל כבוד ה' כו' לעיני בני ישראל ויבא משה כו' והי' משה בזה כו' דמוכח מהם דהאי ויבסו הענין פירשו להר ואלו הששה ימים הם מ"ס ואלו היו כל ישראל עומדי' שם ודאי' את המר"א והיינו לסיני כדי ישראל ואח"כ ויבא משה בתוך הענין והי' שם ארבעים יום משא"כ לרבי ריה"ג דזה היה אחר עשרת הדברות במחלף מ' יום לא שייך לעיני בני ישראל שכבר שבו לאהליהם וגם לא שייך אחר ויבא משה לטוב בענין כבוד ה' : לחלק לו כבוד - כלומר מכיון שחש וכל ישראל עומדים שם פ"כ לא היה הקריאה למשה אלא לחלק לו כבוד : אומר ר' נתן - נראה שר' נתן בא לפרש דברי ריה"ג שאמר ויבסו הענין ששת ימים למשה לטהרו שטובתו למרק טעמו ולא בא לחלק דל"כ היה לו לומר ר' נתן אומר : כל ששת ימים - אפ"ל טעם על הששה ימים שהם כבוד ימות החול שהאכיל' והשתי' שבהם הם רשות משא"כ עד יום השבת שהאכיל' והשתי' שבו הוא מטה כמ"ס וקראת לשבת שבעה ימים מירוק : עד שעה שנתקדש - אפ"ל דחיצה נתקדש קאי על קדוש היום כמ"ס כי ממילא נתקדש היום בשעתו דל"כ בשבת ניתנה תורה לישראל כמבואר בשבת פקדו' ואז ממילא היה גם הוא במלאכי השרת כי כבר נתמקד מכל אכילה ושתיה שהיה במעיו מששת ימי החול - במלאכי השרת - משום שקטרונו עליו מלאכי השרת מה לילד אשכ בציט חנה הודך כו' ע"כ נעשה גם הוא במלאכי השרת - וזוהו מדוקדק מה שאמר לא שרתה עליו דבור ולא אחר שכינה מפני שחלדו היה ראוי לשחת עליו שכינה דק הדיבור של התורה לא שרתה עליו שפיר קטרונו המלאכים כנ"ל : רבי לא אפרו - ר"ל דהאי לא אמרו קאי על ריה"ג ומכאן ואפשר דהוא"ל של מ' אמרו הוא ע"ס ו"ל לא אמר פי' ריה"ג האי לטהרו אלא לאיים עליו כו' ופירש לטהרו היינו לטהר לבו ומחשבתו מחמת האיום כדי שיקבל עליו כו' ופס"ס הששה ימים לדבריו אפ"ל דכחו שקיבל התורה באימה כמו כן כל העוסק בתורה לרין לעסוק בה באימה כו' כמו שדרשו מפסוק עבדו את ה' ביראה כו' ולזה היה ג"כ האיום בקבלת התורה ע"כ לא הולך האיום רק ששה ימים עד ימי החול משא"כ נגד יום השבת א"ל האיום דבא"ה איתא שבת עליו כמבואר בירושלמי דמאי פ"ד ואפשר ג"כ משום דבשבת אין פנאי ר"כ לעסוק בתורה משום דלרין לקיים מ"ס טוענ' פ"כ לא הולך איתא ע"כ : מעשה שאירע - חיצה שאירע אפשר לומר דהוא לשון מרדכי ומקדק ור"ל דהמעשה שפירש ר' יאשי' לדרך ארץ לא נמשך רק זמן מועט שקיבל מוכחתו של ר' מתיא וחדר להלמדו : לדרך ארץ - ע"ד שפירש מוהר"מ אלשיך ו"ל באבות פ"ה דרך ארץ מורה על מי שמלאכתו פיקר ומורה על מי שמלאכה מורה על מי שמורה עיקר ומלאכתו מביא ע"ס ולדרך ארץ זה פירש ר' יאשי' : אע"פ שאמר רבי כו' כלומר ואין מן הראוי שהלמד יוכיח לרבו עכ"ל מוכחך איני דורש שאין טוב צו' - וצו' חמור מהר"ד אברהם נ' אחר דפ"ק ואע"פ שאמר רבי שלמה מ"ס תורה ואלה שאני יושב ועוסק בתורה נמשב כאלו אהיה עוסק במבואר לקמן בפרק חליש בן אביה כל המעשה את חזירו לעשות מטה מעלה עליו הכתוב כאלו טעה בגופו ומסתמא כמו כן בעסק התורה דמאי

פר ע"ס - ואפשר וסברת האון ו"ל דמה שנוכל להסיף בכאן ולא לגרוע בכדי להשוות הסוגיות להיות עולים בקנה א' נכון להוסיף ומה שכנים ח"י לקדשו במקום למקדו משום דפחה התנה בלשון קדושה ראוי ג"כ לסיים בלשון קדושה - ופ"ק דיומא ג"כ איתא כזה הלשון לקבל תורה לישראל בקדושה - ומה שחזקת מ' כה"ד משום דמכחבו כזה אין ראיה כלל לדליל רק שהיה ענין בפני עצמו - ומה שהגיה מד שימקדש הוא סיקון הלשון - ומה שהגיה בדברי רבי מתיא לא בא פכחוב במקום לא אמרו דכן הוא דיומא - וסוד דלשון לא אמרו איש מוכן כלל אמרן קאי : **(ב)** מעשה בר' יאשי' - מוזק סיבה שאירע בי שעת יתר הוא :

(ג) היו דומין למקנאין. מניח סיבת דומין במקום סיבת עושין דלא שייך כלל לשון עושין בני קנאה. ועוד דלפי הנהגתו יהיה הלשון כאלו דומיא דלהלן בני וכשנפטרינ היו דומין ט"ו (ד) משה כל דתורה שנתן הקב"ה לישראל לא נתנה אלא ע"י משה כינו ובין בני ישראל. וכת

משה להיות שליח בין ישראל למקום משה שמש את ו' ימי המלואה ועשה שמן המשחה ומשח בו ב' : וממנו נמשחו כהנים גדולים ומלכים ואמר ר' אלעזר גדולה משיחה זו שאמר ובניו נתקדשו שהיא לדורות שנאמר ואת אהרן וגו' אלעזר שרף פרת חמאת שממנה ממאים כיצד הריס לדורות יהושע ב' : כוסף חיצה כל משום דכבר אמרו ע"י משה נמשח טורה כסוי אלא שם כינו על פשרת הדברות כש שהניחו מכתוב ויכתבם וגו' והדר הביאו ולהלן הוא אומר אלה החקים וגו' ומסיימי דמכתוב זה מוכח שכל התורה שנתן הקב"ה לישראל לא נתנה אלא ע"י משה וכיון שבא כתוב זה ליד דרשו אותו דהוי ל' לכתוב אשר נתן ל' לבני ישראל ומאי ביטובין בני ישראל לפיכך דרשו מזה שזכה משה להיות שליח בין בני ישראל למקום ומה הוא זה משה שמש ט"ו. וע"כ מוכח חיצה שנאמר דהוא דרש"י דפ"ע ומה דגרס מקודם דכרי ר' אלעזר ואח"כ אלעזר שרף ט"ו. דלא שייך להפסיק בין הדברים המדברים במשה פס אלעזר שרף דר"א קאי על משה ומה שהגיש חיצה משיחה במקום סיבת מדה משום דאין לה באור. ולפי נוסחא הכי פירשו גדולה משיחה זו שהרן ובניו נתקדשו להיוסם כהנים שהיו טהגת לדורות דשוב לא ינטרו הכהנים להמשת משח"כ משיחות שהיו אח"כ למלך או לכה"ג איט עולה

רק למי שנמשח ולא לדורות. ומה שהגיה משה שמש את ו' ימי המלואה במקום טעה את חיל המלואה שהיה כתוב במשחה הישינה ע"ן כבאורי בן אברהם : (ה) קבלו בוקנים. הוא הטעם אחרינא שפספרי הכ"ס :

יהי לך : הורה שנתן הקב"ה. כוונתו על תורה שבע"פ ומה שהלמד וחיק עתיד לחדש שזה לא נשמע ממשימות הכתובים שהביא רק מדכתיב כינו ובין בני ישראל דהוי ל' למיכתב אשר נתן לבני ישראל ופ"כ פ"י כוונת הכתוב כל מה שבינו ובין בני ישראל הכל כהר סיני ביד משה : כינו ובין. כן הוא בנוסחא הגר"א והטעם הישינה שהי' כתוב כינו ביו"ד הטעם להמחבר ספר אהבת חסד דסדר שזכו הכתוב שנכתב בני שבת ונגמם בדוחקים : משה שמש ט"ו. כן הוא בנוסחא הגר"א דלנוסחא הישינה טעה את חיל המלואה קשה הלא טעה כמו כן פר החטאת וטני אילים כמבואר בכתוב אבל לפי הנידחא משה שמש הכל בכלל : אלעזר שרף. קאי ג"כ על שזכה משה להיות שליח ושמע בשבעת ימי המלואה ועשה שמן המשחה ט"ו ואלעזר ג"כ שרף הפרה בליווי משה שהיא נקראת פרה שטעה משה ע"ש ויקחו אליך פרה : גדולה מדה זו. כלומר מדת המשיחה של אהרן ובניו גדולה היא ששוב לדורות לא ינטרו הכהנים משיחה משח"כ משיחות שנעשו אח"כ למלך או לכה"ג איט עולה לדורות. והנחת מזה ישי' ברלן ביאר גדולה מדה זו שההרן ובניו נמשחו ולא עלה משיחה אהרן לבניו וכן גם לדורות כה"ג בן כה"ג טעון משיחה : למען ישמעו. פירש"י שהיו טהגים בו כבוד ויראה כדרך שטהגים בך. לפי זה פ"י יהושע קבל מתנה היינו הסמיכה להיות שר וקופט על ישראל וכ"כ ר' שם טוב במשנה דאבות וז"ל איך אמר ומסרה ליהושע הלא לכל ישראל מהרה כמ"ס וישובו אליו אהרן וכל הנשיאים וגו' אשר באה הקבלה כי משה היה מלמד לאהרן תחילה ואח"כ לבניו ואח"כ לנשיאים ואחר כך לכל ישראל. ומה לומר שכל דבר שהוא כחון לרבים ראוי שיהי' עליהם ראש ושופט בכדי שיקיימוהו דאם לא כן מהרה תאבד מהם כמ"ס מלכה ושרים בגוים אין תורה וזהו אמר ומסרה ליהושע עכ"ל בקינור. ולפי זה נחת דמייתי כתוב זה ולא מייתי הכתוב ומסרתו יהושע בן נון לא ימוש מחוך האהבה ובודאי ה' לומר ממנו חורה הרבה אלא דמייתי כתוב זה דמשמע מיניה שקבל הסמיכות כנ"ל : יעברו העם וגו'. כמשע מזה שהיו עובדים את ה' מחמת שהיו נשמעים לוקנים וטהגים בהם כבוד ומסתמא קבלו מיהושע וכן גם כן משמעות הכתוב שכתוב אחרי יהושע דלכאורה מיותר הוא רק שבא ללמד שקבלו הסמיכה מיהושע : שפום השופטים. אף דלא ידעין מזה שהיו השופטים חיקף אמר הזקנים רק דבס' שופטים חשיב כל השופטים כהדר וזמן התחלתם אף על פי כן מייתי כתוב זה שכולל בו כל השופטים ליתן טעם על מה דחשיב כל השופטים כאחד ולא חשב אותן כל אחד בפני עצמו כפי שמסודרים בספר שופטים והיינו משום דמליטו בכתוב זה שכללם כאחד לכן מייתי גם כן על נביאים כתוב ואשלח אליכם את כל עבדי הנביאים ליתן טעם על מה דחשב התנא כל הנביאים כאחד : נביאים קבלו משופטים. הא דלא חשיב מלכים. משום דהתחלת הנביאים היו קודם המלכים היינו שמואל הנביא ושוב לא נפסק עד אחר החורבן והם היו מוכיחים את ישראל ואת המלכים. וזכה נחת נמי מה דלא חשיב שופטים במשנה דאבות משום דסדר רבי דהתחלת הנביאים היו קודם בשופטים דכתיב ויעל מלך ה' מן הגלגל ושנינו בסדר עולם דזהו פנחס ומינו שפנחס זה אליהו ומאז היה התחלת הנביאים. ושוב מלחמי פ"י מהגד"א על פשנה דאבות על מה דתנן וזקנים לנביאים כתב וז"ל שנאמר ואשלח אליכם את כל עבדי הנביאים וגו' אבות דר"ג ותיקף אחרי יהושע והזקנים כתיב ויעל מלך ה' וגו' עכ"ל הרי שכוין למה שכתבתי :

דמאי שנה עכ"ל אין טוב לעזוב ט"ו כיון שאתה בעלמך תוכל לעסוק בתורה אין ראוי שתסתמך עלי ולהחליף עולם עומד בעולם עובר. ואפשר לומר דמה שקרא ר' מתיא לר' יאשי' רבי והשפיל את עצמו נגדו כנ"ל לא היה רק מגדול פנוטתו וחפידותו כי באמת היה מכירו כמשמעות הלשון שהיו שניהם יושבים

ועוסקים בו וביחוד משמע כן ממה דאמרין לקמן כל זמן שהיו יושבים ועוסקים בתורה היו עושין מקנאין זה לזה וזכה נחת מתיא דמייתי המעש' לכאן ולכאורה קשה איך פליג ר' מתיא אר' נתן בלא קראו רבו ואמרין במס' ברכות החולק על ישיבתו של רבו גורם לשני' שתסתלק מישראל אלא ל"ל דבאמת לא ה' רבו ורק שקראו רבו מפני עטותתו ע"כ מביא המעשה לראיה שכן היה דרכו של ר' מתיא לקרות לחבירו רבו : כל זמן שהיו נראה. שתיבות כל זמן מורה ג"כ שקבל ר' יאשי' תוכחה ר' מתיא וסוד לתלמודו וזהו כל זמן פי' בין קודם שפירש ר' יאשיה לר"א ובין לאחר שחזר לתלמודו : היו עושין מקנאין. נראה דר"ל שהיו עושין גודל השתדל' שיקנאו זה לזה אף דבאמת היו אוהבים זה לזה כמבואר להלן אעפ"כ היו עושין תחבולות להמסורר קנאה ע"ד קנאת סופרים מרבה חכמה : רוסין בשון אהבים מנעוריהם. אמר דומין משום דאפשר בנעורם לא הכירו זה את זה ולא הי' ביניהם אהבת נעורים עד שגדלו וזו ללמוד יחד אעפ"כ דומה אהבתם לאהבת נעורים. ועוד אפשר דה"ק אף שנתן למודם היו מקנאין זה לזה עכ"ל כשנפטרי' נשרש מלכס הקנאה ונמשו אוהבים נמורים כמו בנעוריה' טרם בא עליהם הקנאה : ולהלן הוא אומר ט"ו. נראה דהולך להביא שני

פסוקים אלו משום דמקרא קמא לא היו שמעיין על כל התורה דהפסוק מיידי בלוחות ע"כ מביא הפסוק הב' ומפסו' הב' לחוד לא היו שמעיין בעשרת הדברות שנחתו ע"י משה שהרי כל ישראל היו צמעת הר סיני ע"כ מביא פסו' ראשון לראי' שגם הם ניתנו ע"י משה כמבוא' בכתוב ויתנם אלי ובאמת ישראל לא שמעו מפי הגבורה רק אנשי ולא

בכל לוררי שפירשו נהיטנה או
מלשון עתקו גם נצרכו חיל שהוא לשון
חזק וכן פירש" במשלי על פסוק אשר
העתיקו . והיינו מהוך שהחמינו
ועיינו בהם החזיקו את הכתובים
בפירושם : לא שהסתינו אלא
שפירשו . הלי פירשו הוא בשין
שמאל ופירושו ששיכרו כמו שפירש"י
בזכיה על פסוק פרעה לין בידיה -
וה"ל לשון שיכיה כמו ופירש אין להם
וכ' וכל'משל' פירוש קיימת ע"כ ע"ש
והיינו שהסירו אותם מהכתובים
מחמת שמלכו בהם דברים אשר לא
כן כחבואר לקמן : בראשונה כו' .
הוא דברי חבא שאלו וה"ש בראשונה
היינו קודם אלפי חזקיה היו אומרים
משלי ושה"ש וקהלה גנוזים היו בסגול
החת הכ"א ופירושו כמו היו גנוזים
לשלש ימים כלומר מהרליו שהיו
גנוזים ומפרש למה היו אומרים כך
מפני שהם אומרים משלות ואינם מן
הכתובים . ועמרו אח"כ אלפי חזקיה
ועשו חשבה וגמרו והיו גנוזים עד
שבאו אלפי כהנ"ג ופירשו אותם
והנביאים בין הכתובים ובס' אהבה

(ו) וקהלת יגנוז • סגיה יגנוז נמקס
גנוזים היו דמחצת, שכבר היו גנחים
ולא לא יתכן אלמס אח"כ ועמדו
וגנוז : בקשפט

השכם ושלוח • חגי זכריה ומלאכי קבלו
מנביאים • אנשי כנסת הגדולה קבלו מהגי זכריה
ומלאכי • והם אמרו שלשה דברים הוו מתונים
בדין והעמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה
הוו מתונים בדין • כיצד מלמד שיהא אדם במחין
בדין • שכל הממתין בדין מיושב בדין שנאמר (משלי כ"ה)
גם אלה משלי
שלמה אשר העתיקו אנשי חזקה מלך עצה • ולא שהעתיקו אלא
שהבחינו • אבא שאול אמר לא שהבחינו אלא שפירשו • בראשונה
היו אומרים משלי ושה' (ו) וקהלת גנוזים היו שהם היו
אומרים משלות ואינם מן הכתובים ועמדו וגנוז
אותם עד שבאו אנשי כנסת הגדולה ופירשו אותם
שנאמר (משלי ו') וארא בפתאים אבינה בבנים נער הסר
לב וגו' והנה אשה לקראתו שית זונה ונצורת
לב הומיה היא וסודרת בביתה לא ישכנו רגליה
פעם בחוץ פעם ברחובות ואצל כל פנה תארב
והחזיקה בו ונשקה לו העיזה פניה ותאמר לו
זכחי שלמים עלי היום שלמתי נדרי על כן יצאתי
לקראתך לשחר פניך ואמצאך • מרבדים רבדתי
ערשי חפצות אטון מצרים • נפתי משכבי מור
אהלים וקנמון לכה גרוה רודים עד הבקר
נתעלסה באהבים • כי אין האיש בביתו הלך בדרך
למרחוק • צרור הכסף לקח בידו ליום הבסא יבא
ביתו • וכתוב (שה"ש ו') לכה רודי נצא השרה
גלינה בכפרים נשכימה לכרמים נראה אם פרחה
הגפן הנצו הרמונים שם אתן את רודי לך
וכתוב (קהלת י"א) שמה בתור בילדונך
ויטיבך לבך בימי בתרותיך והלך בדרכי לבך
וכמראה עיניך ודע כי על כל אלה יביאך
האלהים במשפט

הסדר כתב - ח"ל אנשי כנה"ג נראה שהוא סעודת דמיונה ולי' אנשי חזקיה דהא אבא שאלו אלנשי חזקיה קאלי - וע' במדרש שומר טוב חמלא כמ"ס פסיל - ואני חזיא לך לשון המדרש והנראה שאין משם ראייה לדבריו וח"ל המדרש שר"ט - גם אלה משלי שלמה אשר העתיקו - אשר העתיקו למה נאמר - שאני אומר במשלי ושה"ש וקהלת גנוזים היו עד שכן בכתובים במשלי הומיה היא וגו' - בשה"ש נראה המור וגו' - בקהלת שמה בחור בילדותך וגו' - בקאן חכמים לגנוז ספר קהלת שחללו בו דברים נטוים לזר מינות אמרו משה אחר ולא פתורו אחר לזכרם ואחר עיניכם והוא אומר והלך בדרכי לך ובמדרשה פניך הוהרהר ברעוה לית דין וליה דין כיון שחללו בסוף הפסוק ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט אמרו יפה אומר שלמה - ד"א אשר העתיקו מן יעשהק משם ולא לרך לומר המעתיק הרים ולא ידעו עכ"ל - ולפי מה שפירשתי הכי פירושו אשר העתיקו למה נאמר דהוא מפרש העתיקו המצינו בה"ק דהבא ושאל למה המצינו מה היה קשה להם - והשיב שאני אומר משלי ושה"ש וקהלת גנוזים היו כלומר מהרואי שיהיו גנוזים כי במשלי כהוב הומיה כו' בקאן חכמים לגנוז ספר קהלת פי' שחללו רצו לגנוז החילה למשלי ושה"ש שחללו בו דברים נטוים לזר מינות משא"כ במשלי ושה"ש שהם רק משלים כיון שחללו בסוף הפסוק ודע וגו' אמרו יפה אומר שלמה ופירשו אותו ושוב אמרו כיון דבקהלת עיינינו בו' ואשכחין טעמא משלי ושה"ש נמי נעיינו בהו ועיינו בהם ופירשו כל זה עשו אנשי חזקיה והייט כח"ק דהבא - ד"א אשר העתיקו מן יעשהק משם כו' הוא כא"ש דהבא שסובר שאנשי חזקיה גנוזים ומפרש העתיקו ששיכרו והשיכו אותם מן הכתובים ולפי דבריו יהי' העתיקו מלשון יעשהק משם כמ"ס לפיל והיו גנוזים עד שבאו אנשי כנה"ג ופירשו אותם - וכי מהר"א ביאר האי לא שהעתיקו דה"פ לא הפרש כפשוטו שהעתיקו אותם על ספר אחר או ללשון אחר כי לא שייך לפרש כן דא"כ לא היה צורך כהבו בחור הספר פסוק אשר העתיקו אותם אנשי חזקיה אלא שפירשו שהמצינו פי' מלגוזה עד שעיניו בהם ופירשו ויהי' לפי' מלת העתיקו מל' עתקה בכל כנ"ל - אבא שאל אומר לא שהמצינו כו' פי' אבא שאל לא יחא לי לפרש העתיקו שהמצינו כדברי ה"ק כי לא נשמע מזה מה שהיה בסוף ההמנהג כי אולי לא מלאו לפרשם וגנוזם אלא מפרש העתיקו הייט שפירשו ויהי' מלת העתיקו מלשון יעשהק משם או המעתיק הרים מפני שבפירושם עקרו התיבות ממחממותם הפסוק ובין אבא שאל לת"ק משמעות דורשין איכא ביניהו - בראשונה כו' פי' קודם שבאו אנשי כנה"ג וכתבו פסוק גם אלה משלי שלמה בחור"ס' משלי היו אומרי' האומרי' משלי ושה"ש וקהלת גנוזים היו פי' מחמת שהוקצו להם הכתובים המבוארים לקמן אמרו שבודאי גנוזים היו מימי אנשי חזקיה שהיו אז כל הדור חכמים ובודאי ראו שהם אומרים משלות ואינם מן הכתובים ומפני זה עמדו וגנוזו אותם רק בהמשך הזמן נמלאו ונכתבו בין הכתובים בעשוה כך היו אומרים עד שבאו אנשי כנה"ג ופירשו אותם וכתבו פסוק גם אלה משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזק' ופי' שהמצינו או שפירשו להוילא מלב האומרים שגנוזו אותם אנשי חזקיה כי חזיון שאל מלאנו לפרשם ודאי גם אנשי חזקיה מלאו לפרשם חזו ג"כ פי' המדרש וה"פ אשר העתיקו למה נאמר פי' לא היה צורך נכתב בחור הספר ואמר שאני אומר במשלי ושה"ש וקהלת גנוזים היו מימי אנשי חזקיה עד שהם בכתובים פי' עד שבהמשך הזמן נמלאו ונכתבו בין הכתובים בטעות כך הייתי אומר לפיכך כתבו אנשי כנה"ג פסוק אשר העתיקו להודיע שלא גנוזם אנשי חזק' רק שהמצינו ויהי' מלת העתיקו מל' עתקה כנ"ל ע"כ מבני מהר"א : שנאמר וארא בפחאים וגו' - פי' אלה הם הכתובים שהוקצו בהם ומוצי דחשיב משלי ושה"ש וקהלת וכן מיייתי פסוק ראשון ממשלי ואח"כ שה"ש ואח"כ מקהלת אף וקהלת רצו לגנוז מקודם כדמשמע מהמדרש שהבאתי לעיל מכל מקום חשיב ומיייתי הפסוקים על סדר כתיבת הספרים לדעת ר' חייא רבה שאביא לך ומאי דמיייתי עוד פסוק משה"ש אחר קהלת כל משום דאיתא ברבנן שה"ש - איזה מהם כתב החילה ר' חייא רבה אומר משלי כתב החילה - ואח"כ שה"ש - ואח"כ קהלת - ומיייתי לה מהאי קרא - וידבר שלש אלפים משל זה משלי ויהי' שירו חמשה ואלף זהו שה"ש וקהלת בסוף - ר' יונה אומר שה"ש כתב החילה - ואח"כ משלי ואח"כ קהלת ומיייתי לה מדרך ארץ ע"ס - ועוד איתא בס' ג' יריות ירד שלמה מאחר שהיה מלך מסוף העולם עד סופו נחמטטה מלכותו ולא היה מלך - אלא על ישראל הה"ד משלי שלמה בן דוד מלך ישראל ירדה ב' מאחר שהיה מלך על ירושלים נחמטטה מלכותו ולא היה מלך אלא על ירושלים הה"ד אי קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלים ירדה ג' מאחר שהיה מלך על ירושלים נחמטטה מלכותו ולא היה מלך אלא על בית המלכות הה"ד הגם מטתו שלשלמה - נמלא לפי זה משלי כתב החילה - ואחר כך קהלת - ואח"כ שה"ש - ואפשר דחש - ההנה לדעה זו על כן הביא פסוק אני לדודי שהוא משיר השירים אחר קהלת להודיע שלא נכתב חללי סדר הכתיבה אלא כר' חייא רבה או כשדר השלשה יריות כנוכח לעיל - ומה שהביא בחמילה פסוק המאמר הוא לפי שבו הוקצו ביותר מפני שמורה כדברי ליגוזה - אבל פסוק אני לדודי ועלי תשוקתו לא הביא רק לגלות שמסופק בשדר כתיבת הספרים - ע"כ הביאו אחר כך - ולדעת ר' יונה לא חש הכנה כלל כי לא מיייתי רק מדרך ארץ ומכתובים הנזכרים לעיל משמע בלא כדבריו - ועוד אפשר לומר דהביא פסוק אני לדודי וגו' משום שלא ראה לסיים הטיעון במלח משפט על דרך אל תשמוד כדבר וגו' :

במחנה ברבריו ואל יהא מקפיד - כלומר שמתן ויתן שיהיה קודם
בדבר דבריו ומתן ק' לא יקפיד על שום אדם ואף אם יחזק לו או
שיעבור על דבר מזה רק ויהיה כנחת ויהיו דבריו נשמעין אבל בלתי
המתנה היה טעם היקף ומתן שכל
באמרו שכל המקפיד על דבריו משבח
אם דבריו ואף שהם כגד' אמרו
כח מהונים בדרך לאו חקף בדרך
תורה אלה הוא מלשון ה' ק' אלה כל
האדם לבק' וזכות ואל תדן את חבירך
עד שתגיע למקומו ופי' לשון הכרעה
לשטת או לחובה ומפני זה הכרעה
בין בעלי דברים לזכות או לחובה
נקרה פסק דין או אפטר דנקטו דין
לדמות דף שאלו לטעם הדין
אעפ"כ לרין מתן ומכ"ש "בדברים
אחרים: והיכן מצוי - פי' שהקפיד
על דבריו ושכח את דבריו ועל זה
מבי' במשה רבינו שהקפיד כו'
ולמה"ל אתי שפיר פייסא משה צוה
ואתו לא צוה - פי' מלמד להכיר טעם
ה' את משה ולא אמר שמע לזה
אוטו משמע דהכי קאמר את משה
טעם ה' ואותו לא טעם משה למד
שנשכח ממנו הלכה אבל לטעם
הגר"א ולא אתו משמע דמי טעם
את משה לא טעם רק למשה לבד ולא
אותו אבל מיט' במשפט שמשה לא
טעם אתו וא"כ אלו התיבות הם ללא
טעם - ומה שמתן הגר"א היבט
אתי אמר הדין עמו כי אין לפרש
משום דאסור לקרות רבו בשם אמר
כן והלא בכתוב מפורש שמתן את
משה דבאמה שלא בפניו הוה ומומר
לקרות לרבו או בשמו: כל נקבה הן
הנה: כן הגיה הגר"א וטעמו היבט
אין לומר כלל: קובץ - כמו ויבא
אמר ח"ס ישראל אל הקובה:
סאכל וישנה - בחלק מוטל הדבר
באריכות פי' ורק נכחן לא מייכו
זה חלל לפרש השטק מחמת שכל
ליד לפיכך הפש דרך קלרה: ראה
פה גרם - פי' ראה וכן אף שדבר
גדול גרם בלעם הדשע לישראל פי'
בטח מדן ובוודאי היו ראויין להורג
ובדין קץ עליהם משה על שהיו
אומן חב"כ שכת את דבריו -
לדם - כן הגיה הגר"א: חבב
שבחבמים - כן הגיה הגר"א:

(ו) במשפט וכתוב (שה"ש) אני לדודי ועלי
חשוקתו - דבר אחר הוו מתונים בדין ביצר
מלמד שיהא אדם ממתין בדבריו ואל יהא מקפיד
על דבריו שכל המקפיד על דבריו משבח את
דבריו והיכן מצוינו (פי' שכן מליט) במשה רבינו
ששכח את דבריו שנאמר (במדבר ל"א) ויאמר
אלעזר הבהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה
וזאת הקת דתורה אשר צוה ה' את משה (ח) את
משה צוה ואותי לא צוה והיכן מצוינו במשה
שהקפיד על דבריו הרי הוא אומר בפקודי החיל
(שם) ויקצוף משה על פקודי החיל ויאמר אליהם
משה החיותם כל (ט) נקבה הן הנה היו לבני
ישראל בדבר בלעם למסר מעל בה' על דבר
פעור ותהי המגפה בעדת ה' - מאי בדבר בלעם
זו עצה שיעץ בלעם הרשע על ישראל דכתיב
(שם ל"ד) ועתה הגני הולך לעמי לכה איעצך אשר
יעשה העם הזה לעמך בארצות הימים - אמר לו
עם זו שאתה שונא רעב הוא לאכילה וצמא הוא
לשתיה ואין להם שיאכלו ושישתו אלא מן בלבד
לך וחזק להם קבוצת והנה להם מאכל ומשתה
והושב להם נשים יפות בנות מלכים כדי שיונו
העם לבעל פעור ויפלו ביד המקום מיד הלך בלך
ועשה כל מה שאמר לו בלעם (י) ודשע ראה מה
גרם להם בלעם ודשע לישראל שנפלו מהם
עשרים וארבעה אלף שנאמר (שם כ"ה) ויהיו
הביתים במגפה ארבעה ועשרים אלף והלא דברים
ק"ו ומה משה רבינו (יא) חבב שבחבמים גדול
שבגדולים אב לגביא'ם בשעה שהקפיד על דבריו
שכח את דבריו אנו על אותה כמה וכמה מלמד
שיהא אדם סמחין בדבריו ולא יהא מקפיד על
דבריו - בן עזאי אומר הוי והוי (יב) בדברך
מבטלה ועשו סייג לתורה ועשה סייג לדברך
כדרך שעשה הקב"ה סייג לדבריו - וארם הראשון
עשה סייג לדבריו - תורה עשתה סייג לדבריה -
משה עשה סייג לדבריו - ואף איב עשה סייג
לדבריו

(י) במשפט דבר אחר - מוחק חכמה וכתוב בזה"ש אני לדודי ועלי
חשוקתו הוי לא שהחישו אלא שפירשו - משום דכבר הכיח כחוב
משה"ש קודם קבלה ומה גם שפסקו זה הוא מוקדם לפסקו הא' - ומה
שמוחק חכמה הוי לא שהחישו אלא שפירשו שפי' כחוב כטעמו
השינה משום דאין ראוי כלל מחט
הפסוקים שלא כמחישו אלא שפירשו:
(ח) משה צוה ולא אהיה - מוחק חכמה
אתי אלה שפי' כחוב כפי' דהוא שפת
יתר ומה שגורם ולא אתי כי מחילה
נשחם שאותו לא טעם: (ט) כל נקבה
הן הנה - מוחק מה שפי' כחוב כפי'
אם כןמה חלמוד לומר כל נקבה אלא
זו פלה כו' דאין לו ביאור כלל:
(י) ודשע ראה גרם - מוחק ח"י ראה
דכח שפת יתר והגיה להם במקום לו
שפי' כחוב כפי' הוא חיקון הלשון:
(יא) חבב שבחבמים - הוסיף ח"י
שנחבמים אף שהיה אפשר לפרש
חבב גדול שבגדולי החכמים אך לפי
נוסחמו נראה שפי': (יב) בדברך
מבטלה - ועשה סייג לדברך -
הגיה חכמה ממכילה במקום חכמה
מבטלה משום דאין לה ביאור אבל
לנוסחמו יבאר ע"ד הוי וזכר
בדברך שחא מהוהס ילמוד לקרר ולא
הוכל לומר מהאם לא שפיהה מחוק
שלא ילא מכסול מזה ולכפמים לרין
המה גם לטעם סייג לדברך כדי
שלא ילא מכסול חוה שאמר ועשה סייג
לדברך כדרך שטעם הקב"ה ופי' כפי
שפירשתי בספרי ד"א - וכן דאיידי
במלי דסייג קבע נכחן כל מלי דסייג
ואמר אה"ר כו' - ומה דלא סדרו
אנשי כנה"ג ופשו סייג לתורה היקף
אמר הוו מהונים בדין השי"ת לכדודי
לפי דברי בן עזאי כנ"ל רק וסדרו
אמר הוו מהונים בדין והעמידו
תלמידים הרבה אפשר לומר דהכי
פירשו הוו מהונים בדין הייט שחכו
ממהירים ותפייטו עד שיתברר אל
נשן ואם לפעמים יחי' מתקופת בן
הדיינים ולא יוכל הדין להחברר אז
ואעמידו תלמידים הרבה הייט
שהגדלו תלמידים שיפייטו גם כן
בדין ומתוך כך יתברר בדין ולהד"ל
שאמר שיהא אדם ממתן בדבריו ואל
יקפיד על דבריו הי"ס מהך שמהו
מתונים ואל תקפידו וכולו להעמיד תלמידים הרבה ע"ד ולא הקפדן
מלמד - מצד מהר"א:

ומתוך כך נתפקדו ובעלו כל דבריו שלימד אותם: ועשו סייג לתורה
כו' - הוא כמו אמר ח"י וקפד על מה שאמרו אנשי כנה"ג ועשו סייג לתורה ומפרש טעם סייג לדברך כו' ומה שלא פירשו בהחילה
והעמידו תלמידים הרבה המתברר תחילה בדברי אנשי כנה"ג ופירשוהו בסוף פרק ב' ע"ש בספס - ונס בהחילה פרק ג' - ועוד אפשר לומר
משום דסייג כדברי בן עזאי שאמר והו' וזכר בדברך מבטלה ופירשתי לפי שר"ל שיהיה שלא יתבטלו דבריו ולפעמים שרין לפעמים סייג
לדבריו והייט להוסיף להם ביאור עד שלא יהא בהם מקום לטעות לפגם הגם שבפת אומרו הדברים אין טרף לזה כי לא יוכלו לטעות
כלל והיה יכול לקרר בדבריו חב"כ לרין לחוב שלא יטעו בהם בהמשך הזמן ויהבטל ופי' כפי' נכחן ועשו סייג לתורה שמתרש על
זה שיטת האדם סייג לדבריו כדרך שטעם הקב"ה סייג לדבריו כו' והוא שהקב"ה הבטיח לישראל בפרשה בחוקותי ונחתו שלום בארץ
ותמך ותשם שיהיו הדור האחרון והאבדן אשר יבא מארץ רחוקה את מכות הארץ וגו' והם לא ידעו שטעם ישראל את גרית ה' ויאמרו
שהכל בא מתקרה ולא בהשגחה מה' ויאמרו שזה עבוד אלהים כי אין שגר לשומרי מטהו ע"כ הקדים וכחכ בתורה ואמרו כל אשר עזבו
יגמור וזו ירפי הכל כי ישראל בשגחה גרמו להם הרעה הוזהר ואם יסובו וישמרו תורתו יחזיר להם השלום כפי שהבטיח להם כי דבר
אלהינו יקום לעולם: וארם הראשון יראה בו' - אמר ואדם צוה ולא כן נבי' תורה ומה להורות שרין לפעמים שני כסייגים הא' הוא
להוסיף ביאור כנ"ל והוא כדרך שטעם הקב"ה כנ"ל - והב' להחמיר על פלמו אף בדבר המותר כדי שלא יבא לעטר על דבר האסור והוא
כדרך שטעם אדם הראשון לדבריו והסייג שטעם הורה ומשה הוא כפי' כסייג של אדם הראשון: תורה עשתה כו' משה כו' - הא'
דלא קאמר ואף תורה ואף משה דהו' שחאם נביאיו כו' מפני שהסייגים שלהם כהונים בתורה כמו כסייגים של הקב"ה והאדם הראשון:
וכתובים

דעת - אתר לימודי יהדות ורוח * www.daat.ac.il

כל - הגיה כן תמוס דלא יתכן לשחול אס לחכיל. כי' דהלל כ"ס הוא
מניעה - ועוד אס היה דעת הנחש גם לחכיל ממנו לא היה לו למד
בחמלה אס לנניעה כו' דרבי נוגע כו' ועוד דרבי מבאר חכ"ס שחכל
ממנו הנחש ומה שמוחק חכיות אמרה חוה בדעתה שהיה כתוב כני
פטס שניה דהוא שפט יתר: (יח) אדם
מבאן כו' - כמבאר בפנים - כגי' כן
ומחק כגי' מי גרם לנניעה זו כייג
שגג אזהר שטעה לדבריו מבאן
אמרו אס סגאדס לדבריו אין יכול
לעמוד בדבריו מבאן אמרו אל יוסף
אדם על דברים שמוסר ר' יוסי כו' -
דמשמע שאין לעשות כייג לדבריו כלל
וכבר אמרו ועשה כייג לדברך -
ועוד

והדברי' שפקדני רבי מתחלה שקד הלפי שאין זה
קורא לאד"ר מתחלה אלא רבי מיד נמלה ואכל'
ונתנה לאדם ואכל שנאמר (בראשית ג') ותראה אשה
כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים והקד
מפריו ותאכל ותתן גם לאישה עמה ואכל - עשר
קלות נהקללה חוה באותה שעה שנאמר (שם)
ואל האשה אמר הרבה ארבה עצבוש ודרונך
בעצב תלדי בניס ואל אישך תשוקהך והוא ימשל

בך (הרבה ארבה) אלו שתי רביות דם אחת דם צער נדה ואחת דם צער בתולים
(עצבונך זה צער גידול בנים) ודרונך זה צער העיבור בעצב תלדי בנים
במשמעו - ואל אישך תשוקהך - מלמד שהאשה משתוקקת על בעלה בשעה
שהוא יוצא לדרך - עטופה כאכל והבגשה סבל אדם בבית האמורים וסעודה
מכל (יח) אדם - מבאן אפי' שצריך אדם לעשות סיג לדבריו לא יעשה הסיג
טרובה על העיקר שאם כן לא יוכל לעמוד - רבי יוסי אומר מוב עשרה מנחים
ועומד מנחה אכה וטפל - מהחשב נחש (הדשע) באותה שעה אלך ואחרונ את
האדם ואשא את אשתי ואהיה מלך על כל העולם כולו ואלך בקומה זקופה
ואוכל כל מעדני עולם - אמר לו הקב"ה אתה אמרת אחרונ את האדם ואשא את
אשתי לפיכך איכה אשית - אתה אמרת אהיה מלך על כל העולם לפיכך ארוד
אתה סבל הבהמה אתה אמרת אלך בקומה זקופה לפיכך על גהונך חלך - אתה
אמרת אוכל כל מעדני עולם לפיכך עפר תאכל כל ימי חיך רבי שמעון בן מנסיא
אמר חבל על שמש גדול שאכר מן העולם שאלמלא נתקלל נחש היה לו לכל
אחד ואחד מישראל שני נחשים בתוך ביתו אחד משגרו למערב ואחד משגרו
למזרח ומביאים לו סנדליים (ג"א סנדלונים) טובים אבנים טובים וסרגליות וכל
כלי חמדה טובה שבעולם ואין כל בריה יכולה להזיק (ג"א להחזיק) אותן ולא
עוד אלא

קורא מזה קלה דהרי הוא מחייבי כריתות - ועוד דהרי טוב העץ למאכל והאדם הוא לעינים וקשה לזהר ממנו חלל ג"ל לפרש דמטה
קלה הכונה על מה שזוה לו הקב"ה שיאמר לוולתו רק לא האכל ממנו ולא יאמר כמ"ס לעיל והוא הוסיף לומר לא תגעו בו פן תמותו ויאל
מזה חקלה שחלה חוה כג"ל ובאמת זהו מזה קלה ומדרשים חלוקים הגמרא דשבת פס הגמרא דכ"ג ורבה וזה נשמע עכ"ס שלא עבור
לכילתו נחמייב מיה - לכן ג"ל ליישב עם מה דליתא ברבא שס ט"ז מות סמות מיתה לאדם מיתה לחוה מיתה לו מיתה לחלודותיו ע"כ
ולדעתו הכי משמע דלכילת אדם מן העץ יגרם מיתה לכל המין ולכל תולדותיו ולפי דמפרשי המדרש פירשו כמ"ס לי מראה לפרש כפשוטו
ומסתברא דה"ה אס אחד מהמין יאכל יגרם מיתה לכל המין והשם יתא מה דאמר במדרש הגל אכלתי ואוכל דמאמר שחוק כבר חכלה
גרמה מיתה לכל המין ושוב לא יפסיד האדם במה שחכל גם הוא וכן דייקא גמי היבט עמדי שלכאורה היה לו לומר אשר נחתה לי ורק
דכוונתו שהיא עמדי במין אחד ומכיון שהיא נהנה לי מן העץ שחכלה כבר גרמה מיתה לי ולכל המין ע"כ אכלתי ואוכל עוד כי לא אפשר
כלום בחילתו - ולפי' לא היה אדם חייב מיתה כלל על אכילתו ורק שנקנסה עליו מיתה מפני שגפה כו' ולפי' אחי שפיר הכל : מטעם
לענין בחותו ענין אמרתי להביא מה דחייב במס' ד"א וזמא סוף פ"א חירס מלך טור בין התשעה שנקנסו לג"ס בחייהם והוא חמס מאור
דהלא מבאר ביחזקאלך"ח שהי' רשע ומבאר בבב"ב וברבא שהבאתי שגרם מיתה לאדם הראשון לכן ג"ל דהוא ס"ס ול"ל חירס מלך והוא
שנכר במלכים א' ו' ושלח המלך שלמה ויקח את חירא מלך גור מחסה נפתלי וגו' וכו מאמר כמו שנאמר בגלגל ועליו סייך שפיר
לומר שנכנס לרע בחיו : שנאמר ותרא האשה וגו' מיתתי חחילת השבוק לרזיה שהנחש אכל מן העץ דאליכ היכן ראשה חוה כי טוב
העץ למאכל הלא עדין לא חכלה חוה מן העץ שהרי כהיב בחריה ומחק מפריו וחכל אלא ע"כ שראתה שהנחש אכל בסוב טעם :
באותה שעה - פי' בחוה שעה שנהקלה נהקלה בעשר קלות ולא קאי על חוה שעה שחכלה מן העץ דהלא מקודם נהקלה הנחש - או
דהאי שעה משעה זמניות קאמר : שהי רביות - כן הגיה הגאון רבי ישעיה ברלין - ובעירובין דף ק' ליתא שהי טפות דם וכן בחלות
דר"ג טס טסמת הגר"א : ואחת דם צער בתולים - אף דלחור כבר היו לה בנים בחוה שעה אפשר דבתוליה חורו מכיון שהיתה קודם
שלש שנים : עצבונך זה צער גידול בנים ודרונך כו' - כן ליתא בעירובין וכן הגיה ג"כ ר' ישעיה ברלין והשם שפיר ליתא ככאן
עשרה קלות - ומה דחייב מקודם לער גידול בנים ולבסוף לער עיבור ולירה אפשר לומר משום דלחור כבר היו לה בנים בחוה שעה כמו
שמבאר לקמן - ולקמן אמרין עצבונך בזמן שהאשה מהעברת כו' שס אפשר : ששהוקקת - תחלוה לבטלה להשמים : הובעה בלב -
א"ינה מולידה בפה האות לבה אכל חררה לפני עיני חנה : עטופה כאכל - בוסה ללחא כראשה פרועה : חבושה מכל אדם - ע"ס
הכתוב כל כבודה בת מלך פנימה : מנורה מכל אדם - חסורה לכל אדם חוץ מבעלה אכל האיש נושא נשים הרבה : אדם מבאן אף על
פי כו' - כן הגיה הגר"א ופי' שגפה הסייג מרובה על העיקר במה שאמר מן תמותון כמ"ס לעיל : טוב עשרה מנחים ועומד כו' - פי'
טוב גדד וסייג נמוך ועומד מנחה הרבה שאיט יכול לעמוד כג"ל : נחש דרשע באותה שעה - כשהסית את חוה : אלך וארדוג - פי' ע"י
שאסית את חוה ויהי חסית את האדם בעלה כג"ל : ואשא את הרה - מקללתו למרו כן - כי הקב"ה משלם מדה כנגד מדה : חבל -
הוא לשון קנל על ההפסד - רש"י בבהרד"ן : מישראל - משום דכשהן עושין רטט של מקום מהואר"ס כללס חלקים ואז יראתם
על כל חיות הקדה והיו הנחשים פרים למשמעתם : ב' נחשים - זכר ונקיבה שיוכלו להוליד : בהך ביתו - מפני שהוא פקח שחיות
וקרוב הוא להיות דומה לאדם היה דר בבית : ששגרו למערב - בבהרד"ן ליתא ח' ללפון וא' לדרום והטונה אחד ומפני שהוא פקח
גדול יודע מקום מולאם של האבנים טובות וגם אינו ירא משום חיה שזיקנו בדרך : סנדלונים - שס חכן טוב רש"י שס : ואין כל
בריה יכולה להחזיק אותן - פי' אין כוס בריה יכולה להחזיק שס אבנים טובות וכלי חמדה שהנחשים יקחו מידם - או פי' להחזיק אותן
היינו הנחשים וכלומר אין כל בריה יכולה לשכב הנחשים עס האבנים טובות וטסמת הגר"א להזיק אותן אחי שפיר עקי ואשכר ג"כ לפרשו
על

על האדם שלל יאכל מן העץ לאמר ג"כ לוולתו חכל דיום חכלך חיו
טור רק הודעת העונש ולא נלטה לאמר זה לוולתו - אף בזה טעה
הנחש שהף שלא נלטה האדם לאמר לוולתו עונש המיתה מ"מ העונש
חל על הכל מריבוי דמוס תמות כמ"ס לקמן - ועוד האמת ביום
חכלך קאי על יומי של הקב"ה והנחש
סבר דיום ממש הוא דאל"כ לא היה
יכול לישא את חוה שלזה היה עיקר
כוונתו כמבאר לקמן : מיד נמלה -
פי' בלי שום חלה משלה ע"ז וע"כ
נהקלה : ונהנה לאדם ואכל -
משמע שלא הפעירותו כלל ורק שהיקף
לשנתנה לו חכל והוא המזה שנהחלה
רזה לאכור על עצמו אפילו כנניעה
ובסוף חכל והלא הוא ידע האמת
שכוונתו על יומי של הקב"ה - אף
בהקדס אכיל לשון מדרש רבה על
פסוק ויאמר האד' האשה אשר נתתה
עמדי היא נהנה לי מן העץ ואוכל
ז"ל ואכלתי אין כתיב כאן חלל ואוכל
אכלתי ואוכל ע"כ והוא המזה - עוד
ליתא שס אמר רבי חייה רחמי היה
אדם הראשון שלא יסעוס טעם מיתה
ולמה נקנסה עליו מיתה אלא שלפה
הקב"ה בנפשו דגלל וחירס מלך טור
וכו' וכעין זה ליתא בבב"ב ד' ע"ה -
וכשבת ד' כה ליתא אמרו מה"ס
לפני הקב"ה מ"מ קנסת מיתה על
אדם הראשון והסיב להס מזה קלה
לויתיו ועבר עליה והנה גם זה הוא
סמיה דלכאורה נחמייב מיתה מן
סדן על שחכל מן העץ ומה זה שאמרו
הטעם מפני שלפה כו' וגם הגמרא
דשבת אין לפרש שהסיב הקב"ה מפני
שעב' על הללו דלא חכל דזה לא הי'

על שני פנים הא' דקאי על הגתשים שאין כל בריה יכולה להיזקק מחמת
שהגתשים חוקים מאור - ח"ו דקאי על ישראל שאין כל בריה יכולה
לזקק את ישראל מחמת שהגתשים ישמרו אותם ויגזע עליהם :
תחת נמל תחת פרד ומציאין בו' : פי' ולא יהא נזקך לאדם לנהוג
אותם כי הם בני דיעה משא"כ גמל

ופרד שלדך האדם לנהוג אותם :

ר"י בן בחירה - בסנהדרין איסור

ר"י בן קימא ואולי טעם הדפוס

במקום אחד : וזו"לם לו בשר -

איסור בסנהדרין דהוא נסר היורד

מן השמים דבשר הזיט לא הותר

להם לאכול עד ימי נח : לפי הדבר

דומה לאדם - כן כוונה הגר"ח :

שנשא את הגיורת - הוא משל

למזל שהיה לא ידעה מה שטע

הקב"ה לאדם כמו בגיורת שאינה

יודעת בטיב דם : אל תאכל בו'

ואל תאכלי בו' - הוא משל על

שטח אדם את חוה על האכילה מן

העץ : אל תחללי בו' ואל תפרצי

בו' - הוא משל על העיפה : ואל

תלכי עם איש ארץ - הוא משל למזל

שטח אדם למזל שלא תבעל לשום

בהמה וזו"לם כי ע"כ מצינו עיקר המשל

דלכאורה קשה חף שאמר אדם למזל

מן חמורין ואפשר למזל הכוונה היקף

אחר האכילה או העיפה מ"מ אפשר

לומר ג"כ שהכוונה לאחר זמן וא"כ

ח"כ אכלה חוה וע"ז מחזק שאדם

זוה למזל גם על נזוף עם בהמה

וחיה ואמר לה גם ע"ז מן חמורין

והנמשך עבר מקודם על האכילה

והעיפה ואח"כ גם על העיפה והנמשך

ממ"ז אכלה שאף אם כוונה האדם

לאחר זמן הרי המזל מחמת הבטלה

ומכל ח"כ גם לאכול מן העץ - אכל

הוא שפסד בדעתה לשוב ששקר

אמר לה בעלה ולא תפוז כלל כדברי

הנמשך - ודע כי מזה שאמר

הנמשך השיאני ואכל שהוא לשון

בטחון ומשמע דחמורין זה אמרה

ואוכל כפרש"י בסוטה : עמד איש

אחד ואכל - כן כוונה הגר"ח והוא

משל לאכילה ועיפה של הנמשך :

והוציא אותה - הוא משל למזל שכל

נחם על חוה כנ"ל למה אדם הראשון

דומה - הוא נזכר בגר"ח כמ"ס

בספרי ש"א פ"ט - והט"י דבר דומה

יותר נכון לפי הלשון דומה לאחר

שהיה כ"י משמע דמה שכל דשכ"י

לדמות הוא דומה לאחר שהיה כ"י

והאחר הוא כנ"ל נגד הקב"ה ולפיכך לא חזר לאדם

מזכרתי את לומר דמה שכל דשכ"י לומר דמה שהכרית

לרשכ"י למשל זה דקשה ליה כחוב ויגרש את האדם בראשית (פ"ג)

דכחוב לזכור מיותר שכרי כתיב בפסוק הקודם וישלחני מנ"ע

ומפרש דכחוב לומר שכלכד טעם המכחוב כחוב - היינו פן ישלחני ודוק וכו' עוד כעס עליו על שמחוק שפיר על ליווי הקב"ה

צדס מיהם לשלם ונרשו כדרך המגרש בכעס : אשה בתוך ביתו - משל על שהכניסו הקב"ה לאדם הראשון כנ"ע לעבדו ולשמרו :

אנשים במנין - אפשר דכוונתו חלשים הנמכרים במנין שהמה חשובים וכן אנשים לפיכך הזהירה עליהם - ואף שכמה דברים אינם רומין

לנמשל לא חזר לזה כי לא בא לדמות רק למעט פליה והולאה כדל : שלא תנעי בה - כלומר בתוכה שהעיפה מבחון לא יזיק

והוא משל על שהסיר הקב"ה לאדם שלא יאכל מן העץ : מיד כעס עליה בו' - היינו על שגרמה מיתה לעלמה : כיון שאכל מסנו

צמר : היינו מצינו שגם מיתה כדל : לקיים מה שנאמר אדם ביקר כו' - פי' דמשמעות הכתוב הזה נשמע ג"כ שמחמת

שנמשל כבהמות באכילה העץ ע"כ ביקר לא לן כי כעס עליו הקב"ה כנ"ל - ולכן דייקא שפיר מה דמסיק ככאן סוף הפסוק נמשל כבהמות

נדח ולקח. ואחר שחיס עשרה נסר לא הביא רק מחילה הפסוק אדם ביקר כל ילין דהתם לא בא רק להביא ראיה שנטרד בסוף היום בשמה

י"ב שזה כעס שפיר מצינו ביקר כל ילין : בו ביום נברא - אינו מן המשכן בו ביום דחשיב אח"כ חל"ה הוא כמו כלל כל הבריאה

והדר משכס איך שנברא מעט מעט בו ביום ומתחיל הפירוש מצינו ביום נולדה בו' : נוצרה צורתו - היינו שהולכר העפר כצורת אדם

ועוד דכחוב כפל לשון (ש) ונהקא בו רשכ"א אומר סי' במחור בפני
כנ"י כן ולא כנ"י שהי' כחוב כחוב אחר סי' נהקא בו כנ"ל נברא אדם
הראשון סי' עד ביקר כל ילין ואח"כ הי' כחוב ויס רשקמבו אומר עד
למסור. שבה מיד ואח"כ הי' כחוב רשכ"א אומר כו' עד שומר מה מליל
דלפ"ז אין סדר והמשך כלל לכל אלו

הדברים אכל לפי נוסחתו יס' סדר

נכון כחוב איירי בענין אכילה מן

העץ ושייכי שפיר אחר דברי רשכ"א

ורשכ"א דמירי גם כן מזה וזו"ל

שחסיים דברי רשכ"א כיון שכל

נפרד הביא שבו ביום שנברא בו ביום

נפר' ואח"כ חשיב סדר הכרית בשפיר

סדס וזו"ל שחסיים כמזמור שיר ליום

השבת מזכ"ר ג"כ סדר הכ"י של כל ימי

השבת : (כ) לפי הדבר דומה לאדם

אחר - מחזק סי' אדם הראשון דומה

שהיה כחוב כנ"י דהוא שפיר יתר

ועוד דלא שייך לומר אחר דומה

לאדם אחד כו' כיון דהה' המשל גם

כן לחוה ולנחש ומחמת זה במשל

דלקחן נראה לו לנחש רק אחר"כ

דומה דהתם המשל איט רק על

אדם הראשון והדבר דומה מחזק

בנוסחתו : (כא) מזה עמד איש

אחד ואכל - הכ"י כן ולא כנ"י מה

עשה האיש שהוא עמד ואכל דלפ"ז

משמע שאותו האיש שהיה מפקד

הוא בעלמו עמד ואכל מקודם וכלתם

אכל אדם וחיה לא היה כן שהרי אדם

הראשון לא אכל עד שאכלה חוה

ונתנה לו משא"כ לפי נוסחתו עמד

איש אחד הוא משל לנחש שהוא נע

מקודם - ומה שהכ"י והולאה אותה

במקום והולאה לה דברי הוא היקף

הלשון : (כב) בו ביום נברא סי'

במחור בפנים - מחזק סי' בו ביום

נבר שהיה כחוב במחלה כנ"י דהוא

שפיר יתר דהא חשיב אח"כ בו ביום

נולדה לרדו - ומה דנרס מקודם

קרא שמות ואח"כ נודעה לו חוה

שכנ"י הוא כפיכך - דכן מחזק

בכתוב שקרא שמות קודם שנודעה

לו

עליה והוציאה כד אד"ר (ג"י דומה) בשעה שאמר לו הקב"ה מכל עץ הגן אכל

תאכל ומעץ הדעת מזה ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות חמור כיון

שאכל ממנו נטרד לקיים מה שנאמר אדם ביקר כל ילין נמשל כבהמות נרמו

(כב) בו ביום נברא בו ביום נוצרה צורתו בו ביום נעשה גולם בו ביום נתקשרו

איבריו ונתפתחו נקביו בו ביום נתנה נשמה בו' בו ביום עמד על רגליו בו ביום

קרא שמות בו ביום נודעה לו חוה בו ביום עלו למצפה שנים וירדו

והאחר הוא כנ"ל נגד הקב"ה ולפיכך לא חזר לאדם

מזכרתי את לומר דמה שכל דשכ"י לומר דמה שהכרית

לרשכ"י למשל זה דקשה ליה כחוב ויגרש את האדם בראשית (פ"ג)

דכחוב לזכור מיותר שכרי כתיב בפסוק הקודם וישלחני מנ"ע

ומפרש דכחוב לומר שכלכד טעם המכחוב כחוב - היינו פן ישלחני ודוק וכו' עוד כעס עליו על שמחוק שפיר על ליווי הקב"ה

צדס מיהם לשלם ונרשו כדרך המגרש בכעס : אשה בתוך ביתו - משל על שהכניסו הקב"ה לאדם הראשון כנ"ע לעבדו ולשמרו :

אנשים במנין - אפשר דכוונתו חלשים הנמכרים במנין שהמה חשובים וכן אנשים לפיכך הזהירה עליהם - ואף שכמה דברים אינם רומין

לנמשל לא חזר לזה כי לא בא לדמות רק למעט פליה והולאה כדל : שלא תנעי בה - כלומר בתוכה שהעיפה מבחון לא יזיק

והוא משל על שהסיר הקב"ה לאדם שלא יאכל מן העץ : מיד כעס עליה בו' - היינו על שגרמה מיתה לעלמה : כיון שאכל מסנו

צמר : היינו מצינו שגם מיתה כדל : לקיים מה שנאמר אדם ביקר כו' - פי' דמשמעות הכתוב הזה נשמע ג"כ שמחמת

שנמשל כבהמות באכילה העץ ע"כ ביקר לא לן כי כעס עליו הקב"ה כנ"ל - ולכן דייקא שפיר מה דמסיק ככאן סוף הפסוק נמשל כבהמות

נדח ולקח. ואחר שחיס עשרה נסר לא הביא רק מחילה הפסוק אדם ביקר כל ילין דהתם לא בא רק להביא ראיה שנטרד בסוף היום בשמה

י"ב שזה כעס שפיר מצינו ביקר כל ילין : בו ביום נברא - אינו מן המשכן בו ביום דחשיב אח"כ חל"ה הוא כמו כלל כל הבריאה

והדר משכס איך שנברא מעט מעט בו ביום ומתחיל הפירוש מצינו ביום נולדה בו' : נוצרה צורתו - היינו שהולכר העפר כצורת אדם

רק

ע' חוה ומה דגרס תיבך בפר מרובה ל' חוה צ' ביום עלו למטה
ס' שהיה כחוב כנ"י אחר צ' ביום גמרד דק' כתב רש"י על
פסוק והאלהים ידע וז' בפר קודם שחשף וכן הסביון והלידה ע"כ
ומה דגרס בדברי ריב"ב עלו למטה שלם וירדג שבעה דלא כנ"י

וידדו ארבעה • רבי יהודה בן בתירה אומר בו
 ביום עלו למפה שנים וידדו שבעה בו ביום
 הכניסו לג'ע בו ביום צוהו בו ביום סרח בו ביום
 נסרד כיצד נברא אדה"ד שעה ראשונה הצטר
 עפרו (כג) שניה נעשה גולם שלישית נתקשרו
 איבריו ונתפתחו נקביו רביעית נתנה נשמה בו
 חמישית עמד על רגליו ששית קרא שמות
 שביעית נזווגה לו חוה שמינית עלו למפה שנים
 וידדו ארבעה תשיעית הכניסו לג'ע עשירית צוהו
 אחד עשר סרח שתים עשרה נסרד והלך לו
 לקיים מה שנאמר (תהלים ס"ט) אדם ביקר בל ילץ
 בו ביום נגזרו על אדם עשרה גזירות שנאמר
 (בראשית ג') ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך
 ותאכל מן העץ אשר צויתוך לאמר לא תאכל
 ממנו ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה
 כל ימי חייך וקוץ ודורדר תצמיח לך ואכלת את
 עשב השרה • כיון ששמע אדם הראשון שאמר
 לו הקב"ה ואכלת את עשב השרה מיד נודעו
 איבריו אמר לפניו רבש"ע אני ובהמתי נאכל
 מאבוס אחד אמר לו הקב"ה הואיל תודעו
 איברייך בזעת אפריך תאכל לחם וכשם שנגזרו
 על אדה"ד עשרה גזירות כך נגזרו על חוה עשרה
 גזירות שנאמר (ס"ט) ואל האשה אמר הרבה ארבה
 עצבונך והדונך בעצבתלדי (כ"ד) בנים הרבה
 ארבה בזמן שהאשה רואה דם נדתה בתחלת
 וסתר קשה לה בזמן שהאשה נבעלת בתחלת
 בעילתה קשה לה עצבונך בזמן שהאשה
 מתעבת פג' מבערות ומוריקות כל שלשה
 חדשים

שִׁבְיָה כְּתוּב עָשָׂה • דָּכָן חֵיטָא בְּהִדְרָא
בְּבִיר פ' כ"ב ז'ל וְסוּקָא • לְלֵדָת חַת
חֲמִיו חַת הַבָּל הָרָא מְסִיב לְרִיבָק
דַּעֲלוּ לַחֲסֵה שְׂמִים וִירֹחַ שְׂבַעָה • וּמָה
שְׂמֹחֶק תִּי לָקִים מַה-שְּׂנֵאמֵר • חֲדָם
בִּיקָר וְגו' שִׁבְיָה כְּתוּב בְּנִי • אַחֵר
כּו בְּיוֹם מַעֲדֵר-אֶפְסָר מִשּׁוֹם שְׁעוּרָם
אֲחִי כִילֵד נִבְרַת אֲדֵרֵר • וְכֹחַ כְּטו
פִּירוּשׁ מִל הִבּו בְּיוֹם וְשָׁם מְסִיִּים
לָקִים מַה שְּׂנֵאמֵר חֲדָם בִּיקָר וְגו' אֲנִי
לֹא לָרִיד לָסִים גַּם כֵּן כֹּחַ כֹּחַ •
(כג) שְׂנִיָּה נַעֲשָׂה גִלְמִי בִי • בְּנִי כֵן
וְלֹא כְטו' שִׁבְיָה-נִבְרַת גִּלְמִיו שְׁלִישִׁית
נַעֲשָׂה גִלְמִי רִבִּיעִית נִתְקַדֵּר אֲבִירִי
ה' נִתְפַּתְחוּ נִקְבִּיו ו' נִיטְנָה כּו בְּמֵת
ו' עֲמֹד עַל רִגְלֵי ח' מְדוּגָה לֹא חוּב
ט' הִכְרִסוּ לִגִּיט ב' • דַּלְפִּי לֹא יִהְיֶה
הַסֵּדֵר מִכּוֹן כְּסֵדֵר הִבּו בְּיוֹם וּבְחֵמַת
הוּא רַק פִּירוּשׁ עַל הִבּו בְּיוֹם כְּנִל •
אֲבָל לִפִּי נִסְמַחְתּוּ יִהְיֶה הַסֵּדֵר מִמַּת
דֹּמָה לְדַלְפִּיל וְכִפִּי שְׁפַרְשִׁי בַּסֵּפֶר
ב"ח • וְמָה שֶּׁבִּג' פִּשְׁרָה גִזְרֹת
בְּמִקּוֹם שֶׁלֶם גִּזְרֹת שִׁבְיָה כְּטו
בְּנִי גִבִּי חֲדָם וְחֹס • מִשּׁוֹם דָּכָן
חֵיטָא לִפְּלִיל עֶשֶׂר • קִלְבֹּת נִתְקַלְלָה חֹס
וְכֵן חֵיטָא • בְּהִדְרָא בְּזוּרָק רֹחַ שְׂבַעָה
הַקֶּבֶץ • עַל חֲדָם כִּרְאָשׁוֹן פִּשְׁרָה
גִּזְרֹת וְכֵן עַל חֹס • וְכֵן עַל הַנֶּחֱם וְעַל
הַחֲדָמָה עֶשֶׂר חֲסֵד ח' נִמְלֵא אֲרֻבִּים
חֲסֵד ח' כְּגֹד • מִלְּקוֹם • שְׂמֹחִיב רַשֵּׁעַ
בְּבִיר • וּבְרַבָּה בְּמִדְבַר פ' ה' חֵיטָא
שִׁבְיָה שְׂבַעָה לְחֵדָם כִּרְאָשׁוֹן שְׂחֵט
וְנִתְחַיֵּב מִיָּחָד וּלְקָה אֲרֻבִּים
שְׂנִתְקַלְלָה הַפּוֹלֵם כְּחִטָּו • אֲרֻבִּים
קִלְבֹּת פִּשְׁרָה לְחֵדָם עֶשֶׂרָה לְחֹס

דעת - אתר לימודי יהדות ורוח * www.daat.ac.il

ל'ה' הארץ ומדואה

אני דן הנחש מנע' דברי הרב כו' נמלתי מחריב בזה שאני דן אותו אחל העולם כי הנחש הי' הולך ומסיה לכל הבשר' ואמר הנחש זה שהחליך
לוחו הקב"ה האץ נהפך כו' ומל"ס שאוכל להביא את שאר הצדיות : רבי יוסי אומר אלמלא נכתב . פי' כנ"ל כבר החריב דהנחש
יסבור בלא דין לוחו הקב"ה והיה הולך בלוחו שזה ומסיה לכל הצדיות : כיון שבא לעת ערב . כן הגיה הגר"א כלומר שכל היום לשת
ערב ובעצמו"ו ב"ח איתא כיון ששקעה עליו החמה אמר כו' היה יושב בעשנים ובוכה כל הלילה וחוה בוכה כנגדו כו' משמע שעשו אז חסוד :
עמד ובנה מובח . הקשה בספר ח"ח האץ כנה מובח והא' אדם הראשון אומר שבת היה במצואו בב"ר פ' טו' על ויניחו כו"ס לעבדה
ולשמרה ויניחו נהן לו מלוח שבת כמד"א וינח ביום השביעי לעבדה שבת ימים מעבוד ולשמרה שמור הם יום השבת לקדשו עכ"ל . ולדעת
דסוגיא דהכא סובר בלויך תגלי דליתא שם ר' יודן ור' ברכי' ר' יודן . אומר הניח לו והגין עליו כו' ע"ס עוד שם ד"א לעבדה ולשמרה חלו
הקרבנות . ח"כ דהאי עמד ובנה היינו אח"כ בימי החול ולזה דייק מה שלא אמר ועמד ובנה כו' בוא"ו : שקדני קודמות . דלחמיר
כל מעשה בראשית בקומתן כדליתא וזיון שילא ראשו מחלה נמלא קדמותיו קודמו לפרסותיו רש"י בעכומו"ו שם ובילקוט במעוין מקרין בראש
והדר מפרים : ופר שהעלה נח . דרש ממלה פר שבכחוב ומיעב לה' משור פר חס שור למה פר ואם פר למה שור חלל שור שהעלה אד"ה
ופר שהעלה נח : ע"ג המובח שנאמר . כן הגיה הגר"א ודייק מדכתיב וכנה שהוא מיותר לכאורה ודרש אותו מלשון הנני שפירשוני אני מוכן
וכן האיל היה מוכן משעת ימי בראשית ומכיון שכל מעשה בראשית בקומתן כדליתא ע"כ קרניו קודמין לפרסותיו . וכני מוה"ר"א ביאר דייק
מדכתיב איל אחר וגו' שכלת את אילן לו ביאור לכאורה וע"כ דרשו ממנו שקרניו קודמין לפרסותיו ויהי' פי' הכחוב והנה איל היינו שנהסוה
איל אחר שנלחו בסבך בקרניו והיינו שנבראו קרניו מחילה ונלחו בסבך ואח"כ נברא כל האיל ע"כ : באותה שעה ירדו . לפי' הראשון
שבנה מובח והקריב קרבן אז ביום ו' כבוקר והיה לריך לומר השיר על הקרבן אז באותה שעה ירדו שלש כחות של מלאכי השרת
לומר שירה עמו . ולהאי נמי שכתבתי לעיל קאי הא' באותה שעה על העץ ששמו שמה שמה גדולה ובוודאי לא היה שמה
אז שמה של תענוג מכיון שעסק בתשובה ובנה כל הלילה רק שמתחיל אחר אז השבחות ושירות להשם יתברך
ובאותה שעה ירדו כו' לומר שירה עמו : ובידיהם כנורות ונבליים וכל בלי שיר . נגד עלי עשור ועלי נבל ועלי הגיון ככור הכחוב
במזמור זה ולכן היו ג"כ שלש כחות : להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות . פי' שבבקר נגלה ההסד של האור ובלילה לריך אמונה
סיבה אור ואח"כ דרשו מזה להגיד בבקר חסדך זה העו"ה כ שאלו ג"כ נלה החסד והשכר של המלות ואמונתך בלילות זה העו"ה שלריך
אמונה לחסיית המחס וסכר המלות ע"ד היום לעשות ומחר לקבל שכרם : חדשים לבקרים רבה אמונתך . בב"ר פ' מ"ח ובאליה רבתי
איתא אמר ר"ס בר אבא על בלתי על פחות מחדש בכל בקר אתו יודעים שאמונתך רבה להחיות לט את המחס : שומר מה מליח שומר מה
מליח . פי' שישאל לנעקים להקב"ה שהוא השומר מה יביא הסוף מהגלות והעולם הזה שמשול כלילה : יום ראשון מהו אומר .
הוא השיר שהיו הלויים אומרים בב"מ מק ומכין דלמר בכלן שאמרו בשבת השיר השיך לאותו יום מזמור שיר ליום השבת וכו' מסיק בכלן
מהו השיר של כל יום ואפשר שאד"הר אמר ג"כ השיר דבר יום ביומו כמו שאמר השיר ביום השבת . ומה שאמר הלשון מהו אומר ולא מה
היו אומרים הוא להורות לנו שהוא מוב ג"כ על כל אדם לומר שיר של יום ביומו וזכר למקדש וכ"הג מליט שעל משנה דברכות ר' נחמיה בן
הקנה היה מתפלל בכניסתו לבהמ"ד וביציאתו תפלה קלרה שמפרש הגמרא בכניסתו מהו אומר יהי רצון כו' כתב הרמב"ם ז"ל ואלו שתי
התפלות

דעת - אתר לימודי יהדות ורוח * www.daat.ac.il

מחמת שאין זה לשון ערומים. ומה שכתוב שקנאו בשי' אין לו בלאו ואפשר דשי' הוא וכל וקנאו בו: (כמ) בפכה בכאן לאדם ולמקדש בו עד כוננו ידך. וכו' מצינו הפך. מוחק הי' כיון שסרת בו דמשתע שאחר שסרת כפל לו הקב"ה אחר מהפלטו' שהי' לו לאד"הר ובחמת ילדת חוה מפרטוף השני היה קודם שסרת כמו שכתוב בכתוב וא"כ לא היה עוד חלל שני פרטטים כסרת. ועוד רבן איתא במדרש שחר טוב ז"ל ומשת עלי כפכה מחלן לאדם ולמקדש כו' ע"כ. ולטעמיה נראה לי לפרש דדרש אחר וקדם לרתי אחר למעשה בראשית שנברא בשני וקדם היינו שהפער שחזק טלר האדם נברא קדם לכל הארץ. ולכל מעשה בראשית כי הוא נברא ממקום המנוח כמבואר במדרש שהביאו רש"י עפר מן האדמה נטל אפרו ממקום שנאמר בו מוכה אדמה כו' ע"כ ומקום המקדש נברא קדם לעול כמו שדרשו חז"ל מפסוק חלון מכלל יופי שמנין הוכלל יופי של עולם והוא ממקום המקדש ששקיהיה אבן שתי שממנה הוספה העולם כמבואר בזימא ומשת עלי כפכה היינו ששמה עלי ידך השני מלבד היד שנבר' בו כל הארץ ככתוב אף ידי יסדה ארץ והיינו שילרתי בשתי ידים אחר וקדם ושפיר מוכח מחלן לאדם ולמקדש שנבראו בשתי ידים. ומה שמוחק הי' ואומר ופ"א וכו' ואומר הי' ימלך וגו' משום דשפיר מוכח מחלן מקדש הי' כוננו ידך דנברא בשתי ידים והו' לא לר' ועוד דמכתוב וביאש לא משמע אלא שנברא ביד ימינו ומפסוק הי' ימלך אין ראיה כלל שנברא בשתי ידים:

סליק פרק א' משה נתקדש

ותשת עלי כפכה ד"א ותשת עלי (כמ) בפכה כיון שסרת נטל לו הקב"ה אחת מהן מכאן לאדם ולמקדש כשנבראו בשתי ידיו נבראו: מנין לאדם שנברא בשתי ידיו שנאמר (שם ק"ס) ידך עשוני ויכוננוני מנין למקדש שנברא בשתי ידיו שנאמר (שמות ט"ו) מקדש הי' כוננו ידך. ואומר (תהלים ע"א) ויביאם אל גבול קדשו הר זה קנתה ימינו ואומר (שמות שם) הי' ימלך לשלם ועד:

הדרן עלך משה נתקדש איזהו

סייג שעשתה תורה לדבריה. הרי הוא אומר (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טומאתה לא (א) תקרב יכול והבקנה וינשקנה וידבר עמה דברים במלים תלמוד לומר לא תקרב יכול יישן עמה בבגדיו על המטה תלמוד לומר לא תקרב יכול תרחץ בפניה ותבחול את עיניה ת"ל (שם טו) והדרה בנדתה כל ימים שבנדתה תהיה בגדיו מכאן אמרו כל המנוולת עצמה בימי נדתה רוח חכמים נודה הימנה וכל המתקשטת עצמה בימי נדתה אין רוח חכמים נודה הימנה: מעשה באדם אחר שקרא הרבה ושנה הרבה ושמש ת"ח הרבה ומת בהצי ימיו והיתה אשתו נוטלת תפליו ותזרת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות והיתה צועקת וכוכה ואמרה להם רבותי כהוב בתורתכם כי היא ח"ך ואורך ימך בעלי שקרא הרבה ושנה הרבה ושמש

ושמש

ר"א ותשת עלי כפכה בין שסרת בו. פי' הרי ר"א אחר וקדם לרתי היינו אחר למעשה בראשית וקדם למעשה בראשית דהפער שממנו נולד הוא ממקום המקדש שנברא קדם לעולם כמ"ס בספר ש"א וכו' שילד קדם סיה בשתי ידים כן ילדה אחר סיה בשתי ידים וכיון שסרת חוה ומשת עלי כפכה היינו ששמה עלי רק יד אחת והשני נעלה הימני כי השתי ידים של הקדש המה רחמים וזין ולא ידים משם וזין שסרת נטלו משם רחמים. (ועיין מהרש"א תניג' י"ב) איתא סוף כלל ולא כנ"י אחר מהן כי חלה מהן לשון קנינה ושייך לומר אחת ומאנס דקאי על היד האחת שנטל הימני כנ"ל: מכאן לאדם ולמקדש ט' מדרשיו ומשת עלי כפכה ודרש דהיינו לאחר שסרת שם עליו רק יד אחת ונטל מחנו השניה מכלל דריש דקרא אחר וקדם לרתי דקאי על ילדת האדם ומקום המקדש כשנבראו בשתי ידיו נבראו ורק שמהאדם נישלם יד אחת לאחר שסרת: מנין לאדם ט' מנין למקדש כו'. פי' מנין לך לדרוש כן שנבראו בשתי ידיו כיון שנטל לדרשו בע"א ומשני דכתיב ידך וגו' מקדש הי' וגו': ואומר ויביאם. פי' וכ"ס דהאי מקדש הי' לא חירי במקו מקדש אלא כצדן המקדש שנאלו שלמה או במשכן שנאלו כללאל ורק שטנונו הי' בבי ידיו כדאיתא בכתובים ס' ע"כ פי' משני ואומר ויביאם וגו' כר זה קנתה ימינו דהיינו מקום המקדש וכשנאל נס כן נברא דהא כלל ככתוב אף ידי יסדה ארץ וכ"ס שאינו כלל ורק ביד ימינו נברא: פי' משני ואומר הי' ימלך לעולם ועד שהוא כתוב אחר מקדש הי' כוננו ידך דמשתע שבמקדש יתי קיים לעולם וצנין בהמ"ק כרי נחרב אלא ע"כ דקאי על מקום המקדש שהוא קיים לעולם:

סליק פרק א' משה נתקדש

יכול יחבנה. פירש דכתוב נאמר לא תקרב לגלות ערוהה ואלו לא נאמר רק לא חללה ערוהה יכול יחבנה: וכול יישן עמה בבגדיה על חמשה ת"ל לא תקרב וכן הוא ברבה במדבר פ"ו וכשנת י"ג ילפינן זה מכתוב אחר דהיינו איתא שם ואשת רעוה לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב מקום אשה נדה לאשת רעוה מה אשה רעוה הוא כנגדו והיא כנגדה אחר אף אשה נדה הוא כנגדו והיא כנגדה אחר ט"כ. ואש"ל דסכרת הש"ס דשם דמכתוב ואל אשה וגו' לא ילפינן רק חיבוק ונישוק דהוא דרך חיבה יחירה ומליל לערוה ולא הוא כנגדו והיא כנגדה ונאמר ג"כ סכרת להיפך דהוא כנגדו והיא כנגדה ואחר מלא תקרב משום דמחקרין ומתחמין זה מזו והוא על המקום ששמש עמה ויזרו חוקפו ומרגיל לערוה אבל מחיבוק ונישוק אין יזרו חוקפו כי לפי שהוא חייו אלא לפי שעה ואינו במקום ששמש. וכיון דאיתא למימר הכי ואיתא למימר הכי ילפינן שניהם דהי' מיניו משקט. ולפ"ו איתא נמי שפיר מה שמחלק אותן לשתי כבות: כל ימים שבנדתה תהיה בגדיו. וברבה שם איתא כל ימים שבנדתה תהיה בגדיו ומבואר ברבה וקרא י"ט שדרשו כן מדלא כתיב והדוה בזינחה אלא בנדתה שהוא לשון נדו ויחזק כמו המורה שהוא מרוחק מני האדם כן הוא לא תקדש ומזה מרוחק מבעלה. א"נ כמו שהמורה אסור להתקדש כמו שאסור במכבדות ותפלות ואף שהמורה מותר ברחייה הכי נמי הוי חרחק בפניה היינו העברת שרף כל פניה דרך קישוט דומיא דמכחול עיניה שהוא דרך קישוט לפי דעה א' והוא דעה דוקים הראשונים דכשנת ולפ"ו דייקי שפיר מה שאמרו חרחק בפניה כנ"ל דר"ל רחילה הש"ס בפנים לכד או רחילה הנשאת רשומה בפניה והיינו העצבים שרק ולא רחילה במים השייך בכל הגוף ואין דשומן ניכר: מכאן אמרו כל המנוולת בו וכל המתקשטת בו. פי' מנין דילפינן מלא תקרב שלא חרחק ולא תכחול ראו ג"כ לעשות סיני לטול עצמה גם בשאר דברים ללכת שחורים וכדומה ט"כ אמרו כל המנוולת עצמה רוח חכמים נודה הימנה ומה שאמרו כל המתקשטת עצמה בימי נדתה אין רוח חכמים נודה הימנה אף דקישוט אסור מדרש הכתוב נ"ל לחרן דכל המנוולת בו. לא קאי רק עליו ימים הראשונים שהיא או נדה דאורייתא ואסורה להתקדש מדאורייתא או מטה לטול כנ"ל וכל המתקשטת כו' קאי על ימים האחרונים שהם מחומרא דר"ז ע"כ די להחמיר בהם שלא להתקדש וא"כ מהר"ש בנ"א שנת י"ג בתיב בחורתכם. כיונה לדרשה דולמדת מותם אח צניס ולא צנוחיתם בן שירש כספר א"ת. וכשנת שם איתא נהיב

(א) תקרב שיכול יחבנה ט' עד במלים דשן עמה בבגדיו על חמשה ת"ל לא תקרב יכול חרחק ט' עד כל המנוולת עצמה בימי נדתה רוח חכמים נודה הימנה מעשה באדם כו'. הגיה שיכול בשי' לחיקוק הלשון. וכילל לשון עמה בבגדיו עם יכול יחבנה משום דמכיון דדרש כ"ז מכתוב לא תקרב ע"כ שקולין הם וא"כ אין לחלקם לשתי כבות. ומה שמוחק ח"י וגל המתקשטת כו'. משום דמפרש האי מחלן אמרו כל המנוולת כו' כלומר חזק דילפינן מכתוב והדוה בנדתה שלא חרחק בפניה ותכחול עיניה שהוא דרך קישוט ממלא כל המנוולת עצמה בשאר דברים כמו לכתם שחורים וכדומה רוח חכמים נודה הימנה על שמחתה על עצמה ועשה גדר שלא כנגדו והיא כנגדה לשיכך יליף מהקדש ונאמר דהכא ודרבה סכרת דהפער מלא תקרב משום דמחקרין ומתחמין זה מזו והוא על המקום ששמש עמה ויזרו חוקפו ומרגיל לערוה אבל מחיבוק ונישוק אין יזרו חוקפו כי לפי שהוא חייו אלא לפי שעה ואינו במקום ששמש. וכיון דאיתא למימר הכי ואיתא למימר הכי ילפינן שניהם דהי' מיניו משקט. ולפ"ו איתא נמי שפיר מה שמחלק אותן לשתי כבות: כל ימים שבנדתה תהיה בגדיו. וברבה שם איתא כל ימים שבנדתה תהיה בגדיו ומבואר ברבה וקרא י"ט שדרשו כן מדלא כתיב והדוה בזינחה אלא בנדתה שהוא לשון נדו ויחזק כמו המורה שהוא מרוחק מני האדם כן הוא לא תקדש ומזה מרוחק מבעלה. א"נ כמו שהמורה אסור להתקדש כמו שאסור במכבדות ותפלות ואף שהמורה מותר ברחייה הכי נמי הוי חרחק בפניה היינו העברת שרף כל פניה דרך קישוט דומיא דמכחול עיניה שהוא דרך קישוט לפי דעה א' והוא דעה דוקים הראשונים דכשנת ולפ"ו דייקי שפיר מה שאמרו חרחק בפניה כנ"ל דר"ל רחילה הש"ס בפנים לכד או רחילה הנשאת רשומה בפניה והיינו העצבים שרק ולא רחילה במים השייך בכל הגוף ואין דשומן ניכר: מכאן אמרו כל המנוולת בו וכל המתקשטת בו. פי' מנין דילפינן מלא תקרב שלא חרחק ולא תכחול ראו ג"כ לעשות סיני לטול עצמה גם בשאר דברים ללכת שחורים וכדומה ט"כ אמרו כל המנוולת עצמה רוח חכמים נודה הימנה ומה שאמרו כל המתקשטת עצמה בימי נדתה אין רוח חכמים נודה הימנה אף דקישוט אסור מדרש הכתוב נ"ל לחרן דכל המנוולת בו. לא קאי רק עליו ימים הראשונים שהיא או נדה דאורייתא ואסורה להתקדש מדאורייתא או מטה לטול כנ"ל וכל המתקשטת כו' קאי על ימים האחרונים שהם מחומרא דר"ז ע"כ די להחמיר בהם שלא להתקדש וא"כ מהר"ש בנ"א שנת י"ג בתיב בחורתכם. כיונה לדרשה דולמדת מותם אח צניס ולא צנוחיתם בן שירש כספר א"ת. וכשנת שם איתא

שני צמורה : ומה בוצי ימי - כספר הלכה אדם משהאל מביא
בשם חמיו דמה ששכלה השלי דוקא ולא בצמורה שיהיה טעקת
וצמורה מביא מה שחל ימי דוקא משום דליחא בצמורה כל
המביא תפילין מאריך ימים שנאמר וכו' עליהם ימי' וליחא בירושלמי
מפני מה לא בחזיקו במטות תפילין
מפני הרמזין וכו' ומה חכמי דמים
ומה לא יחל ימיהם וא"כ הכי
אמר מביא מה שיהיה מביא תפילין היה
לאוי לו להאריך ימים ומה שחלמו
דמאי היס מפני מה שחל ימי' :
כל אומן ימים הראשונים : כן יס
מביאים בפסוקי הכ"ס ולפי' קאי על
י' ימים של ראיה ראשונה וכו'
שכתבתי בפסוקי ש"ה שמה משהאל
משא"כ אמר ו' חף חס לא סגלה
אפשר דמביא אותו האדם כדעה
דקריס הראשונים שהיה דיעה דכול
תרחן שכתבן דמזיק קרא דההוא
בנדתה שמה' כדמי וא"כ אפשר לא
דמי דההוא בנדתה עד שכתב
במים ולפי' יתור קריס הוסיפו
בשם י"ג פ"ט ואחרי שפיר לפי' מה
שפרשתי לפיל על כל המתקטפת וכו'
ולפיכך הויגל אותו האדם בימים
האחרונים ואליהו ו'ל שהביא לה
בדרך המקום שהיה שכן כתוב
בתורה ואל אשה בנדת טומאתה לא

ושמש ת"ח הרבה מפני מה בת בהצי
ימי' : לא היה אדם שהשיבה דבר פעם אחת
נודמן לה אליהו ו'ל אמר לה בתי מפני מה את
בוכה וצויעקת אמרה לו רבי בעלי שקרא הרבה
ושנה הרבה ושמש ת"ח הרבה ומת בחצי
ימי' : אמר לה כשבאת בדווחך כל (ב) אותן
(שלשה) ימים הראשונים מהו אצלך אמרה לו רבי
חזי שלא נגע בי אפילו באצבע קטנה שלי אלא
כך אמר לי (ג) אל תגעו בבליים (ס"א בבלום) שמה
חביאי (ל) לידי ספק כל אותן ימים האחרונים
מהו אצלך אמרה לו רבי אכלתי עמו ושתיתי
עמו וישנתי עמו בבגדי על המטה וכשרי נוגע
בבשרי אבל לא נתכוין לדבר אחד אשר לה בדרך
המקום שדרגו שכן כתוב בתורה ואל אשה בערת
בטמאתה לא תקרב : הרי הוא אומר (ס"א י"ח) איש
איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו טמאן אמרו
אל יתחדד אדם עם הנשים בפונדק אפילו עם
הבריות לא יספר עם האשה בשוק ואפי' עם (ג"א היא) אשרו ואין

שלא תבא להקטף שהוא אסור מכתוב ולפי' לא יבין לומר וכל
המתקטפת עליה : אין רוח חמלים טהה הימנה דקטף הכור מדרג
הכתוב כג"ל ועוד דשמי' ויוק' אהר' רמל המטולת כר משמע דאם
לינה מתולת חף עליה מתקטפת אין רוח חמלים טהה הימנה וכל
המתקטפת כר משמע דאם לינה
מתקטפת רוח חמלים טהה
הימנה : (ב) אותן : שבעה ימים
הראשונים הגיע שבעה במקום שלשה
משום דבשנת ד' י"ג על צימי דדווחך
מה הוא אלך פירש' : כל שבעה של
ראיה ראשונה ע"כ וסייט משום דאם
היה מה מן התורה משא"כ אמר ו'
ימים יטלה לטוב : מדאורייתא רק
משום דר' זרח שבת' ישראל החזירו
פל עלמן ליכא שבעה נקיים : ולפיכך
הויגל אותו האדם ג"כ בימים
האחרונים לפי שחלם מדאורייתא
חבל לגי' שלשה אין טעם לחלק ליהם
משאר הימים (ג) אל תגעו בי בלוס :
גיה כן דלגי' בלוס או בלוס אין
טעם כלל לאיסור וגם איט טובן
אין תבא ממנה זה לידי ספק
חבל

תקרב סבר כר' מקינא ולפי ההלכה דדרשין מבנדתה שמה' כדמי' עד שכתוב במים כמו שפרש' יס' ו'ל וא"כ אין לחלק בין י' ימים הראשונים
לימים שאח"כ ולפי' לנהוג בכל החומרות דדרשין מלא תקרב עד שכתוב במים והקצ"ה הוא דין האמת : אך קלם דמזיק לפי פירש' זה דמביא
המטות כר' לר' לר' דרש דלא תקרב ויהיה פסורה מדברי אליהו ו'ל לרש דבנדתה ולפי פירש' : היה נראה דלא היה כוונת אליהו ו'ל כאן
לרש דבנדתה תבי' עד שכתוב רק דמביא ר' מביא דדרשין מלא תקרב שלא יסן עמה בצמורה ח"כ חף בימים האחרונים חס הוא
מדרבנן אסור ג"כ לישן עמה וכל דמזיק רבין כעין דאורייתא תיקן וכל העובר על דרבין חייב מיתה : ועוד דהוא ג"כ ספק ויבא דאורייתא
ולפי הטמאח אותן שלשה ימים הראשונים : נראה לפרש דקאי על ג' ימים הראשונים מהו' נקיים והוא ע"פ מה דליחא ביד סמן ק"ט דיום
ר' מראיה ראשונה י"ח ראשון לשבועתה כ"ט שפסוק ויס' ד' לעם ערב ויס' ה' שלח לה למחן ו' נקיים ומלא ג' ימים הראשונים מנקיים
הס' מו' ימים לראיה ראשונה שהיה אז נדה מדאורייתא ולפיכך האמיר בהם יומר מביאים שמה' חף ש"ה שס' שיש בו' מראיה
ראשונה הוא ראשון לשבועתה אשר היו טהורים אז כדעה הראשונה : ע"ה מבני מורא דג' ימים הראשונים חמש ולפי שדרך לראות בהם
נדה ולא יומר וכמבואר בלבוש שם וזה היה בשבת שם עד ימים הראשונים שכתבן הלשון צימי דדווחך מהו אלך ועוד ימים האחרונים בימי
לבוך ג"כ פ"ד זה שמתחילת שאל לה על ג' ימים הראשונים שדרך לראות בהם נדה והם נקראים בטהרה ימי' נדות ועוד טעם ממנה דחייסין
שמה פלטה ש"ה ג' ימים הראשונים וממנה זה החמיר בהם מביאים שמה' חף שמה ג"כ מדאורייתא מ"מ קלים הם ימי לבן וכדמשמע
מרש' שפי' על מה ששאל לה אח"כ על ימים האחרונים בימי לבן דמביא אלך ו'ל כגון ובה שפיר' ד' נקיים וכמו שפירש' בפרק חע"פ ד' ס"א
גבי שמואל מחלפא לי' דביחא בידא דשמאלא דהיינו צימי לבנה ועוד אפשר לפר' דג' ימים הראשונים ממנה שיהי מורגל עד עתה לשם' עמה
היה לר' להחמיר ממנה מאוד שלא יצא לידי חשמים אבל מכיון שהורגל ודע' ג' ימים שלא ישתע עמה אז כיון דרש דש' ואל' להחמיר כ"כ ע"כ
אלא כך אמר לי' : כלומר לא לבד שהוא בעלמא היה נזהר מליגע בי אלא גם כך אמר לי' : בבליים : היינו בבליים הנזירים לי' : שמה הבוראה
בידי ספק : שאשכח ואקבל מידך : ג"ה בבלום כמי טבל לפרש עד' היינו שלא הגע בכל דבר הגרין לי' מטעם הג"ל : וישנתי עמו בבגדי
על המטה ובשרי טגע בבשרי : ע"ה מה דליחא בשבת דף י"ג כמערבא אמרי סינר מפסיק בינו לבניה ופרש' סינר שהיה חוגרת בו
ומגיש מתנים ולמטה : ומה שאמרה בבגדי היינו הסינר ובשרי טגע כבשרי היינו מן הסינר ולמטה : לא הקרבו טמאן אמרו כו' : פי'
מדכתיב לא תקרבו לגלות ערוה ויהי יטל לכתוב רק לא חגלי ערוה לכן דרשו לשאר קורבה כמו יחור דערוה : ולספר ולילך עם אשתו
בשוק שהוא גם כן בכלל שאר בשר וכל זה הוא רק אסמכתא דהלא מבאר והולך הטעם רק מפני דעת וטענת הנדרים דמשמע מדאורייתא
אין שום חיבור בין ועיקר הדרש מהכתוב הוא על כל הערוה לבד אחותו ובתו וממילא אמו כר' חבי דקדושין פ"א שבהם יתור אסור
מדאורייתא וכמו שפסק בירושלמי ריש סוטה ואל' ולפיל מלא תקרב לא דרשו יחור ומה נמסר לחכמים לדרוש לפי הגרסה להם לפי הטעם
הביין למעט : עם הנשים : היינו חסילי עם שמי גשים משאר הערוה לבד אחותו ובתו כג"ל ודרשו זה מלא תקרבו שלא לעשות דבר
המביא לגלות ערוה : אפילו עם אחותו ועם בתו מפני דעת הבריות : פי' חף דעם אחותו ובתו מותר להתייב מדאורייתא כג"ל חע"כ
אסור מפני דעת הבריות דוקא בפונדק שמי' שם אחרים ויטלו להקל חף בשאר פריות כי אין הכל יודעים טעם לחלק בין אחותו ובתו
לשאר פריות אבל כביהו ו'ל להתיר כלל בזה : אבל עם אשתו מותר להתייב בפונדק ולא חייסין דיעשו שהיה אחרת דמסתמא כשומדים
בפונדק אחד מכירים זה את זה משא"כ בשוק כמ"ס לקמן : ומה שלא אמרו כהן ואל' עם אשה אחרת דעם אשה אחרת הוא אסור מד'ת
ביחוד ולא מפני דעת הבריות משא"כ לקמן אלל לילך ולספר חף עם אשה אחרת אינו רק משפט טענת הבריות כמ"ס לעיל : ע"ה נראה
לפרש דכר' קאמר : אל יתחדד אדם עם הנשים בפונדק חפי' גם אחותו ובתו עמו ואשכחיהו תקרא איש איש אל כל שאר בשרו דהיינו אחותו
ובתו לא תקרבו עליהם לגלות ערוה היינו לא יתחדדו עם שאר ערוה שיכול לבא לידי גילוי ערוה כג"ל וחף דכס אחותו ובתו בעלמן מותר
להתייב מ"מ לא חלמי' כ"כ שהנה יסמרו אותו כמו אס אשתו עמו : דאם הוא טעם פשוט להתייב מביא ראשונה לו עמו לא
יתקף יצרי' כ"כ באחרת משא"כ אלל אחותו ובתו ג"כ עמו חף דאפשר לומר ג"כ סברא שישמרו כמו מוטק שידעה טעם ביהו ולינה
מוסרת מלמה לביאה מכל מקום אסור מפני דעת הבריות שיכולו להקל חף בשאר נשים ולפי' אין מקום כלל לכתוב ככהן ואפי' אס אשתו
עמו דהלא אשתו משמרתו ואפי' שפיר טפי לפי' מה דלא הני בכהן ואל' עם אשה אחרת דהכא הפירוש אפילו אס אחותו גם כן עם שאר
הנשים ביחוד ואין לו מקום כלל לטעם ואל' משא"כ לקמן הפירוש בפסוקו אפילו עם אשתו לבדו כמ"ס לקמן : לא יספר כו' ואפילו
עם אשתו ואפ' עם אשה אחרת : הכל מפני טענת הבריות ולא מדאורייתא כג"ל והוא אסמכתא ופי' מפני שישמרו ויחשדוהו שהוא מספר

עובר העבירה קלה עוד יקבל עונש על מה שיבוא מחמת זה לירי
עבירה חמורה ומכ"ס היו רץ למטה קלה שיביאך נמטה חמורה היינו ג"כ מלבד שיקבל כבוד על מה שעשה המטה קלה עוד יהיה לו שכר על
מה שיבא מחמת זה למטה חמורה דהלא מזה עוכה מרובה וזהו מחש דברי בן עזאי במשנה היו רץ למטה קלה וטורח מן העבירה שמטה
גוררת מטה ועבירה גוררת עבירה. פ"א מבני מהר"א דמט"ס קלה היינו מטה שלא לשמה וכן עבירה קלה היינו עבירה לשמה וה"פ היו
רץ למטה קלה היינו לעשים אף מטה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בל לשמה והרחק מחשבה הקל היינו מהט"ס לשמה שלא חטא לעשות שאר
עבירות ואף דק"ל גדולה עבירה לשמה היינו באופן א"ס הוא מחטא וגם אם הוא באופן שלא
למחו ממנו שאר העבירות ולא יהיה דומה לכישור כלל אבל על הכל נאמר שאם יודמן לירו לעשות עבירה לשמה ומטה שלא לשמה ירדן
למטה ויכרח מן העבירה שמטה גוררת כ"פ פ"ב: ערימת חטים זו בנפת ישראל. פ"ד דאיתא במיקונים פ"ט הכימן דאורייתא
ורקין חבנא ומוץ לבד ואכלין חטה דאורייתא דהיא חלגיו ק"כ חתן דאורייתא דסלקין לחשבון חטה פ"ב. גמלא לס"ז כל כנסת
ישראל אוכלים ערימות חטים עם הכהן והמזן שאלו האנשים שפוסקים בעניני הפולס הזה כמה האוכלים חבן ומזן ומי שפוסקו אומנתו
ושומרה הוא האוכל חטה ונמלא בכספי כלם ערימת חטים: פונה בשושנים אלו שבעים וקנים. פ"ד דדרשינן שפתוחי שושנים ח"ס
שושנים אלא שושנים והם הסנהדרין שפוסקים חטים למורה ופונה מלשון סיג בשפוסקים דר"ס שפוסקים ואף דסנהדרין לר"ך לכמה פ"א נקט
שפוסקים ליסנה דקרא או דהתי כר"י דסנהדרין ג' דסנה דבאמה ח"ל להיות סנהדרין גדולה רק שבעים. ח"ג דלכברו נמי מקרי סנה
שפוסקים על שם שדברי חורב רבים כשפוסקים כמו שאלכחוב לקמן והסנהדרין שפוסקים סיגים לתורה נקראים סנה בשפוסקים עד כאן:
אלו מצות חמורות. כן כביה בגר"א. ופ"י שהם קשים כמו חטים שפוסקים מן השפוסקים והיינו שקשה לאדם לעבור עליהן מפני שהכריות ירצו
בו ויחזיקו אותו לרשע: פונה בשושנים אלו מצות קלות הרבות בשושנים. פ"י קלות לעבור עליהן מפני שאין אדם כ"י למחול לקמן: בוצן
שישראל עושין כו'. פ"י כשעושין אותן המלות קלות בודאי מביאין אותן לחיי העו"ב כי בעשייתם אין שום גאווה ויראת בני האדם ורק
לשמה גמור ביון שאין אדם רואה כנ"ל משא"כ בשאר מלות אס עושין אותן אין מוכרח כ"כ שיזכו לשה"כ דלפעמים יהיה כזה שום סנייה
כמו גאווה או יראת בני האדם. ואפשר דדרשינן כן מסונה בשושנים היינו שמוציאים כמה בשפוסקים היינו מלות קלות כנ"ל מלל המקסרינים
גמלא חבלה לשה"כ: פ"א חטים אלו מצות חמורות. מלות הגלוס שחמור חלעבור עליהן לפי שזכיתו אותם בני אדם ע"ז: פונה בשושנים
אלו מצות קלות הרבות היינו מלות שטובים בליעמה כמו שחבאר שקלות לעבור עליהן לפי שאין מוחה ורק שהיא מצודר מעט כמו גדר שושני
שקלה לפרק אם רוצה והיינו ד"ה הרבים בשפוסקים שמטה עליהן בחור' מלעבור ואעפ"כ הכא למחא פוחחין לו ולמה אין עוברין עליהן שבזמן
שישראל עושין אותן מביאות אותן לחיי העו"ב ומכלל הן אותה שומע לאו שאם יעברו עליהן לא יהיה להם חקומה ח"ו ורק דהתנא נקט לשון
גקיה וכו' דמשק הא ח"ס ממירא חל"ה כו'. ולפי זה יהיה מכון הסוגיא דהכא עם הגמרא דסנהדרין ל"ז דאיתא שם סנה בשפוסקים
שאפילו כפונה של שושנים לא יפרטו בהן פרלות. ופירש"י גוררה בשפוסקים כלומר באזהרה קלה כו' וא"ל גדר חבנים ע"כ: שביאית אותן.
אפשר דקאי על הנשמות דלשה"כ לא יהיו נגיפין לכן אמר אותן כט"ן: הא בי"ד אשתו גרה עמו בביתו. כלומר כיחוד שאין אחר עמו
בסנהדרין שם אחר הג"ל איתא והיינו דאמר ליה כו' גדה שרי ליתודי ס' א"ס בשפוסקים ואינה מהבהבא אחר ליה התורה העידה עלינו פונה.
בשפוסקים שאפילו כפונה בשפוסקים לא יפרטו בהן פרלות. ובהכו התוספות ד"ה התורה העידה עלינו פונה בשפוסקים. לענין דס נדוח מדרש
בשפוסקים דס כשפונה אדומה רחיתי מיד פורש ע"כ וכן ברבה בל לזקוק לאשמו והיא אומרת לו בשפונה אדומה רחיתי פורש ממנה מיד מי
ברש לו שלא יקרב אליה חטה טהל ברזל יש ביניהם איזה נמש נשכו. אלא ד"ה הרבים בשפוסקים שנאמר כו' פ"כ וגרלה דהתי ורבה דרשו
מסנה בשפוסקים לשתי משמעות הא' לענין דס נדוח לבד דהיינו שהמה מסוייגים מנשוחיהן ע"י עשה דס אדומה כשפונה וכ"ל לכל ד"ה
המלות דהיינו מגודרים כמה שלא לעבור עליהן רק באזהרה ד"ה שהיא קלה לפרק כמו גדר של שפוסקים דהכא למחא כנ"ל ומחילא משמעות
זה לענין דה ג"כ כמחולר ברבה הג"ל שתי המשמעות לענין נדוח ולענין חלב איסא שם אח"כ רק משמעות השני פ"ס. וא"כ תמכתי על
המהרש"א בח"א על דברי התו' הג"ל ח"ל וכן מסורש בשיר השירים רבה חלל דשי' כפי' שיר השירים פירשו לענין דס כמו שפירשו הכא
לענין

משמש וכי אדם רואהו או אדם יודע בו שיאמר לו כלום • הא אינו מתירא אלא ממי שפקד (ו) על הגדה • וכן אתה אומר בחלה וכן (ח) אתה אומר בנדרים • אלו מצות קלות הרכות בשושנים בזמן שישראל עושין אותן כביאות אותן להיי העולם הבא • איזהו סייג שעשה משה לדבריו • הרי הוא אומר (שמות י"ט) ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר • לארצה משה הצדיק לומר להם כדרך שאמר לו הקב"ה אלא כך אמר להם היו נכונים לשלשת ימים אל הנשו אל אשה והוסיף להם משהיום אחד (ט) מעצמו אלא כך אמר משה ילך איש אצל אשתו ותצא מטנה שכבת זרע ביום השלישי ויהיו טמאים ונמצאו נשי ישראל מקבלים דברי תורה בטומאה מחר סיני • אלא אוסיף להם יום שלישי (נ"א אחד) ויהיו מדברים • זה אחד מהדברים שעשה משה מדעתו • והסכימה דעתו לדעת המקום • שבר את הלוחות והסכימה דעתו לדעת המקום • פירש מן אהל מועד והסכימה דעתו לדעת המקום פירש מן האשה והסכימה דעתו לדעת המקום • כיצד אמר מה אם ישראל שלא נתקדשו אלא לפי שעה ולא נודמנו אלא כרי לקבל עליהם עשרת הדברות מחר סיני אמר לי הקב"ה לך אל העם וקדשתם היום ומחר אני שאני מזומן לבך בכל יום ויום ובכל שעה ואיני יודע אימתי מדבר עמי ביום או בלילה על אחת כמה וכמה שאפרוש מן האשה והסכימה דעתו לדעת המקום • רבי יהודה בן בתירה אומר לא פירש משה מן האשה אלא (נ"א עד) שנאמרה לו

המדרש אלא שקולר מעט ט"ס : על הנדה . כן הגיה הגר"ח : וכן אתה אומר בחלה . פי' שאין רואה אם הפרים חלה או לא ובחלת ח"ל מיירי שהיא לאור : בגדרים : כן הגיה בגרי"א שאין אדם יודע אם נדר אם לאו וזה דמסיק . אלו מצות קלות הרבות . שקל הוא לעבור עליו כג"ל ואין שום מונח רק בשוטנים כמחילה של שוטנים והיינו שהקב"ה לזה בתורה ליקח חלה ולא לנדוד ולעבור : ובזמן שישראל עושין אותן וזבין לעו"הב . ומכלל כן אתה שומע לאו כג"ל . ואף שחלת ח"ל הוא מדרבנן הקב"ה נקרא הפוקדו מלא חסור . ולפי' האחר שכתבתי לעיל מה דהכפיל התנא לשטות חלו מנות קלות כו' משום דמרישא ה"א דהאי בזמן שישראל כו' קאי גם על התטות חמורו לפי' חזר וסנה בכאן חלו מנות קלות כו' בזמן כו' : לא רצה משה . בהמ"ו וכי לא רצה משה הנדיק לומר כו' אלא כך אמר כו' והוסיף להם יום שלישי ובודאי בטוב טעם עשה זה ומה ראה על ככה אלא כך אמר : ילך איש אצל אשתו . פי' אם לא הוסיף יום שלישי שחל ילך איש אל אשתו לומר שיבטח עמה עד שלא חלו להם והפלות ש"ו ביום השלישי והיו טמאין : ולפי הגירסא הוסיף להם יום אחד כ"ל ע"פ מה דרשנו בשבת פ"ז מאי דרש היום ואמר היום כמתח מה מתח לילה עמו אף היום לילה עמו וה"פ לא רצה משה לומר להם כדרך כלומר בלשון שאמר לו הקב"ה היום ומחר ולפרש

להם היום כמחר ולפ"ז וכן איש אלל אשתו אף לאחר הדיבור בו ביום למכין שאין לילה עמו אינו בכלל פרישה ונמלא שפילטו ש"ז
ביום השלישי ויקבלו ד"ם בעומחה אלל אוסף להם יום אחד דהיינו יום הדיבור ואומר להם היו נכונים לשלש ימים ולשהמט אף יום
הדיבור בכלל . אף ולפ"ז לא יתכן בשבת שם ז"ל והסכימה דעתו לדעת המקום מדלל שר"י שכינחא עד לשרא דשבתא דמחמט דהכוספה
היה יום השלישי ויש לדחוק ועיין שם בתו' ד"ה היום כמחר : ונמצאו נשי ישראל . כן הגיה הגר"א . ומה דאמרו טהורים מקבלים סמאים
לשון זכר אשכנז דמ"ס וגו' מתחלפים לפי שהם בני נחור כמ"ס האבן עזרא ז"ל וכן מוכרחין חזו לומר לעיל בפ"א אלל שור וזיל שכתוב
שם שקדנותיהן קודמין לפרסותיהן בטו"ן לשון נקיבה : סרעתו והסכימה . כן הגיה הגר"א : ביצד בו' . בלל דכיים פתח : לפי שעה . פי'
וקדושהם קלה כי קדושה שעה קלה כמו שמיט שקטן עובר לפני התיבה לפי שעה אלל אין למנותו לשון קבוע : כדי לקבל עליהם י' דברות .
פי' ואין לחוש שיהיה דעתן זזה עליהן כי יהיה עליהן אימת הדברות : סהר סיני : פי' ועוד הם היו עומדים תחת ההר כמו שאמרו רז"ל
שכפה עליהם הר בגיגית וכדל' לא יהיה דעתם זזה עליהם עכ"ז אמר לי הקב"ה כו' וקדשתם היום ומחר שני ימים קודם והוא מעטם שלא
יהא דעתם זזה כנ"ל חזי שלי מוזמן לבך וקדושה חמורה לכ"ס : בכל יום ויום ויכבד שעה . פי' ואין עלי אימה כ"כ כיון שאני מורגל סבו
ויטל להיות דעתו זזה : ואני יודע איבתי כו' . פי' ולפעמים יורדן לדבר עמי היבך אחר קומי ממטהי עכ"ל"כ שאלפוס מן האשה :
והסכימה . ואיט אומר כאן ופירש מן האשה כמו שגורס אלל פירש מאהל מועד איט דין שאלפוס כו' פירש מאהל מועד והסכימה כו' כי
בכאן לא פירש עד שהסכים הקב"ה על ידו כמו שמבאר אח"י ריב"ב והס' אומרים . אלל מאהל מועד פירש תחילה ואח"כ הסכים הקב"ה ע"י :
ריב"ב אומר לא פירש כו' אלא שנאסרה כו' . לפי גירסא זו פי' שריב"ב סובר שלא פירש משה מעלתו אלל שנאמרה לו מפי הגבורה ופליג
אח"י . ולפי הג"א עד שנאמרה כו' לא פליג ריב"ב אח"י אלל דמפרש דבריו אימתי פירש עד שנאמרה ורק דהסכימה דעתו כמ"ס לקמן
ובתו כן ה"א קאי על ח"ק ורק דפליג עם ריב"ב דזה דרש מכתוב זה . וזה דרש מכתוב זה . ונראה לפרש שם פלוגתאיו ע"פ מה דאיתא
בילא ה' אמר ר"י כל דבר שבמחנה צריך מנח אחר להתירו דמחייב לך אומר להם שובו לכם לאהליכם ואומר במשך היוכל המה יעלו בהר מאי
ואומר ה"ק מכדי כתיב היו נכונים לשלשה ימים אל הגשו אל אשה לך אומר להם למח לי ס"מ כל דבר שבמחנה ס' וכ"ח למלות עונה הוא
דאח"י ח"ס במשך היוכל וגו' ופרש"י וכ"ח למלות עונה דהאי שובו לכם לאהליכם לאו למשרי השמים אחא דהא ממילא לשחרי אלל ללוחן
לשוב במלות המלך על כרחן שלא לגרוע עונת נשותיהן ע"כ . ועפ"ז טול לומר דהא דלא הביא ריב"ב מכתוב לך אומר וגו' דאי מהסס
ה"א דהאי לך אומר למלות עונה הוא דאחא ואחא פה עמוד עמודי לפערי' למשה ממלות עונה ולא בא הכתוב כלל להפרישו לכך הביא
מכתוב פה אל פה וגו' דקאי התם לענין פרישתו מן האשה והייט שצפירוש אמר לו הקב"ה פרוש מן האשה . או ע"פ פרש"י בחומש
פה אל פה אמרתי לו לפרוש מן האשה והיכן אמר לו בסיני לך אומר להם וגו' ע"כ והיינו דמכתוב פה אל פה וגו' מוכח דהאי ואחא
שה וגו' להפרישו בא דאס לא כן היכן חלינו שעה אחת בפרוש לפרוש תש"א"כ מואחא פה לחוד ולמח לשפרו כנ"ל . והיא סברי

דמכתוב

דמכתוב לך אמור וגו' מוכח שפיר - והייט דסכרי כמסקנא דהתם דדרשו מנחשון וגו' דכל דבר שבמנין לריך כו' - ואם כן ממילא דהא שובו ג"כ להחירם בא דמכין שנאסרו ע"פ הקב"ה הולך בעלמו להחירם וא"כ ואזה פה וגו' ע"כ להפרישו בא - ואפשר דר"י צב סובר גם כן דכל דבר שבמנין לריך כו' מנחשון היוכל וגו' ורק דזה דוקא כשגזרה הגזירה בלא זמן אלא מחמת איזה טעם ואף שאותו בטעם בטל לו ואם כן היה ראוי שתבטל הגזירה ממילא אף על פי כן לריך מנין אחר להחירו כמו ההם - אלא נעשה בהר הצל אס גזר

איזה גזירה לזמן ועבר הזמן בטל

הגזירה ממילא - וכבר אצל פרישה

הוי גמי לזמן כמו דכתיב היו נכונים

לשלש ימים אל תגשו אל אשה

וא"כ אין לריך מנין אחר להחירם ורק

דבא למטא עונה כ"ל לכן הביא

מכתוב פה אל פה כ"ל ולפירש

הכ"ל מוכיח מכתוב פה אל פה דהא

ואזה פה בא להפרישו ואף דרישא

דקרא לך אמור לא בא רק למטא

עונה - והיי"א סכרי דאצל פרישה גמי

לא הוי לזמן דמכין דכתיב לשלש

ימים בלמ"ד מוכח דלא קאי למאי

דכתיב דכרי' אל תגשו וגו' והיו

נכונים לשלש ימים היינו לקבלת

הטורה שיה' לבוקף שלשה ימים ואל

תגשו וגו' הוא ענין כפ"ע בלא זמן

ומכין דדבר שבמנין לריך כו' הולך

הקב"ה בעלמו להחירם והיינו

הכתוב לך אמור וגו' וא"כ ע"כ

ואזה פה להפרישו למשה מן האשה בא - וכשבת פ"ו איתא ומנן דהסכים דכתיב לך אמור כו' ואית דאמרי פה כו' ע"כ וכתב המהרש"א

במ"א ורש"י בחומש פ"ו פה אל פה כו' והיכן אמר לו כסיו לך וגו' ע"כ אבל מלשון התלמוד דהבא ואית דאמרי כו' משמע שהוא מילתא

וראיה אחריתא כו' ע"כ - ולפי מה שכתבתי יבואר היטב גם ע"פ פירש"י : חור לאחוריו ופירש והסכימה כו' - קאי גם על ריב"ב לפי הג"א

וה"פ לאחר שהלך ואמר לישראל שובו לכם לאהליכם חור בעלמו לאחוריו ופירש - והיינו לאחר שהסכים הקב"ה על ידו : והסכימה דעתו

כו' - כלומר אף דלא פירש עד שנאמרה לו מפי הגבורה מכל מקום הסכימה דעתו לדעת המקום מקודם שנאמר לו ורק שלא הו"א מכת

אל הפועל עד שנאמר לו ובתו' שבת שם דיה ואזה פה מייסד היטב אף מוכח שלא היה רק הסכמה ולא לזוי גמור ע"כ - והנאון ר' שלמה

אלגאזי פ"ו בספר גופי הלכות דע"כ ואזה פה עמוד עמודי הוא הסכמה ולא לזוי דאל"כ הא קי"ל דבר שבמנין לריך מנין אחר להחירו

והוא נאסר בכלל כל ישראל אל תגשו אל אשה ולהם הותר דכן כתיב אמור להם שובו וגו' וממילא הוא באיסורו עומד דדבר שבמנין כו' וא"כ

למה הולך לומר ואזה פה עמוד אלא ודאי להסכמה ע"כ - ולא הכנתי כלל דאם לא אמר לו הקב"ה ואזה פה למה לא יהיה משה גם

כן בכלל ההיתר דהא אף אם נאמר הלשון לך אל תגשו וקדשהם וגו' ויאמר אל תגשו אל תגשו וגו' קאמר דמשה

נאמר בכלל העם וא"כ הרי הותר ג"כ בכלל אמור להם - וכן משמע במ"ד שמות פרשה ח"ו רי"א מפי הקב"ה נאמר לו אל תגשו אל אשה

אף משה בכלל עמכם הרי נאסרו טלם וכשהוא אמר שובו לכם לאהליכם הרי הותרן אמר לו משה אף אני עמכם אמר לו לזו אלא

ואזה פה עמוד עמודי ע"כ הרי ממש דכרי דאם לא אמר לו הקב"ה ואזה פה היה משה גם כן בכלל ההיתר - והגם דלכאורה הנאון הכ"ל

בותר אה עלמו דאין מסיק דרק שהסכים הקב"ה על ידו והלא הוא בעלמו אמר מקודם דנאסר משה ע"כ לוי הקב"ה בכלל כל ישראל

אל תגשו אל אשה - ורק דאפשר לומר דהא דכתב והוא נאסר בכלל כל ישראל הוא דוקא באש שאשרש ואזה פה לזוי והייט דאף לאחר

שהותרו כל ישראל הוא מטוה לפרוש אס כן במ"ד שדעת הקב"ה היה לאסור - לו בכלל כל ישראל וא"כ כיון דלא ה"י בכלל ההיתר לפי

סברתו לא הולך לומר לו ואזה פה משה"כ באש נאמר דרק להסכמה אמר לו ואזה פה ולא לזוי אפשר לומר דלא היה כלל כוונת הקב"ה

להסיר בכלל כל ישראל ורק דלאחר שהסכים משה בדעתו לפרוש מן האשה אמר לו ואזה פה להסכמה - א"כ דאף דנאסר בכלל כל ישראל

ולא הותר עמכם לא נאסר ודאי עולמים דאפשר יסור לו הקב"ה גם למשה א"כ ורק דמשה הסכים בדעתו לפרוש עולמים וע"כ הסכים

הקב"ה על ידו בכתוב ואזה פה : פירש מאהל מועד כיצד אמר כו' והסכימה דעתו לדעת המקום - בילקוט שמעוני ר"ש ויקרא - משה עשה

משכן והיה עומד מבחוץ שהיה מחירא לזכר אל - אבל מוסר כי שכן עליו הענין - אמר הקב"ה איש דרך שיהיה משה שולטער במשכן עומד

מבחוץ ואני מבפנים אלא הריני קורא אותו שיכנס לכך נאמר ויקרא אל משה ע"כ - ובדבר י"ע - והשני דרש נאמר מועד ואמר מה אם

סיני שלא היה קדושהו אלא לשעת מ"ח לא עליהו אלא בדרשות שנאמר (שמות י"ט) ויקרא אליו ה' מן ההר נאמר אבל מועד שהוא

לדורות האין יכול אני להכנס הובו אלא אס קורא אותי הקב"ה - והסכים לדעתו שנאמר ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד

לאמר ע"כ - ולפי' נראה דדרשו שפי' מדעתו מכתוב ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענין - והיינו שהיה מחירא מעלמו

לבא מחמת דדרש ק"ו או המצואר כאן או בדבר וכו' דאיתא בילקוט הכ"ל לישנא דקרא משה - ומה שהסכים הקב"ה על ידו דרשו מכתוב

ויקרא אל משה וידבר וגו' דהוא מיותר דהוי ל' למכתב רק וידבר וגו' - דאין לומר דדרש דקרא לו מתחת שלא הסכים על ידו ור"ל

שיכנס תמיד דא"כ הוי ליה למכתב רק ויקרא ה' אל משה מאהל מועד לאמר וכו' בכתוב שמות הכ"ל ולא הוי ל' למכתב כלל וידבר אליו -

או אפשר דדייק מדשני קרא דריבירו ואמר ויקרא אל משה וידבר ה' ולא אמר ויקרא ה' אל משה וידבר - אלא ע"כ להורות בא שהסכים

הקב"ה ע"כ ולא דבר אחר מאהל מועד שום פעם אלא א"כ קראו מקודם ונתן לו רשות שיכנס אז נכנס אבל לא שלא בדרשות - וגם אין

לומר דילמא לא פ"י כלל מדעתו - ורק שפ"פ הקב"ה היה שלא יכנס אלא א"כ קורא אותו - דא"כ לא הוי ל' למכתב כלל הפסוק ולא יכול אלא

ע"כ להשמיט בא שלא ה"י יכול מקודם מדעתו כנ"ל : ומשחמש בהם בקדושה - ולא עבדות חול נמלא דיש להם דין קדושה ומי שלבוש אותם

הוא מזומן לקדושה וכן מה שמסות בשמן המשחה הוא ג"כ להיות מזומן לכנס לקדושה עכ"ל אמר לי - כו' אני שאני מזומן כו' : כיצד אמר -

בא לספר בשבתן שהן כתובות כו' וא"ת חרות כו' ושהמלאכים קטרו מוחם שרצו שיחן להם הקב"ה מחמת יקר ערכה ואעפ"כ שברן ולמה

אלא שאמר היאך כו' : והלחות מעשה אלהים כו' - פי' וא"כ ע"כ משעת ימי בראשית היו דכתיב אין כל חדש תחת השמש כמ"ש הגר"א

במסנה ו' דברים נכדרא בערב שבת ע"כ : א"ת חרות - דאי כפשוטו הו"ל למכתב מקור או דלשון על קשה להו' אבל כשחקרא חירות יהיה

פירושו כמו בשביל : שעוסק בחורה - היינו שכל עסקו הוא רק בחורה : יש בו חירות - במד"כ (שם מ"א) מהו חרות רי"א חירות מן המלכות

פי' שאנשי העיר מחייבים לאלק עבדו מסיס וארמונות למלך כמבואר בש"ע מ"מ - ר"ג אמר חירות מן מלך המות פי' שמה בשביקה

ע"כ

לו מפי הגבורה שנאמר (בסדר י"ב) פה אל פה

אדבר בו פה אל פה אשרתי לו פרוש מן האשה

ופירש : יש אומרים לא פירש משה מן האשה

עד שנאמרה לו מפי הגבורה שנאמר (דברים ה')

לך אמור להם שובו לכם לאהליכם וכתיב

בתורה ואזה פה עמוד עמודי - חור לאחוריו

ופירש והסכימה דעתו לדעת המקום : פירש

מאהל מועד כיצד אמר ומה אהרן אחי שמשוח

בשמן המשחה ומרובה בבגדים ומשתמש בהם בקדושה אמר לי הקב"ה

(ויקרא ט"ז) דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקדש אני שאני

מזומן לכך על אחת כמה וכמה שאפרוש סאהל מועד פירש מאהל מועד

והסכימה דעתו לדעת המקום : שבר את הלחות כיצד אמר בשעה שעלה

משה למרום לקבל את הלחות שהן כתובות ומנוחות מששת ימי

בראשית שנאמר (שמות ל"ב) והלחות מעשה אלהים המה והמכתב מכתב

אלהים הוא חרות על הלחות אל הקרי חרות אלא חירות שכל מי שעוסק בחורה

יש בו חירות : באותה שעה

היו

לך איש אלל אשמו ולא תלך ממנה

שבת ורע ניוס השלישי והיו

פבורים ומלאו מקבלים חורה

בטורה מהר סיני - דהוא אף למותר

ומחק פי' דין קדו' שהי' כסוב כט"י

שעשה משה מדעתו דין קדו' והסכימה

פי' דהלא מה שבוסיף משה יום ה'

לא

לא כי' מהת' הקדו' (י) הים' והיו מרגלים' ולא כמ"י היו בלא ר' בהתל' דהא קאי על המלחמ' וה"ל ל' דומיא דדריש' והיו למחמ' דכ"ט ט' בוא"ו: (יא) בראש הלוח' שנאמר' ואתחנן כו' כמחמ' בפנים' והא לך הני' בראש הלוח' חזק כמו של משה כו' עד לפיני ד"י כההכל כהם ודאה שפרח כהן מעליהם חמר

היחל אחי טהן להם לישראל את
הלחות שאין בהם מחס אלא אחח
ואשרם שחמר ואחפוש כשי
הלחות ואשליכם מעל שתי ידי
ואשרם - ר"ב חמר חסול כו'
שזינה החם חמר מר היה דן ק"ו
משלחו וחמר כו' נחלח מתיבה
מיה ונפערות מחדוני לשלם כך
היה משה הכדיק דן ק"ו משלח
וחמר כו' עד לבדו אלא אחח בהם
ואשרם וחזן לחושק שמה יחמרו
ישראל היכן הלחות הראשונות
אשר הורדת חן הדברים אלא ברחי
ר"י צב"ח לא שבר פשה את
הלחות אלא שחמר לו מפי הגבורה
שחמר פה אל פה חרבר בו פה
אל פה חמר לו שבר את הלחות
ו"ח לא שבר משה את הלחות אלא
שחמר לו מפי הגבורה שחמר
ואח"כ והנה חסאחם ח"ט חמר ואח"כ
אלא בראה שפרח כהב מעליהן
חמרים חמרים ט' רחב"ע חמר ט'
עד הגבורה שחמר אשר עשה
משה לעיני כל ישראל מה להלן כו'
נגמור ועשה ר"ע חמר לה שבר
משה את הלחות אלא שחמר לו
מפי הגבורה שחמר ואחפוש כשי
הלחות כמה אדם חושב כמה
שיכול לגורלו נ"ח לשבר ר' מאיר
חמר לא שבר משה את הלחות
אלא שחמר לו מפי הגבורה שחמר
אשר שפרח י"ב כחך ששברת
חוקיה מלך יהודה ט' - פ"ב ה"י -

כו' במה אדם הופש כו' . דמכין שנמצא כמו לבן זה בנוי בדרכים
 והם אין לו שייכות כלל כמו שאבאר לכן הגיה בבאן במצט תיקון
 ויתבאר היטב לפי דבריו דמיד החזקה לחוד לא הוי ידעין לידרש מיני
 שרנו ליכול מידו הלוותות וחזק כמו רק הוי דרשין לדיא כמו לשכירת
 הלוות' נוס' הדין משפירין קשה או על הדין כפרקמלד ומזה נשאלאכל
 עכשיו דרשין מואהפוש שרנו לטול מידו הלוותות שער חוקמין לכלל
 הדין החזקה על שחזק כמו כו' . ומה שמוחק בבאן הי' נבאכל בהם כו'
 דאיך במצט שלא שער מדעתו ואיך סותר לדבריו דלעיל ואין לומר-
 שבובר שמהחלה דלה לשבר מדעתו ומה שפרח כו' הוא הסכמת
 הקב"ה . דאיך מר"ל כלל שרנה לשבר מדעתו דלמא רק מתמה שפרח
 כו' שברן ועוד דבדברי ר"הב שטון משל על דברי ת"ק היט נזכר
 כלל ממה שפרח כו' . ומה שהגיה עם אחר הוא הדין הלבן . ומה
 שמוחק תי' ק"ו דאין לו ביאור כלל ומה שהגיה החיובה מיהא הוא
 הדין הלבן . ומה שהוסיף תי' אלא חקרע את כחוכתה כדרי טיהיה
 דומיא דבגמל אלא השברים ומה גם דבלי"ז לא יתכן תי' ואפשרנה
 מאדוני כו' . ומה שהגיה ואפשרנה הוא הדין הלבן . ומה שהגיה
 לשלום במקום לשלום דהלא בגמל בלמח ניהט להם לוחות המדרות
 אח"כ . ומה שהגיה ואחזירם הוא להדיקון הלבן . ומה שמוחק בבאן
 שמה יאמרו כו' דאין לו ביאור בבאן וגורם לוחות תי' לקמן בדברי י"א
 שבינו קלה . ומה שמוחק דברי ריב"ז כו' דמכתוב פס ז' לא שייך
 כלל לדרוש לענין שבידת הלוותות דהם הי"ר בענין פרישתו מן
 האשה וריב"ז גופיה דריש לעיל מפה כו' לענין פרישה . ובדברי י"א
 מוחק תי' עד שנאמר כו' . דמה שפרח כהב לא מקרי חמירה . ומה
 שהוסיף תי' לשיניהם לעיניהם כדרי טיהיה שייך אח"כ שלא יאמרו
 ישראל

דעת - אתר לימודי יהדות ורוח * www.daat.ac.il

דעת - אתר לימודי יהדות ורוח * www.daat.ac.il

ב' • ומקורם זה נאמר ויעש הסר בעיני כ' הוא אשר הסיר כו' וכתב כ' ש"מ שהסירים הקב"ה ע"י: והסיר את הבבואה כו' • אף שהיו מקטרים עליה לשם מ"מ ה' אז זמן איסור בנות ומה דליתא והסיר בואץ בסחלה ולא כן חלל איך כ"ל לפי שהסירם הכמות והמזבחות ג"כ הוא ע"י נחילה וכתובה כמ"ס וינתנו את הנמו' כו' שם כד"ה לפיכך קאי שפיר פשי על כהת יוסר מחיך: שנאמר והוא יחוקי הסיר כו' ועליו תקטירו • זה הפסוק הוא כד"ה והוא דברי רבקה ומה שלא הביא הפסוקים המדברים בעשייתו כמו במלכים שם ויעש הסר וגו' הוא אשר הסיר את הבנות כו' דאי משם חפ"ל לזה היה הבנות של פסוקי"ו וע"י ח"י לומר כלל והסכימה וכד"ה לא וינתנו וגו' ה"א ג"כ כד"ל וטור ששם נאמר לשון רבים וינתנו דקאי שם על כל ישראל אבל בדברי רבקה כתוב בנותיו משמע שהיה לשם י"ת ומה שלא הביא דברי רבקה שבמלכים שם ושבטע"י ל"ח משום דמשם אין ראיה באמת שהסכימה כ' ששם כתוב רק ויאמר ליהודה וירושלים לפני מזבח הזה השתחוו בירושלים משמע והבנות היו לשם ולא לצולה ולזבח כלל ורק שהיה מקום המיוחד להפלה וכשהיו רולים להשתחוות לשם י"ת היו משתחוים שמה וא"כ צוה שהסירים מיטע בעבודת הצורא חבל מזה הכתוב שד"ס שמס"י ועליו תקטירו משמע דבאמת היו מקטרים כ"א על בנותיו ולא כו' בשעת איסור בנות וא"כ ע"כ הסכימה כו' ואף דרבקה חשב זאת לו לחטא כדפרש"י שם ודאי הוא עשה צוה ולא ידע מאיסור בנות • ע"א דודאי רבקה ידע מאיסור בנות דשראל מומר הוה ואדרבא מחמת זה גופיה תוכיח שהסכימה כו' והסוגיא דהכא מסר דלא כפרש"י חלל דה"ק רבקה חלל יחוקיהו מבטית חלכס לאמר ה' חלקינו יתלנו מחמת דהוא יחוקיהו הסיר את בנותיו כו' ועליו

והיינו עמנו לזכות הסוככים ועלמסאות שטרה שלטות העשויה צפת פלוגי מרפאת לחולי פלוגי וקרוב הוא להשקות הכריות אחריו: ומה שכתב נחש הנחשטת מפוצץ בקרא שטעו אחריו • והסיר את הבנות כדרי שלא להקטיר עליהן שהיה אז זמן איסור בנות וא"כ הוא מטהר ממש לעשות הדברים הללו וא"ל ראייה עליהם שהסכימה כו' • ומה שכתב מימי גיחון אף דבברכות ובפסחים חשב לזמן מהדברים שלא הודו לו חכמים ע"כ הסוגיא דהכא פלוגי והיינו דפסרה דאף שלריך לבטוח בה' מ"מ מחוייבים ג"כ לעשות חיות חכמה שאין בהם איסור ולא לכחוק על הגם לבד וא"כ שפיר עבד כדי שלא ימלא השוגא מה לשהות • ורק כמה שקנן דלזמן ההיכל אפשר מודה הסוגיא דהכא ג"כ דלאו שפיר עבד לעשות ציון כל כך דהלא הכנייה כ' וגטתו על העיר וגו' וא"כ לא היה לו לעשות חכמה בעצירה משא"כ כמה שכתב מי גיחון עכ"פ לא עשה עבירה כלל וא"כ אין לריך להביא ראיה שהסכימה כו' כי כל מה שהביא עד פתח כמו שבירת הלוחות ופרישת משה מהאשה ואיך מראים לנאורה לעבירה קנה וא"כ הולך להביא ראיה בשא"כ הסכים ע"י הקב"ה: (יג) וירא אלהים וסר פרע וסר פרע מלמד • הוסיף חיוב וסר פרע פסע שניה שלא היה כתוב כג"י דחל"כ ח"י יודע ממה למד שהרחיק חיוב כו' ולנסחיהו נראה דדרש ממה דלכאורה וסר פרע הוא מיותר דמכין שהוא ירא אלהים בודאי היה מזהר מלעשות רע חלל כל ללמד שהרחיק ח"י אף מדבר המביא לדי עבירה וכו': (יד) מהול כך יצא יוסף מהול • דלא כג"י שהיה כתוב אף כך יצא יוסף דמלת אף הוא יסוד לשון: מבחש

אלא שיצא מהול • אף בלעם הרשע יצא מהול שנאמר (בסדר כ"ד) נאום שומע אמרי אל • אף שבואל יצא מהול שנאמר (שבואל א' ב') והגער שבואל

תקטירו והיינו שנתפס אותם מלהקריב בבנות בזמן האיסור ולכן קאמר אח"כ הלא חלל חדשו מה עשייתו וגו' מי בכל אלהי הגוים וגו' ומהם אל ישיא אחתם יחוקי' ואל יסית אחתם כזאת וגו' ומדאמר שחוקי' הכנייה אותם בזה ש"מ שידע שהסכים הקב"ה ע"י ולפ"י ג"כ מה שלא הביא מחיך הכתובים דה"א שחשבו רבקה לחטא לפני ה' כ"ל: פתח מי גיחון והסכימה כו' שנאמר והוא יחוקי' הסיר וגו' • ומדמסיים בכתוב הזה וילל יחוקי' בכל מנשהו משמע שהסכי' הקב"ה ע"י ובברכות ובפסחים שכתב פתח מי גיחון מדברי' שלא הודו לו חכמי' אפשר שבדי דאף שלא כסוגן עשה אש"כ הללית מחמת שאל מעשו הסוכים • ואפשר לומר דהולך לכתוב כסוגן והסכימה כו' מבוס דכל"י הייתי אומר דלאו שפיר עבד בכל חו"א כמה שגנו ספר רפואות הלא בתורה כתוב ורפא ירפא והעולם מבקשים אחר רפואות ומה שכתב נחש הנחשטת נחש הנחשטת כתב מהרש"א דאפשר היו לריכים לקיים אותה לדורות ע"פ הגם שאין הנחש ממית חלל החטא כמו ללגת התן ומטה אהרן: ומה שהסיר את הבנות והמזבחות של שם ה"א דה"ק רק להשתחוות כ"ל • ולפ"א טבל לומר דבאש לא היה כתוב שכתב מחמת זה ה"א דלאו שפיר עבד כמה שהסירים למרי שהיה לו רק למחות מלהקטיר עליהם ומה שכתב מי גיחון הולך לבטוח והסכימה נגד סברת הגמרא דש"ס: וסר פרע מלמד כו' • פרשטיו בספרי ש"א: א"כ מה"ל איש תם וישר • פי' ח"כ דדרשח ככל לשון של וירא חלקים וסר פרע ח"כ מה"ל שניהם בשלמא אחד מהם נלך על שהיה מזהר לקיים מצות עשה דמירא חלקים לא נשמע רק שהיה מזהר מלעבור על לא עשהה: אלא מלמד שיצא איוב מהול • ממלת תם דרשו כן וכמו דדרשו על הכתוב התהלך לפני והיה תמים: את האדם בצלמו • הוא קרא יתירה דכלל כתיב אח"כ כללם חלקים ברא אותו חלל ע"כ דהבי פירושו בללמו דראוי להיות לו אח"כ והיינו שגולד מהול • ואלל שם שנאמר בללמו משמע כללם לבין שנס הוא טולד מהול: איש צדיק תמים • דלכאורה תמים מיותר דהיינו לדיק וכן גבי יעקב היה לו לכתוב רק ויעקב יושב חללים היפך מעשו שהי' איש שדה לכן דרשו ממנו על המילה כנ"ל דחל"כ הוא כנעל מוס: ויבלי צדק • היינו מלך ירושלים שנקרא לדיק ע"פ הכתוב לדיק ילין • דהוקאי על שם בן נח כדפירש"י וא"כ מלך שלם הוא מיותר לכן דרשו ממנו על המילה כמשמעות אחד עס תמים י"י ופי' מה ראיתא אמו בו שנאה כו' • בנחמי' פי' דאין לומר טוב כפשוטו שנאה ומשונה מכל האדם דע"י לא יתכן מה דכתיב בנחריה ותלפניהו דמשמע מחמת שהוא נאה ותלפניהו חלל אש לא היה נאה מכל האדם לא היתה מלפניו דודאי מה שכולה האש לעשות הללה לבנם היתה פוסה אף אם אינו נאה מכל האדם • חלל ע"כ דפוס היינו שגולד מהול וע"כ הכונה שיעשה לו גם לכן הלפינו חלל כל"י לא היתה מלפניו מחמת שהיתה יראה לנפשה מחמת גזירת פרעה וקנא מעין זה כתב מהרש"א בסוטה: שומע אמרי אל • ע"ד דליתא ברבא שנית למד פ"א אחר לו עקלים לאגדריאנוס המלך רואה אני להחגיג כו' אחר לו כו' מה ראית בהם שאתה רואה להחגיג אחר לו הקטן עכ"פ יודע הא"כ כדא הקב"ה את עולמו מה נברא ביום א' ומה כו' ותורתאמת אחר לו לך ולמד תצטקאל חמול אחר לו עקלים אפי' תבס שכלכותך

שבתלכוסך וקן בן מלך שנה אינו יכול ללמוד תורתו אם אינו מל שכן
כחיו מניד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל לא עשה בן לכל נוי
ע"כ ולכאורה דבריו כחוקין דכמו שהוא יכול ללמוד תהלים כיון דידע
הכחיו מניד דבריו כו' כמו כן אפשר שילמוד כל התורה ומעשים בכל
יום שאנו רואים שחכמי אומות

מלומדים בתנ"ך ע"כ הדקדוק אף
שאינם נמולים לבן גיל ע"ד דחיקת
בספרים על פסוק מי יעלה לו
השמימה שר"ס מילה וס"ס הוי"ו בא
לרמו שמי פנימול אפשר להשיג סודות
שמות הקב"ה אבל לא מי שאינו נמול
כי הוא בלתי מאמין בקבלה והנה
ידוע שבשערה מאמרות נברא
העולם ואיתא בספרים שהמה
העשר ספירות אשר נמלא בספר
יזירה וז"ל ע"י סודות נפלאים
ושמותיו של הקב"ה ולפי"ז ס"ס חט"ו
הקטן שבהם יורע כיצד נברא ט'
היינו שאפשר שיכול לידע שמות
שנבראו בהם שמים וארץ וכמו שאל'
בבבאלל ומה שאמר אינו יכול ללמוד
תורתן אם אינו מל היינו ג"כ סודות
כנ"ל אבל פסטיזת התורה יכולין
ללמוד אף מי שאינו נמול ודוקדק
היטב לפי זה מה דכתיב דבריו חוקיו
ומשפטיו כו"ל לנבואה בל"ס דקלי
על הסודות ושמותיו של הקב"ה לא
עשה בן לכל נוי דכל התורה כולה
שמותיו של הקב"ה ועפ"י דרשו כוונת
הכחיו - נאום שומע - שיצורו בהבין
כמו לא ידעו כי שומע יוסף אברהם אל'
היינו המאמרות של הקב"ה שנבראו
בהם שמים וארץ ואל"כ ע"כ היה

נמול דל"כ לא היה מבין כנ"ל ומסתמא ט"ל מהול דלא מנינו במל
הח"כ הולך וגדול ושוב ולפי פשוטו אין הלשון וסוד מהייסדיפה ע"כ
יטן לדרוש ודרשו ממנו שטול מהול - או אפשר דיליף טוב טוב ממנו :
מבית לדוד שמרני - ומלך מכהם אין לו ביאור פשוט והמשך דלמשה
ע"כ דרשו רז"ל ממנו כמו טעריקון מכחו המה ופי' דהיינו מקום
שהולך להיות בו מבית המילה היסוד תמה שלא הולחנו להסוד לפי
שטול מהול : מרחם הקדוש - לשון הכנה וכוונת ע"כ שטול מהול
וגמלא מוכן לקבל נבואה דל' כפשוטו כמו שפי' רש"י דקלי על שהרחה
לאר"ה דוד דוד ונביתיו או על שאמר למשה נביא חקים להם כמוך
קשה כפל לשון של בערם ארץ ובערם תלך ועוד דבערם תלך מרחם
לא יסבן לפרש זמן רב קודם שטול : עבדי נאום ה' ושכחין כחותם
וגו' : בן הגיה הגר"ה ופרשתיו בספרי ס"ח - ונספר ח"ח פירש לפי
הנ"י דדייק מדקדקו בן שאלתיאל ובר"ה מפורש שיהיה מוכני פדיו'
אלא ע"כ שנקרא כך ע"כ ששאלו אל' במשי חמו והיינו שטול מהול
ע"כ ותמנה דל' ויהי כדבריו למה מביא הגמרא פסוק האחרון מחני
הל' ג"כ מקודם כמנה ומה כחוכי איסא כמו בן בן שאלתיאל והגם
דמנינו כשיוסם כשהדרקל"ז דדרשו שם שפי' נקרא שאלתיאל ששאלו
אל' שלא כדרך הנשאלין נמירי שאלין האשה מתעצרה מעומד והיא
נחצרה ממועד - התם בלמח דרשו בן על כתוב הראשון שבר"ה ובני
יכניה חסיד כמו שאלתיאל כמו ואלב שהוכרחו להביא זה הכתוב שם
בעינים לבן דרשו גם זה - ועוד דלא חשתיים ההוא מלפני דרש כזה
דאין זה במחשבות השבוט - ועל הקושיא דכחמת ה' בן פדיו' כבר
חוקן הרד"ק דפד' היה בן שאלתיאל ובני בניו הדי הם כבנים

בטוב כמו עמו ממש שגמרא אקתך כו' ואל"כ גם אביו למה אכל גם
זה ליחא דהלל כמו בן בחתלה הקפטייל כחיו וחוק יבוסע בן יהורק הכהן כו' בשם אביו אף שהוא מדבר עמו ש"מ שאלן זה דיוק :
לעצמו לבנו לאחיו לקרוביו פי' דהסתכלות בה הוא לצורך כדי שיבאנה לעלמו או לבטו כו' ואין איסור אפילו להרהר בבחילה החמור איוב
פי' ולא נסתכל בה : אשת איש - שאלן נודך בה ואסור להרהר בה פל"ט : ולמחר יבא איש אחרי כי באש שאלך מוכני ואחיו וקרובו ישאלנה
אפשר דלא מנרי כו' ילדים ס"ג בקדושותיו שיהיה בה מחמת ההסתכל בה מקודם כשהיה שט"ו וקל הוא מיוחד שבהבנת דברים פרקין דאסור
בשאל קרובות - משא"כ באש אחר שאינו קרוב ישאלנה יבא להרהר בה כי השן והלב הרי שהם ידועים דעבירה נהיה ומכיון ששאלן רואה הלכ
חומר חז"כ ומהרהר והרהר עבירה קשה מאד - או אפשר דמה שאמר איש אחר בא להאזין אל' הוא בעלמו ישאלנה אבל גם נמי וכו' בכלל
איש אחר הם : לא כגבור אחד אלא ככל הגבורים פי' במקדש מבאר הכתוב דלא יסבן לפרש כלל הכתוב של כגבור יבא כפשוטו אפילו
לענין ב"ה כי מה יוכל לעשות גבור אחד יהיה מי שיהיה אש יעמדו נגדו עם רב מהר בודאי ילחמו אותו בחיזה ההבולה הלא הפי' ככל הגבורים
ומה שקרא אלהם בלשון יחיד מנינו בן כמה פעמים וכמו וימן ישראל ודומה או לפי יהיה כוונת הכתוב כגבור ככל גבור ונצור יחד ולפי"ז

יחזיק

(ט) מביתם לדוד שהיתה מכחו תמה - הוסף ה' שהיה מכחו תמה
בפנים - מכוס דאין זה דרשא פשוט כל כך שיסחיק ההוא שיכינו
אזהר מחילה ע"כ הנ"י בן ביה"א - ומה דמוחק ה' שמרני אל'
כי חסידו כך - מכוס דלא אלתריך כלל לענין הדרשא - ויומר

נראה שפסוק נוסחתי ע"כ
טבות הדפוס ה' לדוד בן ח' שגמרא
לה' מבית וטבות כזה בקל יכול
לכיות דפוס ואל"כ כוונתו דהנהא
ודאי לא דרש ממלך מביתם
שקפטייל ט"ו שם נאמר שמרני
וגו' דכס הדרש אינו מתייב על
הלשון מכיון שגמרא גם מלך מביתם
קודם מלך לדוד וכמו שבהר"ס
ז"ל כס על פסוק זה ורק דרש
ממלך מביתם שקפטייל ב"ו דכס
ה' לדוד קודם ה' מביתם ויהי"ש
היטב לפי הדרש ושם בקפטייל ג"ו
ליחא ה' שמרני כו' וע"כ מחקו -
ומלך לדוד שבעת נוסחתי קלי
הלמשה והוא מביאור הדרש וה' ק'
לדוד שהיה לו : (טו) נאום ה'
ושכחין כחותם וגבור כה עשה איוב
סייג לדבריו הה"א - הוסף ה'
ושכחין כחותם וגומר שלא היה כתוב
בנ"י מכוס שיעקר ההוכחה שטול
מהול הוא מדכתיב ושכחין כחותם
כי המילה נקראת מוחס כמו שאנו
אומרי' ועל כדיתך שחתמת בכשרנו
ולפי הדרש קלי ושכחין כחותם מכבר
דלא כפשוטו דמשמע דקלי על ביום
ההוא שבהחלה הכתוב ומה דרש
וגומר הוא לרמז והיינו ממה שגמרא
כי כך בחתמי דמשמע ג"כ מוכבר

הכל לפי מה שה"כ פת"ר ר"ק עד עבדי נאום ה' איך משמעו על שטול
מהול - ומה שהוסף ה' מה עשה איוב סייג לדבריו דל"ז אינו מוכן
שפיר למה מביא ה"ה ה"ה הלא כבר הוכיח מוכר מרע דרך כלל
שהרחיק איוב מכל דבר המביא לידי עבירה - אבל לפי הנהגתו נראה
שגא לפרש איזה סייג עשה ורק שהפסיק מקודם בכל אלה שטול
מהול אבן איוב שדרשו הללו כמו בן שטול מהול - ה"ג אפשר דסברת
הגאון ז"ל דמוסר מרע לא הוכיח כלל בעשה סייג דמה שהרחיק ה"ע
מדבר המביא לידי עבירה וכו' הוא מוכרח לעשות בן כמו שהוכיחו
לעיל בדים פרקין מלא הקדש ורק דמקדש מבאר הך שהיה דיוק
ושטול מהול ואבן מוכיח כל אלה ומהר זה חומר לענין הראשון מה
עשה איוב סייג לדבריו הה"א כו' : (יז) לעצמו החסיד איוב - מוחק
ה' לבנו לאחיו ולקרובו דע"כ לא יסבן שפיר מה שאמר חז"כ
ולמחר יבא איש אחר וישאלנה דהא אף אל' איזה מהם ישאלנה ואסור
עוד להרהר בה : (יח) וגמלא שאני מהרהר בא"א - הגיה בן ולא
כנ"י שהיה כהוב וגמלא שאני מהרהר בל"א דמי יכריחו להסתכל בה
עוד מאמר שובאנה אחר ומה שהסתכל בה או שהיה פטויה לא
היה בזה שום איסור אבל לדרשו נוחה דמכיון ששאלן שם ח' עינו בה
נמלא כדרך חמדים ויהיה בה גם אחר שחנשא : (יט) לא כגבור
שלשמה אלא כגבורים שלשמה שגמרא עיר גבורים עלה חסם וגו'
ביוצא בו אר"י וגו' לא באר' של משה אלא באר' שלמעה שגא' ופני
אריה וגומר כיוצא בו והנה בבור כו' - הגיה בן דל"י משמע שהוא

רק

זהו נראה לי לכאורה לומר דרשני דווקא מזה הכתוב שהוא מדבר
זה ליחא דהלל כמו בן בחתלה הקפטייל כחיו וחוק יבוסע בן יהורק הכהן כו' בשם אביו אף שהוא מדבר עמו ש"מ שאלן זה דיוק :
לעצמו לבנו לאחיו לקרוביו פי' דהסתכלות בה הוא לצורך כדי שיבאנה לעלמו או לבטו כו' ואין איסור אפילו להרהר בבחילה החמור איוב
פי' ולא נסתכל בה : אשת איש - שאלן נודך בה ואסור להרהר בה פל"ט : ולמחר יבא איש אחרי כי באש שאלך מוכני ואחיו וקרובו ישאלנה
אפשר דלא מנרי כו' ילדים ס"ג בקדושותיו שיהיה בה מחמת ההסתכל בה מקודם כשהיה שט"ו וקל הוא מיוחד שבהבנת דברים פרקין דאסור
בשאל קרובות - משא"כ באש אחר שאינו קרוב ישאלנה יבא להרהר בה כי השן והלב הרי שהם ידועים דעבירה נהיה ומכיון ששאלן רואה הלכ
חומר חז"כ ומהרהר והרהר עבירה קשה מאד - או אפשר דמה שאמר איש אחר בא להאזין אל' הוא בעלמו ישאלנה אבל גם נמי וכו' בכלל
איש אחר הם : לא כגבור אחד אלא ככל הגבורים פי' במקדש מבאר הכתוב דלא יסבן לפרש כלל הכתוב של כגבור יבא כפשוטו אפילו
לענין ב"ה כי מה יוכל לעשות גבור אחד יהיה מי שיהיה אש יעמדו נגדו עם רב מהר בודאי ילחמו אותו בחיזה ההבולה הלא הפי' ככל הגבורים
ומה שקרא אלהם בלשון יחיד מנינו בן כמה פעמים וכמו וימן ישראל ודומה או לפי יהיה כוונת הכתוב כגבור ככל גבור ונצור יחד ולפי"ז

יחולק ספיר כשנה לפי רחיקי עינים חבל כלא דברים ק"ו כדמסיק
וזהו הסיג כמו שכתבנו וכן לא כללי אחד דכלל מליט דפרשקא קטיל
ארי ובנו שאל הקסר לריב"ח ואף שהביט ל' דהייט ארי' דבי עלאי
זה אינו ע"ס פשוט ועוד אפשר דגם לארי' דבי עלאי יכולים לעשות
איזה מחבולה לאכדו אלא בבל אריות
שבשלים ואלו כדלית מי לא יירא ומה
דכתיב ארי' כלשון יחיד הוא ע"פ
פשוט דקאי על כל המין כמו ויהי
לי שור וחתול ט' וזהו אפשר הכפיל
התנא לשטת אחד כלבד לאשקף
מתמטות המין וע"ז קאי ג"כ הק"ו
כמ"ס : וקלו בקול מים רבים זה
גבריאל המלאך : ע"ד דליתא
בהרבות חיוכ כ"ה על הספוק המסל
וסתד עמו : מילא מילתא וכו'
דלשון גבריאל משמאלא וכו'
דמ"ז וכן משמע בב"ר י"ב ואף
שבספרי ק"י ליתא בהדי' גבריאל
כאשר על של חס פ"כ הוא פלוגתא
דכדווקא וכמו שכתב המדכ ברכה
דברים ס' גירסאות שונות בזה :
ולפ"ז נכלל לפ"ז בבריאל י"ב ויחלף
לח"ס לט"ס הדברים אשר מתפל
למימי היחור דידוע דלכוס הדברים
הוא גבריאל : דהא דקורא אותו אשר
מתפל למימי היחור לפי שהוא שר של
מים : וכן מה שנאמר שם ירד וקול
דבריו כקול המון דקאי שם ג"כ על
גבריאל לכוס הדברים נכלל למד
דהייט כקול המון של מים רבים או
אפשר כפשוטו נקול המונה של פיר
וע"פ מה דליתא ביומא כ' ג' קולן
הולך מסוף העולם עד אשך קול גלגל
חמה וקול המונה של פיר כו' : עוד
אמרנו שם וי"א אף ריחא ופרש"י
שהוא שר של מים ולפ"ז חיל למעמי'
דיחא הוא ר' נתן וכו' המסדר
ומשבת הולח ומה דליתא סתם

לא באריה אודי בלבד אלא בכל אריות
שבועולם : כיוצא בו (יחזקאל ט"ג) והנה כבוד
אלהי ישראל בא מדרך הקדים וקולו בקול מים
רבים והארץ האירה מכבודו : כקול מים רבים
זה גבריאל המלאך : והארץ האירה מכבודו
אלו פני השכינה : והלא דברים ק"ו מה גבריאל
המלאך שהוא אחד מאלף אלפי אלהים וריבו
רבבות שעומדים לפניו קולו הולך מסוף העולם
עד סופו מלך מלכי המלכים הקב"ה שברא את
העולם כלו ברא עליונים וברא את התחתונים
על אחת כמה וכמה אלא מראין את העין מה
שיכולה לראות ומשמיעין את האוזן מה שיכולה
לשמע : איזהו סיג שעשו בתובים לדבריהם
הרי הוא אמר (שלי"ה) ורחק מעליה דרכך
ואל תקרב אל פתח ביתה ורחק מעליה דרכך זו
אפיקורסות שאומרים לו לאדם אל תלך בין
האפיקורסים ואל תכנס לשם שמא תכשל (ב)
בם שמא תאמר במוח אני בעצמי שאע"פ שאני
הולך לשם אני נכשל בם או שמא תאמר שומע
אני את דבריהם והורד בי תלמוד לומר (שם ב')
כל באיה לא ישובן ולא ישינו אורחות חיים :
ונאמר (שם פ') מבחנה מבחנה יינה אף ערכה שולחנה אלו האפיקורסים
שבזמן שאדם נכנס בניהם מאבילים אותו ומשקים אותו ומלבישין אותו
ומכשין אותו ונותנים לו ממון הרבה : כיון שהיה באחד מהם כל אחד ואחד
מבדיל את שלו ונוטלו ועליהם נאמר (שם ו') עד יפלה חץ כבודו במדבר צפור
אל פח ולא ידע ד"א ורחק מעליה דרכך זו ונהא שאומרים לו לאדם אל תלך
בשוק זה ואל תכנס במכוי זה שזונה יש שם נאה ומשובה : והוא אומר במוח
אני בעצמי שאע"פ שאני הולך לשם אני נכשל

(ב) בם שמא תאמר במוח אני בעצמי
כמבואר בפנים ולא כנ"י שהיה כתוב
ואם אמר בשם חץ כו' אינו נכשל
בם שמא תאמר שומע אני כו' כתיב
טובה ט' חץ הרשעים : דעל ואם
אמר לא יתכן לשון חץ כו' פ"כ הגיה
דומיא דהלשון דלקמן שמא תאמר ט'
ומה שהוסף מי' או קודם שמא
תאמר שומע דכלל זה לא יתכן כלל
למה הולך דווקא לכפול דבריו ומה
שהגיה וגמק במקום חבית כפיכ
דכ"י : דמכין דמקודם ליתא הלשון
הפ"ה שיק יומר אחרי לשון וגמק
ומה גס דנ"י כנ"י בלא וי"ז כחלס
משמע שהוא פני כפ"פ והלא חץ
מכתוב הוא שם רחיק משמו סיג
ולטעמא פרש"י היסב כספרי ב"ה
ומה שהגיה אפיקורסים במקום רשע'
דכ"י דעס רשע חץ הדעת נוספת
להחמיר כל כך חבל האפיקורסים
הוא דבר המתקין אליהם חס האדם
וקשה לפרש הימנה כמו שכתב פ"כ
ל"ך זהירות יסירה להחמיק ממנה
מזה

המסנה בשם חץ הכירה מכבודו : שהוא אחד כו' הקדוש ברוך הוא שברא את העולם
כלו כו' : על אחת כמה וכמה : פי' וא"כ חץ חט מדמין אותו לכדוריו והלא חץ ערך חלו יתבדך כלל חפיע מקלע מן המתקלע :
אלא מראין וכו' : פי' חלל ע"כ שזהו הסיג שעשו נביאים לדבריהם ודמו חוטו לכדוריו כדי להשמיט את החיות מה שיכולה לשמט
דל"כ לפעמים לא היה מאמינים בדברי הנביאים כיון שאף הפין יכולה לראות כזאת : וזה הק"ו בעלמא הוא ג"כ חלל גבורים ואריות חלל
שעשו סיג כנ"ל ורק דמיון מינייהו נקט ובתלמודא מסיק בהדיא נס על ארי' דליתא שם כקול מים רבים וכו' מי נתן קול כמים לא הוא חלל
מכנס ט' כדי לשבר כו' כיוצא בו ארי' שאף מי לא יירא וכו' נתן כח בארי' לא הוא חלל מכנס ט' : דה"א ורחק ט' : ומכנס בטק
פרשת חסיד סנה בשופטים שהוא מכבדים ורשו לשל חלל ט' וקדים ופירשט דרש' סנה מלשון סיג בשופטים כפירוש רש"י המסדרין
שטותן סיגים לתורה חץ סוכה משם שכתובים בעלמא פ"ו סיג לדבריהם ורק שהביאו לשל משום דלירי חסם לענין נדס ומוס הכסוב
דרש' ג"כ דבר אחד למיין נדס ולגב הכירו הדרכה של שפטים וקדים : ורחק מעלי' דרכך ואל תקרב אל פתח ביתה : פירש אף שאלה לרץ
ליך לאחיה דרך אל תלך דרך הרעוב שמא יחסי שם האפיקורסים ואל תקרב פי' כדי שלא תקרב לפתח ביתה ופתח שם חס דבריהם חס
שאלה : שאומרים לו לאדם : פי' שכתובים הללו מזהירי שצריכים חס : לומר לו לאדם : אל תלך בין האפיקורסים : וכו' מה דכתיב ורחק
מעליה דרכך : ואל תכנס לשם : פי' כדי שלא תכנס לשם חס מה דכתיב ואל תקרב וכו' : שאל הכשל ג' : פי' שמא תקבל אחיה דבר
שמהנה תכנה ומכין שן לא תוכל לחזור ולשוב ומכיל כס ומשך דמסיק : שמא תאמר במוח אני בעצמי : כן כניה הנרי"ל : שאף על פי שאני
הולך לשם אני נכשל בם : פי' שאומר שהוא כמות שאע"פ שילך לשם אינו נכנס בקרב להם לשמיט את דבריהם : א"י שמא : כן הגיה הנרי"ל
ופי' שאף שישמע את דבריהם כמות שיסור ט' : חלל כל באי' לא ישובן : היינו שמי שכתב עליהם וקומץ דבר מה מהם קשה לחזור בו ולעשות
חשובה והייט שלא יאמר שומע אני את דבריהם וחזר בו ומתלח כל שחצין שלי אפשר לשום אדם לבטוח בעלמו עד זה : ולא ישינו אורחות
חיים : הוא עד שלא יאמר אפי' שאני הולך כו' והי"פ לא לבד כדא' לא ישובן כנ"ל עוד לא ישינו והייט המהלך ברחוב שמא יחסי שם
האפיקורסים וי' אפשר לו לבדור : אורחות חיים ולא לקרב חללס ולפי' יחזיק מה דמקשה הנ"ל כנ"ל חזון שלא ישובן כיון ישינו :
פי' : שאומרים לו לאדם : הכתובים הללו חללו אומרים לו לאדם : אל תלך : היינו בקביעות שלא יהיה תכלס החיד נין האפיקורסים
וזהו מה שנאמר ורחק מעלי' דרכך משמע דרך המיוחד : ואל תכנס לשם : משמע צריכים חסיל באקראי וזהו שנאמר ואל תקרב
אל פתח ביתה : שאני הולך : הוא עד אל תלך : שומע אני הוא עד אל תכנס באקראי : הלמוד לומר כל באי' כו' : פי' כל הכתובים
צריכים בקביעות לא ישובן וא"כ מהר"א לזה מליך ביניהם חץ ברחוב ובביתם חסילו באקראי שמא תכשל : ונאמר מבחנה כו' אלו
האפיקורסים : שבזמן : כן הגיה הנרי"ל ובה לבאר למה חסין כל כך שימך אחריהם ומזהירין אותו שלא ילך חסילו ברחוב סלהס ועל זה
מסיק שחלילים אותו ומשקים אותו כו' כדי שימך אחריהם מחמת רוב חסותו ומכין שהיה כחמד מהם או יודעים שלא
יוכל לחזור בו ואלו כל אריא נובל את שלו מחט א"י דבגטותן מספר שלא תלכד שלא ישובן ולא ישינו אורחות חיים דהייט פ"כ חלל חפילו
נפריסו לא יקבל מהם טובה כמו שאומר כיון שהיה כחמד כו' : שאומרים לו לאדם : כנ"ל שם הפירושים : אל תלך לשוק ואל תכנס
בו : פי' כדי שלא תכנס למכוי זה : שזונה יש שם נאה ומשובה : פי' ושמא תכשל בה : והוא אומר : פי' שמא יאמר כמות חס כו' :
שמא תכשל בה שני' : כן הגיה הנרי"ל : כן רבים כו' : פי' כ"ה עליונים כהורה כו' רבים קמו עלי' שפי' גדולים וחשובים וכן פ"ט

מאז : (בא) שמה תבשל בה שנאמר בו - מוחק מה שהיה כחוב כ"י
 חמא הכשל בה שהדי חמרו חכמים שלא ירגיל אדם לעבור על פסח
 וזה שנאמר בו - חמא דפסח כמו יסודה ועוד לקרא - ועוד דמשה
 דוקא שלא ירגיל בו אבל באקראי מותר - ועוד דלמא מה שאמרו
 חכמים שלא ירגיל בו על הכלל נאמר
 אבל אם הוא בעצמו בעלמא רשאי לכל
 מחמיר מוכח שפיר כמ"ס בספרי
 ב"א : (בב) עד חצות שלא יאא אדם
 בו - ואם רגיל לשטות שונה וקורא
 ק"ש ומתפלל וכל העובר על דברי
 חכמים חייב מיתה לכך עמדו חכמים
 ועשו סייג לדבריהם דשנ"א בו
 ויולא בה ידי מוכחו של יום וכל לילה
 והעמידו בו - מוחק דברי ר"ג דלמא
 לא להביא בכלל דברי ר"ג דהלא לא
 מיטו כלל כר"ג שפוסק שם סייג
 ובכאן לא באו רק לפרש מה שאמרו
 חכמים עשו סייג לדבריהם - ועוד
 דכלא מה שאמרו חכמים שלא יאא
 חוס בו לא שייך כלל אחר דברי ר"ג
 וקאי רק על ה"ק בדאיהא בברכות
 גהדיא חכמים עשו סייג לדבריהם
 כדי שלא יאא אדם בו וצ"ל בגיט
 וקורא ק"ש דקן איתא שם - ומה
 שהגיה עמדו חכמים קודם דברי
 רש"י דל"י משמע שחכמים שאמר
 רש"י עשו סייג שלא לקרות רק עד
 חצות והלא מדין חכמים שהיו בדורו
 של ר"ג אמרו כן - והגיה סיכת לכך
 לחיובן הלשון - ומחמק מ"י והרבו דזה
 לא מקרי כלל סייג מרובה ומרובה
 אין לעשות כלל סייג מרובה כמבואר
 בפרק קמא - ומה שפסליו בכלל דברי
 רש"י משום דמוכח ממנו ג"כ שפוסק
 סייג לדבריו קלם כמ"ס בספרי ב"א
 ואנא מוכח גם כן דמשקיף ד"ת הזמן עד שיעלה עמוד השחר - ומוחק
 ס"י ונמלא שהיה כחוב כ"י ונמלא יולא בה י"ח בו - דהוא מיוסר
 ואינו מתייבש על הלשון ועוד דכן הוא בברכות שם :

מליק פרק ב

כ"י ב"א עלומים כהורה ובמליות כמו שדרשו רז"ל בסוטה י"ד על
 כסוק לכן החלק לו דברים ואם עלומים יחלק שלל - וא"ל אין לשום
 אדם לומר בעיות חני - ולפ"א שכתבתי לעיל הכא כמו כן אל הקד
 בשוק זה היטב בקציעות : ואל הבנוס - הוא באקראי כי בשוק הוא
 שחמט נכנסין לחותו מבו שונה
 ים שם ובקציעות חסור חשילו בשוק
 אבל באקראי אינו חסור חלל לחותו
 מבו שונה שם אבל בשוק מותר :
 שנאמר בי רבים בו - ופי' שנתפס
 לה כ"א שמתגברים על ילדו בשארי
 דברים חלל בזה לא יוכלו לה : עד
 קרוב הגבר - היינו עמוד השחר
 ובמליות כ' איתא שתי דיעות בזה או
 שהוא אדם שמקין הכה"ל או בע"כ
 או שהוא הרגול שהוא יודע זמן
 שמתחיל היום וקורא לו וזכנו שאלו
 מדרשים המוחן לשכח כינס דהייט
 לפי' האמר הרגול : כיצד אדם -
 קאי על פוסק על ר"ג ומ"ק דר"ב
 כמו שפסק סייג כמו שכתב - וא"ל
 חתי שפיר מה שמביא בכלל דברי
 ר"ג - וה"פ כיצד אמרו חכמים עד
 חצות ור"ג עד עלות השחר לא שיהא
 רשאי לחלל וליושן קודם חצות או
 קודם ע"כ דזה חסור מחמת סייג
 שחא יחזיקו שניה או ישקדו ונולא
 שאיט קורא כל הלילה ועל זה האופן
 לא פתירו לו שיציל זמן הק"ש : אלא
 אם רגיל לקרות קורא - פי' דוקא כל
 זה האופן אמרו - שיהא מותר לקרות
 ולשטת עד קודם מעט מחצית או
 מעלות השחר למר כדאית ליה ולמר
 כדאית ליה : והט"ז כהן דזה החשש
 שחא יחזיקו שניה קאי ג"כ על הכלל
 וספיקא שמתחילת זה לחוד ג"כ יחזיקו
 שניה - ואף שדברי הר"ר יונה הובא ג"כ בע"כ שם משמע דהא ראש
 רגיל לקרות קורא וסנה הוא דוקא עד ילידת הסוככים ולא יותר מ"ח
 מוכח ג"כ שפוסק סייג והיינו שלכתחילה לריך לקרות חיקף בלחל
 בסוככים ומה דאיתא בין ר' גמליאל לחכמים עיין בדבריו יונה שם
 ובבבליה ק"י דף קכ"ב - ועוד כפי מה שכתבתי מוכח מדברי הסור
 שכתב רז"ל והילכתא כר"ג ואשילו לכתחילה יכול להמחין לקרות עד
 ולפ"א ב"ס דמותר לקרות ולשנות עד קודם מעט משה"ס וא"ל
 ואף דשם קאמרי וזה החכמים מ"ח חף ר"ג מורה בזה ולא פליגי
 חלל בשוק ומה עד היכן ובדמשה מהר"י ומהסור כנ"ל וכן מאלפס שאב"א לך לקמן - ח"י שהשיג הוא
 פ"ד שכתב דבינו בעל שאגת אריה והוכיח כן בדא"י בדורה פ"ט דר"ג ס"ל כרש"י משום ד"ס דזמן ק"ש נמשך עד כן החמה ודקאמר עד
 שיעלה ע"ה הוא משום סייג הנס שאח"כ חזר מזה מ"מ ראו"י הדברים למי שאמרם - ועפ"י אפשר שלכך הביא ג"כ דברי רש"י להורות
 שמשקיף ד"ס הזמן עד כן החמה - ובגמרא איתא וקורא ק"ש היט חף על הרגיל לקרות שלא יקרא עד סוף הזמן משא לא יפסיק מקודם
 מעט או דכאן רק עד ילידת הסוככים - ולפי הלשון דהכא ואם לאו קורא ק"ש משמע כהדיא שלכתחילה לריך לקרות חיקף בלחל הסוככים :
 וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה - בגמרא מ"ס הכא דקתני חייב מיתה ח"כ איתא אינש שינה ופי' דקאי חזי שאוכל וישן
 קודם ואב"א לאשוקי מנ"ד פשלת ערבות דשות ולפ"א קאי חמא - שחסיים ומתפלל ואם עובר ואינו מתפלל חייב מיתה - ולגמרא בגמרא ע"כ
 קאי אמתפלל : רש"י - פי' דרש"י ג"כ פוסק סייג שלכתחילה לריך לקרות חיקף בלחל הסוככים ובדמשיק אח"כ בעלמא ולפיכך
 אמר לשון לפעמים אדם קורא דמשה דיעבד דאין לומר דמה שנקטו לפעמים הוא מחמת ק"ש של יום דשיקר מלכות בהן החמה דא"כ
 למה נקטו כלל ק"ש של לילה וכן כתב רב אלפס וז"ל דר"ג ורש"י דאמרו עד שיעלה עמוד השחר - דיעבד הוא דנשיק י"ח ואצ"פ שאינו רשאי
 לעשות כן דהיינו חכמים עשו סייג לדבריהם כדי שלא יאא אדם בא בו - ועפ"י אפשר לפרש מה דמשיק עמדו חכמים ועשו סייג לדבריהם
 בלי חובת והרבו כפי שהג"ה בגמרא וה"פ ויולא בה ידי מוכחו של יום וכל לילה דיעבד - חף שעמדו חכמים ועשו סייג לדבריהם שלכתחילה
 לריך לקרות חיקף בלחל הסוככים - פ"א לקיים הטובתה ישינה והרבו ופ"ד דמתחלה הביא דברי רש"י שסובר כר"ג שמוכח לקרות ולשטת
 עד קודם מעט משה"ס וגם להורות לט שדברי ר"ג ג"כ דברי רבים הם כי היו כמה הלמידים שהיו סוברים כר"ג וכמו רש"י ואח"כ מסיק
 עמדו חכמים והרבו היינו שעמדו למקן ורבו הדיעות ועשו סייג ואמרו חף לקרות ולשטת אחר חלום הלל יפסיק מעט קודם חלום ויקרא
 ק"ש : עה"ש ויוצא - כן הג"ה בגמרא : של יום ושל לילה - בגמרא פריך הא נופא קאיא ומסרן ע"ס : והעמידו הלמידים הרבה -
 מאמר שפירש כבר כל פסטי סייג שהוא חזקין ועשו סייג לתורה שאלתו חנני כה"ג חזר לפרש ג"כ מה שאמרו חנני כה"ג והעמידו הלמידים
 הרבה - ומה דסדרו ה"י והעמידו בו אחר ועשו סייג המוקדם בדברי חנני כה"ג כבר פרשתי שם - עוד אפשר לומר ע"פ מה שפרשתי
 עמדו חכמים והרבו דהיינו שרבו הדיעות והוא ע"י שהעמידו הלמידים הרבה משא"כ ר"ג דאמר כל הלמיד שאין מוכו ככרו לא יכנס לבסמ"ד
 כמו דאיתא בברכות כ"ד חנא חותו היום הלוקוה לשומר הפתח ונהנה להם רשות להלמידים לכנס כה"ה ר"ג מכריז ואומר כל הלמיד כו' ע"כ
 חכו שכולך ומבאר וסעמידו בו : שבית שמאי אומרים אל ישנה אדם בו - ומדבריהם של חנני כה"ג משמע דלא כבית שמאי חלל כב"ה :

הדרן עלך איזהו סייג

סינה - ואף שדברי הר"ר יונה הובא ג"כ בע"כ שם משמע דהא ראש
 רגיל לקרות קורא וסנה הוא דוקא עד ילידת הסוככים ולא יותר מ"ח
 מוכח ג"כ שפוסק סייג והיינו שלכתחילה לריך לקרות חיקף בלחל
 בסוככים ומה דאיתא בין ר' גמליאל לחכמים עיין בדבריו יונה שם
 ובבבליה ק"י דף קכ"ב - ועוד כפי מה שכתבתי מוכח מדברי הסור
 שכתב רז"ל והילכתא כר"ג ואשילו לכתחילה יכול להמחין לקרות עד
 ולפ"א ב"ס דמותר לקרות ולשנות עד קודם מעט משה"ס וא"ל
 ואף דשם קאמרי וזה החכמים מ"ח חף ר"ג מורה בזה ולא פליגי
 חלל בשוק ומה עד היכן ובדמשה מהר"י ומהסור כנ"ל וכן מאלפס שאב"א לך לקמן - ח"י שהשיג הוא
 פ"ד שכתב דבינו בעל שאגת אריה והוכיח כן בדא"י בדורה פ"ט דר"ג ס"ל כרש"י משום ד"ס דזמן ק"ש נמשך עד כן החמה ודקאמר עד
 שיעלה ע"ה הוא משום סייג הנס שאח"כ חזר מזה מ"מ ראו"י הדברים למי שאמרם - ועפ"י אפשר שלכך הביא ג"כ דברי רש"י להורות
 שמשקיף ד"ס הזמן עד כן החמה - ובגמרא איתא וקורא ק"ש היט חף על הרגיל לקרות שלא יקרא עד סוף הזמן משא לא יפסיק מקודם
 מעט או דכאן רק עד ילידת הסוככים - ולפי הלשון דהכא ואם לאו קורא ק"ש משמע כהדיא שלכתחילה לריך לקרות חיקף בלחל הסוככים :
 וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה - בגמרא מ"ס הכא דקתני חייב מיתה ח"כ איתא אינש שינה ופי' דקאי חזי שאוכל וישן
 קודם ואב"א לאשוקי מנ"ד פשלת ערבות דשות ולפ"א קאי חמא - שחסיים ומתפלל ואם עובר ואינו מתפלל חייב מיתה - ולגמרא בגמרא ע"כ
 קאי אמתפלל : רש"י - פי' דרש"י ג"כ פוסק סייג שלכתחילה לריך לקרות חיקף בלחל הסוככים ובדמשיק אח"כ בעלמא ולפיכך
 אמר לשון לפעמים אדם קורא דמשה דיעבד דאין לומר דמה שנקטו לפעמים הוא מחמת ק"ש של יום דשיקר מלכות בהן החמה דא"כ
 למה נקטו כלל ק"ש של לילה וכן כתב רב אלפס וז"ל דר"ג ורש"י דאמרו עד שיעלה עמוד השחר - דיעבד הוא דנשיק י"ח ואצ"פ שאינו רשאי
 לעשות כן דהיינו חכמים עשו סייג לדבריהם כדי שלא יאא אדם בא בו - ועפ"י אפשר לפרש מה דמשיק עמדו חכמים ועשו סייג לדבריהם
 בלי חובת והרבו כפי שהג"ה בגמרא וה"פ ויולא בה ידי מוכחו של יום וכל לילה דיעבד - חף שעמדו חכמים ועשו סייג לדבריהם שלכתחילה
 לריך לקרות חיקף בלחל הסוככים - פ"א לקיים הטובתה ישינה והרבו ופ"ד דמתחלה הביא דברי רש"י שסובר כר"ג שמוכח לקרות ולשטת
 עד קודם מעט משה"ס וגם להורות לט שדברי ר"ג ג"כ דברי רבים הם כי היו כמה הלמידים שהיו סוברים כר"ג וכמו רש"י ואח"כ מסיק
 עמדו חכמים והרבו היינו שעמדו למקן ורבו הדיעות ועשו סייג ואמרו חף לקרות ולשטת אחר חלום הלל יפסיק מעט קודם חלום ויקרא
 ק"ש : עה"ש ויוצא - כן הג"ה בגמרא : של יום ושל לילה - בגמרא פריך הא נופא קאיא ומסרן ע"ס : והעמידו הלמידים הרבה -
 מאמר שפירש כבר כל פסטי סייג שהוא חזקין ועשו סייג לתורה שאלתו חנני כה"ג חזר לפרש ג"כ מה שאמרו חנני כה"ג והעמידו הלמידים
 הרבה - ומה דסדרו ה"י והעמידו בו אחר ועשו סייג המוקדם בדברי חנני כה"ג כבר פרשתי שם - עוד אפשר לומר ע"פ מה שפרשתי
 עמדו חכמים והרבו דהיינו שרבו הדיעות והוא ע"י שהעמידו הלמידים הרבה משא"כ ר"ג דאמר כל הלמיד שאין מוכו ככרו לא יכנס לבסמ"ד
 כמו דאיתא בברכות כ"ד חנא חותו היום הלוקוה לשומר הפתח ונהנה להם רשות להלמידים לכנס כה"ה ר"ג מכריז ואומר כל הלמיד כו' ע"כ
 חכו שכולך ומבאר וסעמידו בו : שבית שמאי אומרים אל ישנה אדם בו - ומדבריהם של חנני כה"ג משמע דלא כבית שמאי חלל כב"ה :

פרק ג' רבי עקיבא אומר כו' - לכאורה קשה מה שייכות לזה הפרק בכלל הלא פרק חזקוני מפרש דברי רבי חנני' כנה"ג שפרק ראשון וא"כ היה לו להביא תיבך אחריו פרק שמעון הצדיק שה' משיח כנה"ג ואח"כ הפרקים שאחריו וכפי אשר המה מסודרים טיפסדר הקבלה מאנשי כנה"ג איש מפי איש ומה גם שלקמן איתא פרק אחר דר"ע לפי הסדר ומה זה שהסמיך בין דברי רבי חנני' לדברי שמעון הצדיק בפרק זה דר"ע וגרסה לפי סמימיו בפרק המוקדם בדברי ב"ה לכל אדם ישנה שהרבה פושעים היו שנסתקרו ללמוד תורה ילאו לדיקים וחסידים וכשרים ודל"ה כב"ה שאלו שאלו ישנה אדם אלא למי שהוא חכם ועניו וכן אבות ועשיר לכן הביאו דברי ר"ע במילי דחסידיה לראיה לדברי ב"ה ענין שהיה ר"ע בן גרים ולא ה' לי זכות אבות והי' עני כמבואר בברכות וכן לקמן בפ' יוכי בן יעקב איתא שה' ע"ה ועני וכן בכתובות פרק אע"פ ובנדרים פרק הטרד מן המכושל ולא ה' עניו כדאיתא בפסחים שאמר כשהייתי ע"ה אמרתי

פרק ג' (א) ולמחר אומר לו כך עד שאומר לו לך עבוד עבד' ויעבור הה"א : הלא בן מסוגיל דקטב ק"ה הבאתי בספרי ב"ה : והלא דלא בגיה ג"כ המפור משהו בחמתו בחרה בבה עם המקרע בגדיו ומשכר כליו וכמו שהוא שם : אפשר דבכא רבותא קמ"ל שהמפור משהו

פרק ג' ר"ע אומר כל הנוטל פרומה מן הצדקה בזמן שאינו צריך אינו נפטר מן העולם עד שיצטרך לבריות : הוא היה אומר המכריך סמרטוטין על עיניו ועל שוקיו ואומר חנו לסומא למוכה שחין והסוף שהוא אומר לאמיתו : ה"ה החובב פתו בקרקע והמפור מעותיו בחמתו אינו נפטר מן העולם עד שיצטרך לבריות : ה"ה הקורע את בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו סוף שיעבוד עבד' שכן אומנתו של יצהר היום אומר לו קרע את בגדך (א) ולמחר אומר לו עבוד עבד' : ה"ה הנותן עניו באשתו שחמות וירשנה או שחמות וישא את אחותה וכל הנותן עניו באחיו שימות וישא את אשתו סוף קוברין אותו בחיהו : עליו הבתוב (ב) אומר (קהלת יח) חופר גומץ בו יפול ופודץ גרר ישכנו נחש

יש לו עוד עונש זה שאינו נפטר מן העולם עד שיצטרך לבריות והתם קמ"ל שהמפור משהו בחמתו יבוא ג"כ שיעבוד עבד' : או אפשר דהמפור מעותיו שחשב הכא הוא במקום המשתמר וכמ"ס בספרי ב"ה וא"כ אינו עובר על כל תשחית ולא יבא מחמת זה לעבוד כו' והתם מיירי במקום שהלך לאיבוד כמו ב"ה או בחול הים שא"ל ללקטן משם וא"כ הוא עובר על ב"ה וסוף עו"ה : והכא שיר מפור מעותיו באופן זה : (ב) אומר ישיב הרע לשורדי : הגיה בן דמכתוב חופר גומץ בו אין ראיה אלא למי שעושה איזה מעשה להכשיל חבירו סוף שנכשל בו הוא אכל אין מוכח שחלוקה מחשבה רעה לפעשה כמו הכא שהוא רק טמן עינו ומקטב שהמות

מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור וא"כ לא היה לו בחילה שום מדה מאלו המדות שחשבו ב"ה ואפ"כ כשנתקרב לחורה נעשה ת"ח גדול ולדיק וחסיד ועד שמרגלא בפומי' תמיד להודיע לרבים חילי דחסידיה כזאת וע"כ איתא בלשון הוא היה אומר דהיינו שמרגלא בפומי' תמיד לאחר כזאת : ועוד דלקמן בזה הפרק איתא דרשות על הכתוב בבוקר זרע כו' לפנין תורה : והיינו שצריך ללמוד תמיד לפי שאיך יודע איזה יבשר כו' והוא ממך מעין והעמידו תלמידים הרבה שפרק המוקדם לפי הטעם שפירשו שם שאפשר שפושעים כשיצטרכו ללמוד לא כסדר שהוא בדברי חנני' כנה"ג לפי שרלו להביא אחר והעמידו תלמידים אחר שפירשו מקודם על ועשו סייג דברים שאמרו חנני' כנה"ג וע"כ החליפו וסדרו והעמידו תלמידים לבסוף והביאו אחריו זה הפרק : בזמן שאינו צריך אינו נפטר כו' : וכן במשנה סוף פאה וכל מי שאינו צריך לטול וגו' אינו נפטר כו' : המכריך סמרטוטין על עיניו ועל שוקיו : ובמשנה שם וכל מי שאינו צריך לטול וגו' אומר ולא פסח ועושה עלמו כחמור מהם אינו מת מהזקנה עד שיהא כחמור מהם שנאמר לך דק חרדוק : ובתב מהרש"ה ב"ה ח"ה ונראה דמירי גם בצריך לטול והיו נותנים לו אלא שעושה עלמו חגור שפירשו בלשון חרדוק לאו דוקא פסח אלא כל בעל מוס וכמו שפי' בערוך ערך חגור כבר פה ת"י חגור פומאי וכן ערל שפחים ת"י חגור ממלל ע"כ שכל בן עושה עלמו כבעל מוס ופרט סומא או פסח שהן מומין גדולים כאלו אי אפשר לו לרדוק אחר הצדקה מפני שהוא סומא או פסח ועושה בן כדי שיהיו הצדקות מרחמין עליו ביותר ויטעו לו מותר מכדי לורכו עכשיו וע"כ אומר שפירשו שיהא כחמור מהם שאז יתנו לו מותר מכדי לורכו עכשיו שנאמר לך דק חרדוק כלומר כשאלה צריך לטול דקדק סול אותה בלדק ובישור דהיינו שאם איתא בריא ולא סומא ולא פסח ומוכל למלוא דקדק בלדוק צדדיפה אחריו ח"ה חרדוק ולא חשבה עלמך סומא או פסח כאלו לא מוכל לרדוק אחר הצדקה כדי שירחמו עליו ליתן ביותר מכדי לורכו עכ"ל : הנה מה שאמר גרסה דמירי גם בצריך לטול אינו מוכן כלל דמשמע דהעיקר מירי בליט לטול זה אינו : חרד דהלא כבר ביאר על שאינו צריך לטול בבא בפ"ע קודם וכל הצריך שהוא רישא דבבא ו : ופוד דע"כ לא היה לו לומר אינו מה מהזקנה כמו שכתב הוא ז"ל בעלמו ואביא לטול לקמן חס לא דנפרש דמלח גם קאי על תיבת לטול וכלומר דמירי בצריך גם לטול דוחק : ומה שהכריחו לפרש חגור על כל בעל מוס דחליב היינו פסח ולולא דבריו ה' נראה לי לפרש חגור כגלו אחס ופסח בשתי רגליו : ומ"ס ופרט סומא ופסח לתרן דהלא נכלל בחגור כל המומין וא"כ למה פרט כהדיא אלא לגלות הטעם לפי שהם מומים גדולים ועושה עלמו כאלו א"ל לו לרדוק אחר הצדקה : ועפ"י מיושב היטב בכלן לשון למוכה שחין זה היינו שהוא על שוקיו ואינו יכול לרדוק והוא נגד פסח שבמשנה : סוף שהוא אומר לאמיתו : הוא כמו אינו מת מהזקנה שבמשנה וה"פ חף בסוף שזקין לא ימות עד שבאמת יהי לו כך : ומה ששנה כאן הלשון חלישלא דרישא אינו נפטר כו' מירן המהרש"ה ח"ה בעושה בעלמו סומא דהיינו כדי לקבל דקדק יותר מכדי לורכו : קאמר שעושה שאינו מת מהזקנה דהיינו גם שיזכה לקנה אינו מת עד שיבא לידי כך שיהא סומא או בעל מוס אכל לעיל בליט צריך לטול כלל לא קאמר האי לישאל דאינו מת מהזקנה כו' אלא אינו נפטר מן העולם כו' שזה שאינו צריך כלל ונוטל ודאי דעונש שלו מרובה ולא בא לידי זקנה כלל עד שיצטרך לבריות ע"כ החובב פתו בקרקע והמפור מעותיו בחמתו : אפשר לומר דמירי במקום דליכא כל תשחית דהיינו בקרקע נקי' ויבישה וכן המפור מעותיו היינו חף במקום המשתמר שיוכל להגביה וללקט ח"כ וא"כ ליכא ב"ה וע"כ לא אחר בכלן סוף שיעבוד כו' אלא רק אינו נפטר מן העולם עד שיצטרך לבריות והוא מדה כנגד מדה מחמת שנהג בזיון באוכלין ובמעותיו סוף שילצרך לבנות אי"ע לשאלו מצדיות אוכלין ומעות : והקורע את בגדיו כו' : שהוא עובר על ב"ה סוף שיעבוד כו' ודרשו בן מדרכתיב אכל העגל לך רד כי שחם עמך ללמדנו בא שמי שעובר מקודם על ב"ה סוף בא שיעבוד כו' : ובשבת ק"ה איתא המקרע בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו והמפור מעותיו יבא בעיניך כעבד' סוף אומנתו של יצהר היום אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד כו' : ולפ"ה צריך לומר דנקט התם המפור מעותיו דומיא דמשבר כליו והיינו במקום שעובר על ב"ה כמו ב"ה וע"כ יבא בעיניך כעבד כו' : א"כ אפשר לפרש הכל בחדא גוונא ויתורן לפ"י עוד דקדוקים והוא זה דהמפור מעותיו לחוד לא יבא לעבוד כו' ורק שיבא מזה לעבוד גם על ב"ה ומשעבוד על ב"ה סוף שיעבוד כו' וע"כ לא אחר בכלן רק עבוד כו' דקאי התם רק על מה דסיים בהמפור מעותיו וע"כ ידוקדק היטב מה שאמרו התם היום אומר לו כו' ולמחר אומר לו כו' עד שאומר לך עד שאומר לך עבוד כו' וכלן אחר ח"כ אחר היום אומר לו קרע את בגדך : ולמחר אומר לו עבוד כו' לפי שמב"ה יבא תיבך לעבוד כו' : ומה שאמרו בחמתו נראה דבא להוילא הקורע על מה וכדומה וכמבואר בפ"י ואף שאמרו בנדרים כ"ב על הכופס שאפי' שכינה אינה חשובה כעגול משמע שהכופס לבד הוא כעובד עבד' והכא אחריו רק חס הוא משבר כליו בחמתו : אפשר דהתם ג"כ מירי ב"ה שאינו נדעמו בשעת כעסו ועושה איזה מעשה שאינו ראוי מחמת כעס : בארזו שימות : היינו בארזו שאינו לו בנים מאשתו ודולה שימות וייבמה : עליו הבתוב אומר חופר גומץ : מזה נראה דמה שאמרו מקודם הנותן עניו באשתו כו' הנותן עניו באחיו כו' היינו שמכנים עין הרע עליהם ככדי שימותו וזה למעשה יחשב וע"כ בו יפול וימות הוא תחילה דאל"כ אלא במחשבה לחוד אין שום ראיה מכתוב זה : ועוד דקמ"ל דאין הקב"ה מלך

שחמור כו' ואמר בוק קוברין ליהו בחייבין - אבל לטובתו מוכח שצד
שאלה לשדרי פירושו כמו לחייבים עליו והוא מכון ממש להגדרת
(ג) אחד שפרע ראשה מוחק ח' שער על דברי ר"ש דאיש מוכן כלל
במה שער על דבריו וכמו שהקדמתי בספרי כ"א וגם כ"ק בלוח' מעש'

במחשבה שחשבו במלרים לאבד

אח' ישראל בה אני מחבוס - אמרו

גם כן מחשבה חף על פי כן הי'

שם גם כן מעשה כמו במלרים

שכבר הטילו כמה ילדים ליאור

וכן בנבוכדנצר היה שם גם כן

מעשה עם מחשבתו שכבר בילה כמה

מהם בכמה מיני מיתות : שער

על דברי ר"ע ופרע כו' - לכאורה

הוא תמוה כמה עבר על דבריו הלא

מפריעם האשה לא דבר רע

כלום בכלל ואמר שחייבו ליתן לה

ד' מאות וזו משמע שיתן לה דהא

מקודם הפליר מחט שיתן לו זמן

משמע שבי' רולא לזייט אח' רע ואף

שרלה למסות תחטלה להכלל מליטת

מ"מ לאחר שלא קיבל ר"ע את דבריו

משמע שקיים את דברי ר"ע וא"כ

מה הוא זה שאמר שער על דברי

ר"ע ובאמת כב"ק בהמובל אח"א

ומעשה באדם אחד שפרע כו' ולא

מוזכר כלל לוחן קיבוס : לכן נ"ל

דמה שער אח' הללויות ועבר על

ב"מ הוא קורא שער על דברי ר"ע

ש"רע יבא מ"ז שיעבור כו' ואף

ש"רע אמר המשבר כליו בחמתו

כבר כתבו דבחתו לא בא להוציא

רק הקורע על מה וכדומה מחמת

נער חבל מחמתא גכ לבכר איזו כלי

מחמת ספק שחא יליל מה וכמו האיש

הלוא הוא ג"כ עובר על ב"מ והוא

בכלל דברי רבי : עקיבא ועובר

על כל השחית ומניאו למחר

לעכ"מ וכו' ככאן שהיה יכול לעשות

שעל שבת כק המעיל אשר לשאל הגם שהיה מצב

דוד לוחו על אשר כרת את כק אשר לשאל חפ"כ נמש

והמלך דוד וגו' ויכסוהו בגדים ולא יחס לו ואח"כ מבאר חך בא לידו זה והיינו ופרע כו' ולפ"ז ג"כ יתישב

ואפשר עוד ע"פ מה שכתבתי לעיל בהמקור שהוא מבוס דליכא ב"מ רק שהוא מבוס לוח' סוף שאינו חס להשחיתם בחמתו

והיינו מכיון שאינו חס מלבושם אינם חסוכים אללו בחמתו סוף שיטחיתם בחמתו וא"כ כמו כן וכב"ק המבוס חבירו והוא חוט חסוכ

אללו ודאי לא יחס מלשבר כליו של חבירו או כליו של עצמו כשיספק שחא יחיה לו הלא מה כיון שאינו חסוכ אללו מה שצריכים לנהוג בו כבוד

וא"כ מה שפרע ראשה כו' הוא קורא שער על דברי ר"ע שר"ע אומר המבוס דבר החסוכ סוף בא לידו ב"מ ואף שככאן ליחא זה סמך

עצמו על הנמרה דשבת דמה שחבר כאן גלה כאן - איך דהא שפרע ראשה מחמתא היה ע"י מריבה שהיתה ציטוס ואח"כ עמה עד שפרע

ראשה ואפשר דקדק את הסכנה שעל ראשה וע"י שפרע ראשה ועבר על ב"מ ורק דמה דליחא אח"כ ופרע כו' לא הי' ע"י קריעה הסכ"כ

ולכל זה יחא דכ"ק שלא הוכר כלום מאלו דברי ר"ע לזה לא אמרו החס שכבר על דברי ר"ע : אמר לו חבירו עד אמר לו לך סול - כב"ק

סס ליהא כ"ז וכבר הקדמתי לך בהמלת מ"ז וז' שד"ס עניים במקום אחד ועשירים במקום אחד וע"כ אין לתשובה שמקלר שם מככאן כי כן

דרכם : אני אתן לך ענה : ולא אמר סיכף מה לעשות דליחא לא יחבה לו ולא ישמע לפלחו ויוחזק לה שגא חסך אלא אח"כ שביקש מחאו

שיתן לו הניע לפניו עלחו : ושבור את הצלוחית : שהוא ידע שהיא עניה ביותר ומסתמא תכזה ענמה עטרה הכאשר שמן וכמו דכ"ק הביאו

זאת המעשה על דברי ר"ע וא"ל לעמיה שאמר שם מקודם אפילו עניים שבישראל רואים אותם כאלו הם בני תורין והייט שאף שהיא היתה

עניה וצויה ביותר ששעה כן חפ"כ לוח' לה ד' מאות וזו : והיתה מטפחת - כלומר שהיתה משפחת השמן כמפת שלה וכניחה ידה

על ראשה לסוך תו"ט שם : אם בררת - כמו נמרת ופירושו עין בספרי ש"א - או אפשר שהיינו שברר גרעינים טובים שראויין לזריעה :

ברביעה : המפר נקרא רביעה ע"ש שהוא רובע את הארץ ומולידה ומלמיתה כוכר הרובע את הנקיעה והיא מתעברת מחט לשון בהמחר

לא תרביע - פ"ה ע"ש שהמפר משכיב העפר ומרביעה חרנוס רובץ רביע הכ"ב פאה פרק ד' : ברביעה ראשונה זמן רביעה א' וכו' וג' פלונחא

דמנאי בגדרים ס"ג ובהענינו : שוב לך ורע - ענה טובה קמ"ל או אפשר דה"א מכיון שאין רגון הבורא ליתן לו בזריעה נראה כמבטט

בהבטחת הבורא כשידע עוד קמ"ל : וישברו ראשונים ויהקיימו : בן הג' הנר"ח : ויהקיימו אחרונים - פ"י שחא ירד הכרד אחר רביעה

שני' ומה שזרע ברביעה ראשונה כבר נתקפה והכרד שוכר אותם ומה שזרע ברביעה שני' עדיין יסוד רכים כשירד הכרד ויהקיימו ע"ד

הכתוב והשפחה והשפורה נכחה והחטה והכוסמת לא נכו כי אפילות הנה : שחא יבא שדפון לעולם וישדפו ראשונות - פ"י שחא ורע

ברביע ראשונה ושני' והיה כרד וגשברו ראשונות וזרע אח"כ בשלישית שחא יבא עוד שדפון אחר שזרע כג' קודם שינמחו מה שזרע או :

ומה שזרע ברביעה ג' שהוא ראשון להשון להשלישית יס' עדיין רכים וישדפו ויהקיימו הזריעה ג' שצדין לא נמחו כשהיה השדפון - או אפשר

דהשדפון לא יזיק אלא גרעיני התבואה כשהיא עדיין לחה ורבה ולפ"ז אפשר דכשיהיה שדפון חיקף אחר רביעה ג' יזיק גם מה שזרע ברביעה

א' שהגרעינים יסוד רכים משא"כ ככרד שחבר השכלת והתכן של התבואה וע"כ כשיהיה כרד אחר רביעה ג' יהיה אז השכלת ממה

שזרע ברביעה א' קלה ומשבר מחמת הכרד ולפ"ז שחא יבא שדפון לא קאי על אס היה כרד מקודם - ומתרחין חט לפרס לפ"ז לקמן

בהמשה דחביר אחד שבענה בניה היה השדפון זמן מושלל מרביעה ב' עד שאלו היו הגרעינים מתבואה שזרעה ברביעה א' קשה ויכש

נחש מעשה באדם (ג) אחד שעבר על דברי ר'
עקיבא ופרע ראשה של אשה בשוק ובאתה לפני
ר"ע וחייבו ליתן לה ארבע מאות וזו אמר לו רבי
הן לי זמן נתן לו זמן (לאחר שיצא) אמר לו חבירו
אני אתן לך ענה שלא תתן לה אפילו (ד) שזה
פרוטה אמר לו תן לי אמר לו לך סול שמן
בבאיסר ושבור את הצלוחית על פתחה של
האשה : מה עשתה האשה יצאתה מתוך ביתה
ופרעה ראשה בשוק והיתה מטפחת ומנחת
ידה על ראשה והעמיד לה עדים ובא לפני ר"ע
אמר לו לבויה זו אני אתן ד' מאות וזו ומה על
שמן בבאיסר לא חכה על כבוד עצמה אלא
שיצאתה סוך ביתה ופרעה ראשה בשוק
והיתה מטפחת ומנחת ידה על ראשה : א"ל לא
אמרת כלום שהחובל בעצמו אע"פ שאינו רשאי
פמור אחרים שחבלו בו חייבים היא שחבלה
בעצמה פמורה ואתה שחבלת בה צא ותן לה
ד' מאות וזו : ר' דוסתאי ברבי ינאי אומר (ה)
אם בררת וזרעת ברביעה ראשונה שוב לך ורע
ברביעה שניה שחא ירד ברד לעולם וישברו
ראשונים ויהקיימו אחרונים כי איך יודע איזה
יבשר הזה או זה או שניהם יתקיימו בידך והם
כארה טובים שנאמר (קהל"א) בבוקר ורע את
זרעך ולערב אל תנה ידך : אם בררת וזרעת
ברביעה ראשונה ושניה שוב לך ורע ברביעה
שלישית שחא יבא שדפון לעולם וישדפו
ראשונות

ליתא לוחן ח' וע"כ הניה שפרע
כס"ן : (ד) שחא פרוטה אמר לו לך
סול כו' - מוחק ח' אחר לו תן לי -
דמכיון שמקודם שחל מחט כלום
אמר לו שיתן לו ענה אין דרך להפליג
אח"כ ע"ז כי בודאי משלמו יקיים
דברו ויניע לפניו עלחו : (ה) אם
חרשה הרעת בו שחא ירד ברד
לעולם וישברו ראשונים ויהקיימו
אחרונים כו' או שניהם יהקיימו בידך
שנאמר בבקר ורע את ורעך ולערב
אל תנה ידך אם חרשה הרעת בו
ויהקיימו אחרונות כי איך יודע בו
אלא לבד תורה כי איך יודע אזה
יבשר הזה או זה או שניהם כאחד
טובים שנאמר בבקר ורע את ורעך
ולערב אל תנה ידך אם לפרע בו :
הניה חרשה חרשה במקום בררת - ולשון
בררת לא שייך אלא בדבר המצוי
במבירו וכדור אחד מהם ואם היה
כתוב בחרת הי' אפשר לפרש כששטו
שבת לו לזרע ברביעה ראשונה
אבל בררת אינו מתישב ע"ז - וע"כ
הניה חרשה וזרעת בשתי השמיים -
וכן דרך לחשוב מדינה וזרעה כאלה -
והניה וישברו במקום ולכדו שכו"י
דלשון ולכדו משמע לשון אח"כ ביותר
וזה לא שייך כלל אלל כרד - והניה
יהקיימו במקום נהקיימו דכ"י
לתיקון הלשון - ומוחק ח' והם כאלה
טובים דהוא כמו מיותר - ומוחק ח'
שנאמר

מקצה כמו חטה אחת פוסדת את כל
הכרי אך דלקתן במעשה איתא שדפון
מלקה אותו לשון זכר וגם אין משמע
כן מהכתוב דלמיל חלל הכרד :
אחרונות בראיין • כן בני הגר"א :
אל האשר אני לומד בזקנתי • נראה
לפרש דזה קאי אלימוד מכתת הקבלה
דח"כ קשה מהיכי מיתי שלא ללמוד
הלא כחיי ורגית בו יומם ולילה וע"כ
מה דאיתא בספרים שקודם מ' שנים
ללא לימוד קבלה ולפ"ה ה"פ איני לומד
בזקנתי היינו מורה שגורמים ללמוד
בזקנה חלף שרונה לפסוק בפסוקים
הסעורה או להיפך איני לומד בזקנתי
ו"כ פסוקים הסעורה חלף קבל' : אלא
למוד תורה והיינו שכלמוד בזקנותך
נתיבין : אל תשוב לך בשע' העתי
לבות' אל תשוב לך ללד אחר ולא
ללמוד כלל והגם שאינו יכול ללמוד
ממאז מסני דוחקו ודרך לחזר אחר
ורגעהו מ"ס אפשר יוכשר יותר
אמעט שלמו' או מהרבה שלמד
שעת עשרו : לפי כו' ר"א בוצר •
יד לפס' לעשר אגרא : שנו' בבקר
ו' דימה השוקר והשביעה והכריות
בבקר שחזיר לפולס והעוטי והרעבה
הרחק ללילה שהוא תוסף : רע"א
שבת תורה כו' • קשה הלא כמה
בבני רבי ישמעאל ברי' תנאי
שמשניק ר"ע • וע"כ נראה לפרש
דרי"ע למנץ ללמד לחלמידים • וע"כ
ל בדברי ה"פ מלת למד בלא
ו"ו וכן מצינו בבב' ס"א רע"א אם
ה' לך חלמידים צילוחך טעה לך
למידים בזקנותך שאין אהה יודע

וכו' דומה ללשון הכתוב וכמו דבר שא
 חלל בדר ליתא ה' שאלמה קודם כי
 חי'ק . ומה שבוסי' בדרני ר'
 ישמעאל ח'זה יבשר הזה הו' זה לו
 שניהם כאחד מובים שאלמר בנקר
 זרע הם זרעך ולעבר אל תגח ירך .
 כדי שיהא כלשון דומה ללישנא דרבי
 דוסתאי : (ו) רע"א אם לפרה תורה
 בלחודך אל תאמר ט' . איזה מהם
 יתקיימו בידך הזה או זה או שניהם
 כאחד מובים . הוסיף ה' הם קודם
 ה' למדת . לסיקון הלשון ושיהיה
 דומה ללישנא דר"י ודר"ס ומוחק ה'
 ולמד תורה בזקנותך יהא לבחור
 מותר דהיא היא מה שאלמדו נתייר
 אל תאמר ה' וכמו שהיה בלישנא
 דר"י שייך ספיר . וצ"ב ח'זה מהם
 יתקיימו בידך הזה או זה או שניהם
 כאחד מובים ולא בטי" שיהיה כמו
 ח'זה יבשר הם שניהם יתקיימו בידך
 או שניהם כאחד מובים . ולפי' הוא
 כפל לשון וח'זה דומה כלל ללישנא דר'
 ישמעאל יתר' דוסתאי : (ז) ואל
 תאמר לא אדך אלא לטי שהוא קרוב
 אלי שטאמר אם תבקשנה ככסף
 ותבטלות תתפשטת ודעבה ה' .
 כמבואר בפס' . בניה ק' דל"י פשט
 שאף שהרמק יומד שפגז מהקדוש
 ח'ט רשאי לילך למרחוק ועל מה
 ולמה זהבס דנ"י ח'ט לשון במתקבל
 כלל ועוד אפשר דמתניתין קשיתי .
 דהלא בחבט ססדר רבי פרק ד'
 איתא ר' נהוראי אומר כו' גולה
 למקום נזרה וכו' ש' בספר לב חבט

דעת - אתר לימודי יהדות ורוח * www.daat.ac.il

מפני מה פורעניות שבא לע
נשדף - סיפר לה כל המעשה
לבן אמה של אותה ריבה א
של קנים - לשנה אחת הלך
עם וו אמרה לה חברתי כואב
אמרה לה חברתי הניחה ליד
בתמיד אחד שהנה רגיל בצד
ספיעתו בים ראהו רבי

עולה יורדת ולאחר יב"ח עולה ומתקשר בלרור החיים ואינה יורדת וא"כ איך היו מספרי צבה"ק בשלשה ד"ה אלא ע"כ דשאני רוח שהוא לעולם
עולה ויורד שהגם שהיה בחלום היה בשלשה שנים זח"ז כמ"ס המהרש"א בעצמו ע"ס וא"כ אם לא היו הדוחות בארץ לא היה יכול אפי' בעל
החלום לידע כלום מהם : ונראה מה פורעניות בו' כי לא בן אדם הוא ויתנהם וכמו שיבאר אז כן יהיה ויראו הפורעניות שגאה לעולם :
ובברכות הלשון וגשמע מחמורי הפרגוד מה כו' והוא מתישב יותר : איני יכולה לצאת מפני בו' : אף שהרוח לבדו עולה בלא הפכריבין מ"מ
בושה הוא ללאת ומוז שמקפידים המתים על תכריכיהן : הפרגוד : מחילה המבדלת בין מקום השכינה דש" : ברביעה ראשונה : יורה שלש
רבעיות הן בכירה שניה ושלישית ראשונה ב"ז בתמוז שניה ב"ג ג' ב"ד כסליו דש" : והייט כד' יוסי דבדעניות ו' ובגדרים וכדפסק שם רב
חסדא : ב"ד מלקת אחיו : כל זה כבר פרשתי לעיל וכאן אין צורך אלא לכלל זה שהכרד שובר הקשה ולא הרך והשרפון בדיפך משרף הרך
ולא הקשה : מפני מה פורעניות שבא לעולם של בו' : כלומר ששאלה לו אשתו בשתי מיני פורעניות עשית בדיפך וע"כ לא במקרה הוא זה
וע"כ לא שאלה לו בשנה הראשונה כי חולי מקרה הוא : מעשה בחסיד בו' : וכן כיבמות קב"א איתא מעשה כזה במעט שינוי : ראהו ר"ע ובא
בו' : פי' ראהו עד שהצין יכולה לראות בכל צד דילמא עלה מן הים וכיון שראה שבכר שהה שם שיטור בבדי שהלא גפשו ולא עלה בא לפני ב"ד
כי מן התורה כבר מותרת להנשא כדאיתא בבית שמואל סימן י"ז סעיף ל"ה ואף שחכמים החמירו במים שאין להם סוף מחשש דילמא יאל
במקום רחוק ר"ע לא חשש לזה כהחלם עד שציינו ראה מעשה זה והורה לחכמים : ואמר בדרך שנחר בו' דע"כ זה היה במים שאין להם
סוף

כוף כיון שזה היה בים וכדאמר אביי שם ביבמות ה"ד מ"ס להם סוף כל שפומד ודואה מארבע רוחותיו . ח"נ דרבי ה"ס סבר גס כההלה דמים שאין להם סוף אשתו אסורה ורק דסבר היה שמים שאין להם סוף לא מקרי אלא מפין שהולכין הרים מחקים גטוה למקום נמוך וחיישינן דילמא שם שם המים למרחוק וס' יאל אכל לא כחיל דקו וקיימא וכו' שפסא כזה רב שילא ביבמות שם והים ידוע שאינם נוזלים ממקום למקום וע"כ ב"ר להעיד על אשתו ובאמת הוא מים שאין להם סוף כדאביי . ועפ"מ כיון דליכא גלי אומר גלי אשפיל ומכיון שכל רוחו הא"ס ועמד לפניו הורה דאמרינן גלי' אשפילי ואמר ברוך שבוך וע"כ אשפרס לקמן בסמוך .

או אפשר שהיה סוכר מחלה סכרת רב אביי וס' דהא דאמרינן מים שאין להם סוף אשתו אסורה ה"נ מילי בליגס דעלמא אכל טורבא מרבנן לא דלי' איתא דסליק קלא אית לי' ולזה היה רוצה מחלה להסיר אשתו של אותו חסיד וכשבא אותו הא"ס ועמד לפניו אמר ברוך שבוך ד"ר ודברי חכמים וגרסא לפרש דהיינו שאמרו חכמים סתם מים שאין להם סוף אשתו אסורה ולא אמרו הטעם דלמא שט למרחוק וע"כ אין לחלק בין משין למיא דקו וקיימו ובין ת"ת לליגס דעלמא דמחמת סגחית ר"ע לעומקו דטעמא ע"כ מלאו לנו לטעות דמיא דקו וקיימא לא מיקרי מים שאין להם סוף ובת"ת מותר וקלא אית ליה . וביבמות שם איתא הלשון כמה גדולים ר"ח שאמרו מים שיש להם סוף אשתו מותרת ואין להם סוף אשתו אסורה ויחייב יומר לפ"ו וע"כ ששמעתי בשם הגר"א על הכרייתא לא יקרא לאור הגר שמה יטה אחר ריב"א ח"י אקרא ולא אשה פ"א קרא ונקט להטות אחר כמה גדולים ד"ח שאמרו לא יקרא לאור הגר ואמר דה"ס דבאמת במשנה ליטא הטעם שמה יטה ורק שבכרייתא פירשו הטעם וע"כ מלאו לנו לקר' ואח"כ

עקיבא ובא לפני ב"ר להעיד על אשתו להגשא עד שלא הגיע עת לעמוד בא אותו האישועמר לפניו . אמר לי' את הוא שטבעת בים אמר לי' הן . ומי העלך מן הים אמר לי' צדקה שעשיתי היא העלתני מן הים . אמר לי' מאין אתה יודע אמר לי' בשירדתי למעמקי מצולה שמעתי קול רעש גדול מגלי הים שזו אומר לו וזו אומר לו רוצו ונעלה את האיש הזה מן הים, שעשה צדקה כל ימיו . באורה שעה פתח רבי עקיבא ואמר ברוך אלהים אלהי ישראל שבוך ברברי תורה ודברי חכמים שדברי תורה ודברי חכמים קיימין הן לעולם ולעולמי עולמים שנאמר (קהלת י"א) שלח לחמך על פני הים כי ברוב הימים תמצאנו . ועוד כתוב (נ"א ונאמר) (משלי י') וצדקה תציל ממות . מעשה בבנימין הצדיק שהיה מטינה על קופה של צדקה ובאחת אשה אחת לפניו אמרה לו רבי פרנסני . אמר לה העבודה שאין בקופה של צדקה כלום . אמרה לו רבי אם אין אתה (י) מפרנסני נמצאת הורג אלמנה ושבעה בנים . עמד ופרנסה משלו .

י"ח: (י) מפרנסני דייני מהה ושבעה בניה כו' . שקיים אלמנה ח' בניה . הגיה כן דלנו' נמלאת הורג אינו מחייב היסוד דהרי לא יח' אלא שבוך חששה . ועוד דלנוסחתו יהיה דומה קלת ללישנה דכ"כ י"ח ומה דאיתא בנפחתו בניה ביה"א לבסוף לא יתכן כלל והוא טעות ונ"ל ברי: (יא) מיד קרעו לו גור דינו והוסיפו . מוחק תי' בקשו עליו רחמים שהיה כתוב בנ"י בן טי' מיד להי' קרעו וע"כ היה כתוב וקרעו נזא"ו כחמלה . חדא דהא כבר פירש בזה"ל גוף הלשון שהמליט צמדו ואין לומר שחלדו זה עוד בקשו עליו רחמים . דאינו כחשמות הלשון . ועוד מ"ס שאינו מבאר כל בקשתם בלשונם מכיון שכבר התחיל לבאר . וגם דלפי כנ"י לא יתכן עליו הלשון מיד ועוד דין הוא ככ"כ שם :

פליק פרק ג' רבי עקיבא

לימים חלה בנימין הצדיק והיה מצטער על המטה אמרו מלאכי השדת לפני הקב"ה רבונו של עולם אתה אמרת כל המקיים נפש אחת כאלו קיים עולם מלא בנימין הצדיק שקיים אלמנה ושבעה בנים על אחת כמה וכמה . והוא מצטער בצער חולי זה על המטה (יא) מיד קרעו לו גור דינו והוסיפו לו עשרים ושתיים שנה על שנותיו :

הדרן עיקר רבי עקיבא

שראה שכתעט על ידי חקלה אחר כמה גדולים דברי חז"ל שאמרו לא יקרא לאור הגר בסתם ולא פירשו הטעם שמה יטה : להעיד על אשתו להגשא דכמחנן לא סמכין אחר אחד: עד שלא הגיע עת לעמוד בא אותו האישועמר לפניו . אמר לי' את הוא שטבעת בים אמר לי' הן . ומי העלך מן הים אמר לי' צדקה שעשיתי היא העלתני מן הים . אמר לי' מאין אתה יודע אמר לי' בשירדתי למעמקי מצולה שמעתי קול רעש גדול מגלי הים שזו אומר לו וזו אומר לו רוצו ונעלה את האיש הזה מן הים, שעשה צדקה כל ימיו . באורה שעה פתח רבי עקיבא ואמר ברוך אלהים אלהי ישראל שבוך ברברי תורה ודברי חכמים שדברי תורה ודברי חכמים קיימין הן לעולם ולעולמי עולמים שנאמר (קהלת י"א) שלח לחמך על פני הים כי ברוב הימים תמצאנו . ועוד כתוב (נ"א ונאמר) (משלי י') וצדקה תציל ממות . מעשה בבנימין הצדיק שהיה מטינה על קופה של צדקה ובאחת אשה אחת לפניו אמרה לו רבי פרנסני . אמר לה העבודה שאין בקופה של צדקה כלום . אמרה לו רבי אם אין אתה (י) מפרנסני נמצאת הורג אלמנה ושבעה בנים . עמד ופרנסה משלו .

על אשתו להגשא דכמחנן לא סמכין אחר אחד: עד שלא הגיע עת לעמוד בא אותו האישועמר לפניו . אמר לי' את הוא שטבעת בים אמר לי' הן . ומי העלך מן הים אמר לי' צדקה שעשיתי היא העלתני מן הים . אמר לי' מאין אתה יודע אמר לי' בשירדתי למעמקי מצולה שמעתי קול רעש גדול מגלי הים שזו אומר לו וזו אומר לו רוצו ונעלה את האיש הזה מן הים, שעשה צדקה כל ימיו . באורה שעה פתח רבי עקיבא ואמר ברוך אלהים אלהי ישראל שבוך ברברי תורה ודברי חכמים שדברי תורה ודברי חכמים קיימין הן לעולם ולעולמי עולמים שנאמר (קהלת י"א) שלח לחמך על פני הים כי ברוב הימים תמצאנו . ועוד כתוב (נ"א ונאמר) (משלי י') וצדקה תציל ממות . מעשה בבנימין הצדיק שהיה מטינה על קופה של צדקה ובאחת אשה אחת לפניו אמרה לו רבי פרנסני . אמר לה העבודה שאין בקופה של צדקה כלום . אמרה לו רבי אם אין אתה (י) מפרנסני נמצאת הורג אלמנה ושבעה בנים . עמד ופרנסה משלו .

על אשתו להגשא דכמחנן לא סמכין אחר אחד: עד שלא הגיע עת לעמוד בא אותו האישועמר לפניו . אמר לי' את הוא שטבעת בים אמר לי' הן . ומי העלך מן הים אמר לי' צדקה שעשיתי היא העלתני מן הים . אמר לי' מאין אתה יודע אמר לי' בשירדתי למעמקי מצולה שמעתי קול רעש גדול מגלי הים שזו אומר לו וזו אומר לו רוצו ונעלה את האיש הזה מן הים, שעשה צדקה כל ימיו . באורה שעה פתח רבי עקיבא ואמר ברוך אלהים אלהי ישראל שבוך ברברי תורה ודברי חכמים שדברי תורה ודברי חכמים קיימין הן לעולם ולעולמי עולמים שנאמר (קהלת י"א) שלח לחמך על פני הים כי ברוב הימים תמצאנו . ועוד כתוב (נ"א ונאמר) (משלי י') וצדקה תציל ממות . מעשה בבנימין הצדיק שהיה מטינה על קופה של צדקה ובאחת אשה אחת לפניו אמרה לו רבי פרנסני . אמר לה העבודה שאין בקופה של צדקה כלום . אמרה לו רבי אם אין אתה (י) מפרנסני נמצאת הורג אלמנה ושבעה בנים . עמד ופרנסה משלו .

פליק פרק ג' רבי עקיבא

שמועז